

VERTAILEVA TUTKIMUS YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN AFRIKKALAISTEN
ALUSMAIDEN SOSIAALITURVAN TASOSTA

Susanna Virta

Pro gradu-tutkielma

Turun yliopisto

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalityön koulutusohjelma

Tammikuu 2016

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin
OriginalityCheck -järjestelmällä.

VIRTA, SUSANNA:

Pro gradu-tutkielma, 78 s.

Sosiaalityö

Tammikuu 2016

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan kvalitatiivista vertailevaa analyysia käyttäen seitsemäntoista Yhdistyneen Kuningaskunnan alusmaan sosiaaliturvajärjestelmän tasoa. Tavoitteena oli selvittää, vaikuttaako isäntämaan antama taloudellinen tuki sosiaaliturvajärjestelmän kehittämisessä. Tutkimus vastaa tutkimuskentän tarpeeseen kehitysmaiden järjestelmäkehityksen ja rahoituskanavien yhteyden tarkastelulle.

Tutkimuksessa esitellään lyhyesti sosiaalipolitiikan ja sosiaaliturvajärjestelmätutkimuksen historiallista kehitystä, alan teorioita sekä viimeaikaista Afrikan sosiaaliturvajärjestelmiä koskevaa tutkimusta ja kansainvälisiä kehitysaputoimijoita.

Tilastoaineistojen vertailussa hyödynnetään Charles Raginin kvalitatiivisen vertailevan analyysin keinoja (Qualitative Comparative Analysis, QCA). Maiden vertailussa selitettävänä tekijöinä ovat alusmaiden sosiaaliturvan taso ja köyhyysindeksi. Selittävinä tekijöinä ovat maan pääuskonto, naisten lukutaito, bruttokansantuote, vastaanotetun kehitysavun määrä ja yhteiskunnan vakaussindeksi.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että käytettyjen indikaattorien ja QCA-menetelmän osalta kehitysavun ja alusmaan sosiaaliturvajärjestelmän tason yhteyttä ei pystytä osoittamaan. Näyttäisi kuitenkin siltä että selittävistä tekijöistä naisten lukutaidolla, yhteiskunnan vakaudella sekä bruttokansantuotteella on suotuisa vaikutus maan sosiaaliturvan tasoon. Tutkimuksen kohdentaminen tarkemmin yksittäisten maiden historiaan ja nykytilanteeseen olisi seuraava luonnollinen tutkimuskohde.

Asiasanat: sosiaaliturvajärjestelmä, kehitysmaa, kehitysapu, köyhyysindeksi, kvalitatiivinen vertaileva analyysi, TOSMANA, Afrikka

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
2. Tutkimuskonteksti ja sosiaaliturvatutkimuksen käsitteet	3
2.1 Afrikan historiallista taustaa.....	4
2.2 Sosiaaliturvatutkimuksen käsitteitä ja määritelmiä	7
3. Yleiset sosiaalipoliittiset kehitysteoriat	10
3.1 Sosiaalipoliitiikan kehityksen selitysmallit	10
3.2 Uskonnollistaustaiset ja kulttuuriset tulkinnat sosiaalipoliitiikan kehityksestä	13
4. Kansainvälinen vertaileva tutkimus ja aikaisempi Afrikan sosiaaliturvajärjestelmätutkimus	16
4.1 Saharan eteläpuoleisen Afrikan sosiaaliturvajärjestelmät	16
4.2 Lainsäädäntöjärjestelmän merkitys sosiaaliturvajärjestelmän kehitykselle	18
4.3 Afrikan sosiaaliturva- projekti	19
4.4 Etelä-Afrikan sosiaaliturvajärjestelmän historiallisesta kehityksestä.....	20
4.5 Tutkimus hyvinvointimallin ja verotuksen yhteydestä.....	21
4.6 Tutkimuksia korkean verotuksen ja tehokkaan sosiaaliturvan yhteydestä kehittyvissä maissa.....	21
4.7 Tutkijoiden näkemykset Afrikan ja kehittyvien maiden sosiaaliturvatutkimuksen haasteista.....	22
4.8 Johtopäätökset aikaisemmasta tutkimuksesta	25
5. Kehitysavun kansainväliset toimijat	26
5.1 OECD-maat ja Euroopan unioni	27
5.2 Yhdistyneet Kansakunnat (YK)	27
5.3 Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Bretton Woods	28
5.4 Kehitysapu, AidFlows ja järjestöt (INGO ja NGO).....	29
5.5 Yhdistyneen kuningaskunnan kehitysapukäytäntöjä	31
6. Vertaileva tutkimus	33
7. Tutkimusasetelma ja tutkimuksen vaiheet.....	35

7.1 Tutkimus vaiheittain	36
7.2 Alustava tutkimus Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmistä lyhyesti.....	37
7.3 Aineisto.....	39
7.4 Tekijöiden kalibrointi ja koodaaminen QCA- menetelmään ja TOSMANA- ohjelmaan	40
7.5 Maiden sosiaaliturvajärjestelmän mukainen luokittelu	41
7.6 Köyhyysindeksi.....	42
7.7 Selittävät tekijät.....	44
7.7.1 Uskonto	44
7.7.2 Bruttokansantuote/henkilö korjattuna ostovoima pariteetilla	45
7.7.3 Naisten lukutaito	46
7.7.4 Vakausindeksi	47
7.7.5 Vastaanotettu kehitysapu 50 vuoden ajalta	48
8. QCA- analyysi ja tulokset.....	51
8.1 Sosiaaliturvan tason tarkastelu	51
8.2 Köyhyysindeksin tarkastelu	58
8.3. Selitettävien tekijöiden vertailua.....	64
9. Johtopäätökset	67
Maakohtaisia johtopäätöksiä	69

1. Johdanto

Sosiaaliturvajärjestelmien vertailun tavoitteena on selvittää mahdollisimman hyvän ja kattavan järjestelmän luomisen ja ylläpitämisen edellytykset. Tutkimusyhteisö on pitkään tehnyt töitä selvittääkseen mekanismit, jotka vaikuttavat sosiaaliturvajärjestelmän kehittymiseen ja kannattavuuteen.

Kehittyvien maiden osalta sosiaaliturvajärjestelmän suotuisa vaikutus talouskasvulle on hyvä uutinen. Kaikille kansoille ja talouksille on tärkeää kyetä osallistumaan globaaliin kaupankäyntiin. Yhtä tärkeää olisi huolehtia kansalaisista ja heidän hyvinvoinnistaan. Näyttääkin siltä, että työvoiman uusintamisesta huolehtiminen ennemmin tukee valtion pyrkimyksiä, kuin estää niitä. Afrikan valtiot ja muut kehittyvät maat ovat tässä suhteessa erityisasemassa verrattuna Euroopan valtioihin, sillä niillä on käytettävissään kaikki viimeaikainen tutkimustieto olemassa olevista järjestelmistä, niiden eroista, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta.

Kiinnostuksen kohteeni on Afrikan mantereiden valtiot ja niiden sosiaaliturva. Kehitysmaiden tai siirtymävaiheen valtioiden tilanne on tutkimuksen kannalta erityisen kiinnostava. Näissä maissa on mahdollista tarkastella alkutilannetta, tai jo saavutettua kehityksen astetta, tai selvittää kehityskulkua. Aloittaessani aiheen tutkimuksen proseminarityöllä 2000-luvun alussa, aihetta ei ollut juurikaan tutkittu. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin, myös kansainvälisesti tunnetut sosiaaliturvatutkimuksen tutkijat ovat tarttuneet aiheeseen. Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkimuskohteeksi valittiin Yhdistyneen Kuningaskunnan (the United Kingdom) kolonialistisen ajan seitsemäntoista alusmaata. Tutkimuksessa tarkastelen kehitysapurahoituksen mahdollisia vaikutuksia valittujen maiden sosiaaliturvajärjestelmien kehitykselle.

Afrikan sosiaaliturvajärjestelmien tutkimisen vaikeuksia omalla kohdallani ovat olleet aineiston hankala saatavuus ja Afrikan olosuhteiden ymmärtämisen vaikeus. Sosiaalipoliittinen viitekehys ja vertaileva järjestelmätutkimus on melko haastava aihealue tehdä tutkimuksellisia

rajauksia ja valintoja, sillä erilaisia mahdollisuuksia on valtavasti. Vuosituhannen alussa tekemässäni proseminaarityössä tarkastelin aineistopohjaisesti sosiaaliturvajärjestelmän kattavuuden mukaista ”paremmuusjärjestystä” 48:n Afrikan maan osalta. Tuolloin olin havaitsevinani tiettyä vastaavuutta isäntämaan ja järjestelmän kattavuuden välillä. Tarkoitukseni oli syventää tutkimustani ja pyrkiä selvittämään tarkemmin yhteyksiä ja selityksiä mahdollisten syy-seuraus -suhteiden takana.

Tässä tutkielmassa esitellään sosiaaliturvatutkimuksen ja kehittyvien maiden tutkimuksen yleisiä määritelmiä ja käsitteitä. Sosiaalipoliittisen tutkimuksen uranuurtajien työtä esittelen hieman tarkemmin, koska heidän aikaisempi tutkimuksensa on ollut avainasemassa myös Afrikan sosiaaliturvajärjestelmätutkimuksen taustalla. Tämä siksi, että ainakin toistaiseksi nykyinen kehittyvien maiden ja Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmätutkimus pohjaa aikaisemmalle länsimaiselle järjestelmätutkimukselle. Kandidaattitutkielmani pohjalta esittelen keskeiset Afrikan sosiaaliturvajärjestelmätutkimukset ja niiden päätulokset. Esittelen myös kansainvälisiä toimijoita ja kehitysapukäytäntöjä. Lopuksi esittelen kvalitatiivisen vertailevan analyysin Yhdistyneiden kuningaskuntien (UK) ja sen kolonialistisen ajan seitsemästätoista maasta.

2. Tutkimuskonteksti ja sosiaaliturvatutkimuksen käsitteet

Afrikka kuuluu maailman köyhimpiin alueisiin. Tästä syystä sen eri maiden sosiaaliturvajärjestelmät ovat melko kehittymättömiä ja suurin osa Afrikan maiden asukkaista jää kansallisten järjestelmien ulkopuolelle. Sosiaaliturvajärjestelmiä rasittaa mm. HIV/AIDS, nälänhätä ja luonnonkatastrofit, kuten tulvat ja kuivuus, sekä aseelliset selkkaukset.

Osalla Afrikan maista on maaperässään merkittäviä luonnonrikkauksia. Toisaalta osa Afrikan maista on maantieteellisesti epäsuotuisalla alueella, jossa arkipäivää ovat kuivuus ja aavikot. Lisäksi näillä mailla on harvoin malmirikasteita tai öljyvarantoja tukemassa maan taloudellista kehitystä. Ihmisiltä puuttuvat usein alkeellisimmatkin perusolosuhteet kuten puhdas vesi. Puutteellinen infrastruktuuri ja lähes olematon valtiollinen hallintojärjestelmä eivät kykene vastaamaan kansalaisten tarpeisiin. Hallintoa pitävät yleensä heimot, uskonnolliset ryhmittymät, valkoisten imperialistien jälkeläiset tai diktaattorit. Ne maat, joilla on vaurautta, sijoittavat sen usein diktaattorien määräämänä pienen valtaa pitävän eliitin omiin tarpeisiin tai rahoittaakseen sotia. Sotia käydään joko maan sisäisten ryhmittymien välillä tai naapurimaiden kanssa. Joissain tapauksissa vaurautta käytetään myös järjestelmällisemmän ja kehittyneemmän yhteiskunnan luomiseen.

Silloin, kun palkkatyötä ei ole tarjolla, on kyseessä omavaraistalous. Tällaisessa taloudessa perheet laiduntavat ja viljelevät maata omaksi ravinnokseen. Suurin osa työntekijöistä, joilla ei ole sosiaaliturvajärjestelmän sosiaalivakuutusta, joutuvat luottamaan laajennetun perheen strategiaan. Sosiaalisten riskien turva (vanhuus, vammautuminen) tulee tuolloin suuresta lapsimäärästä, mikä kykenee hankkimaan perheelle välttämättömimmän elannon.

Työllisyyden ja työttömyysasteen toteaminen on vaikeaa, sillä kotitalouksissa tehtävää kotityötä ei huomioida tuottavaksi työksi, vaikka se työllistää köyhimmillä alueilla perheen jäsenet täysipainoisesti. Varsinkin naiset ovat perinteisesti kotona ja osallistuvat harvoin kodin ulkoiseen työelämään. Lasten osallistumisen aste arjen pyörittämiseen on suuri ja usein välttämätön panos.

Työllistyminen tapahtuu usein vapaaehtoisjärjestöihin (SPR, UN, OAU), eri kirkkojen lähetysasemille, valtion tehtäviin (koulut, terveydenhuolto, valtion hallinto), maanviljelijäksi tai yksityisyrittäjyyteen (kioskit, ravintolat, hotellit, turismi). Työpaikkatarjonta tai mahdollisuus hankkia toimeentulo yrittäjänä vaihtelee suuresti eri maiden välillä.

Sotia Afrikassa käydään lähes taukoamatta. Parhaillaan sotatilassa on noin yhdeksän Afrikan maata. Pääasiassa ne ovat sisällissotia, mutta eräiden maiden kohdalla kyseessä on rajakiista naapurimaan kanssa ja osalla etniset väkivaltaisuudet omien kansalaisten välillä. Sotatilassa ovat Egypti, Kenia, Keski-Afrikan tasavalta, Kongon Demokraattinen Tasavalta, Libya, Mali, Norsunluurannikko, Somalia ja Sudan. Keniassa ja Ugandassa käydään etnisiä taisteluja eri ryhmittymien välillä. (global.finland.fi 2013.)

2.1 Afrikan historiallista taustaa

Afrikan menneisyyttä varjostaa siihen kohdistunut kolonialismi. Kolonialismista seurasi Afrikan alkuperäiskansojen alistaminen, sekä sen äärimmäisenä ilmenemismuotona tapahtunut ihmiskauppa ja orjuus. Vanhat Euroopan suurvallat kuten Iso-Britannia, Ranska, Saksa, Italia ja Portugali jakoivat Afrikan siirtomaa-alueiksi 1800-luvun loppupuolella. Tulevien isäntämaiden kiinnostus alueita kohtaan johtui niiden luonnonrikkauksista. Tieto rikkauksista oli seurausta vuosituhantisesta kaupankäynnistä eurooppalaisten ja arabien, sekä Pohjois-Afrikan alueen kansojen välillä. Mielivaltainen rajojen maantieteellinen sopiminen ja alueiden jako eri hallitsijoiden kesken, muutti afrikkalaisten omia kylä- ja kielialueita merkittävästi. Heimoja erotettiin toisistaan ja alistettiin eurooppalaisille kielille, uskonnoille ja kulttuureille. Merkittäviä luonnonrikkauksia käytettiin isäntämaiden tarpeiden tyydyttämiseen, unohtaen alkuperäiskansojen oikeudet omiin luonnonvaroihinsa. (Cooper 1996, 4.)

Afrikka jakaantui tuolloin pääosin englanninkieliseen ja ranskankieliseen Afrikkaan. Ranskan hallitsemaan läntiseen Afrikkaan kuului Algeria, Benin, Djibouti, Gabon, Guinea, Keski-Afrikan Tasavalta, Komorit, Kongo, Madagaskar, Mali, Marokko, Mauritania, Niger, Norsunluurannikko, Ylä-Volta (Burkinafaso), Senegal, Sudan, Seychellit (osittain), Tsad ja Tunisia. (Cooper 1996, 5.)

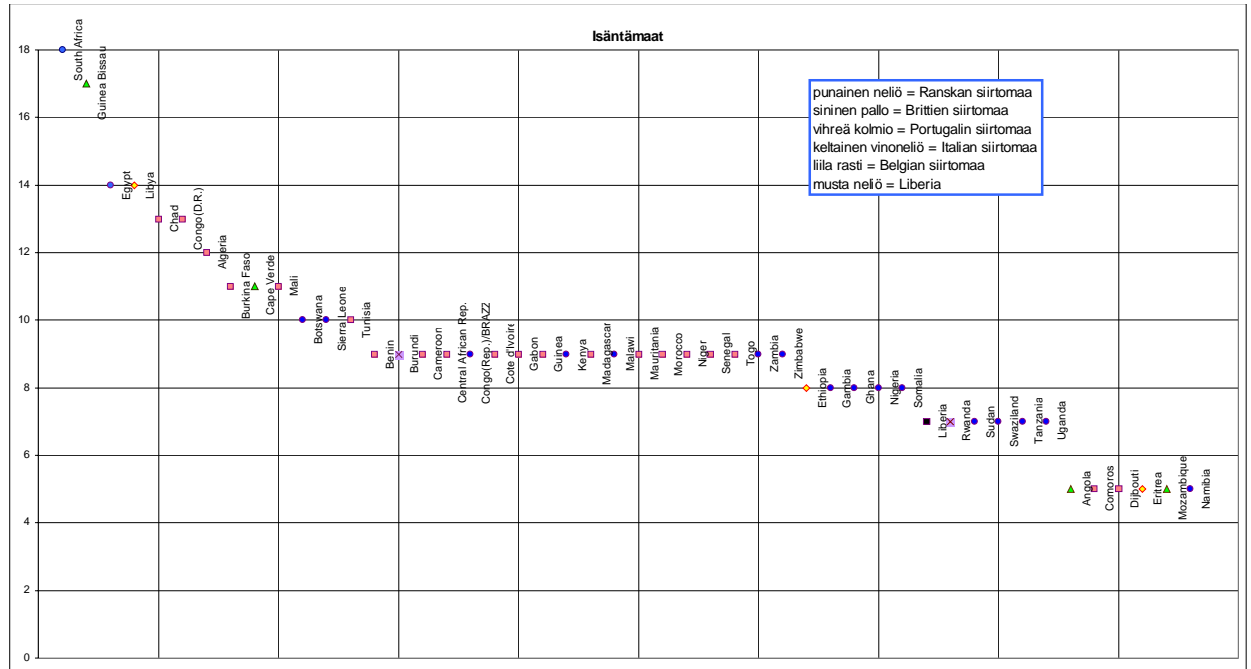
Ison-Britannian hallitsemaan alueeseen kuuluivat Botswana, Egypti, Etelä-Afrikka, Gambia, Kultarannikko (Ghana), Kenia, Lesotho, Pohjois-Rhodesia (Malawi ja Sambia), Nigeria, Sierra Leone, Somalia (osittain), Swazimaa, Seychellit (osittain), Sudan (osittain), Etelä-Rhodesia (Zimbabwe), Tansania ja Uganda. Portugalilaisten hallinnon alaisena oli Angola, Uusi-Guinea, Kap Verde, Mosambik sekä Sao Tome ja Principe. (Cooper 1996, 6.)

Saksalaisten hallitsemia alueita olivat Kamerun, Namibia, Ruanda (osittain), Tansania (osittain) ja Togo. Italialaiset hallitsivat Eritreaa, Etiopiaa, Libyaa ja Somaliaa (osittain). Belgia hallitsi Burundia (osittain), Kongon demokraattista tasavaltaa ja Ruandaa (osittain). (Cooper 1996, 9. ja karttapallo 2003.)

Edellä mainitut isäntämaat olivat maiden alkuperäisiä isäntämaita ja osalla maista tapahtui muutoksia ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen valtasuhteiden muuttua maailmassa. On ymmärrettävää, että osalle maista, jotka olivat miehitettyinä useaan otteeseen eri isäntämaan toimesta, on jäänyt jälkeensä vain sekava ja keskeneräinen tilanne niin uskonnollisesti, taloudellisesti kuin yhteiskuntajärjestelmällisestikin. Esimerkiksi Saksan hallitsemat alueet jaettiin Ranskan, Ison-Britannian ja Belgian kesken. Liberian erikoisuus on, että se perustettiin vapautettujen orjien kotimaaksi 1847. Liberia oli siten Etiopian lisäksi ainoa ns. itsenäinen valtio Afrikassa kolonialismin aikana. (Cooper 1996, 10.)

Ohessa kuvio 1, jonka laadin aikaisemmassa opinnäytetyössäni 2000-luvun alkupuolella. Se antaa suuntaa Afrikan maiden keskinäisestä sijoittumisesta suhteessa toisiinsa sosiaaliturvajärjestelmän kehittyneisyyden perusteella, ja samalla havainnoi mahdollisia yhteyksiä isäntämaihin. Kuvioista 1. nähdään, että kärkipaikkaa pitävät Brittiläisen kansanyhteisön maat sekä Ranskan hallitsemat alueet. Kuvion 1. sosiaaliturvajärjestelmää koskevat tiedot on kerätty *Social Policy Throughout the World* -kirjan sosiaalivakuutusjärjestelmiä kuvaavista tiedoista. Pisteytin maat antamalla olemassa oleville sosiaalivakuutusjärjestelmien osille arvon 1 tai 0. Näin maat järjestäytyivät isäntämaittain vuoden 2001 järjestelmäkuvausten perusteella. Eniten järjestelmäosia omaava maa sai eniten pisteitä. Huomioitavaa on, että tämä tarkastelu otti huomioon ainoastaan olemassa olevan

järjestelmän joka täytti riittävät kriteerit tullakseen mainituksi edellä mainitussa kirjassa. Tarkastelu ei ota kantaa syvällisesti vakuutuksien kattavuuteen tai vaikuttavuuteen.

Kuvio 1.

Afrikan maat sosiaaliturvajärjestelmien vertailuun pohjautuvassa paremmuusjärjestyksessä.

Afrikan maita voidaan jaotella muillakin tavoilla kuin maiden kolonialistisen ajan isäntämaiden avulla. Afrikan pohjoisimmat alueet määritellään kuuluvaksi ideologiseen kokonaisuuteen nimeltä arabimaat. Arabimaita Afrikan mantereella ovat Algeria, Djibouti, Egypti, Komorit, Marokko, Mauritania, Somalia, Sudan ja Tunisia. Arabimaita ovat maat, joissa puhutaan arabiaa. Näiden maiden tärkein uskonto on islamilaisuus. Islamin uskon lisäksi Afrikassa esiintyy alkuperäiskansojen heimouskontoja ja kristinuskoa niin katolisessa kuin evankelis-luterilaisessa muodossa. (Cooper 1996, 11.)

2.2 Sosiaaliturvatutkimuksen käsitteitä ja määritelmiä

Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmiä tutkittaessa sosiaalipoliitiikan, sosiaaliturvan ja hyvinvoinnin käsitteet tulee käydä läpi. Näiden käsitteiden määritelmät, kuten koko järjestelmätarkastelu tapahtuu jo olemassa olevan sosiaalipoliittisen- ja järjestelmäteoreettisen tutkimuksen lähtökohdista ja näkökulmista. Tällä on sekä hyvät että huonot puolensa. Hyvää tutkimuksen tekijän kannalta on se, että käsitteitä ja määritelmiä on olemassa, ja se nopeuttaa tutkimuksen tekoa. Poliittisesti arveluttavaa on kehitysmaan tarkasteleminen teollistuneiden maiden lähtökohdista, jos asia näin halutaan nähdä. Mielestäni on kuitenkin tärkeämpää tehdä tieteellistä tutkimusta, kuin pidättäytyä sen tekemisestä. Ottamalla huomioon tutkimuksessa tutkimusasetelma (esimerkiksi länsimaisten hyvinvointia kuvaavien mittareiden käyttö), saadaan alustavaa lisätietoa järjestelmätutkimuksen saralla, ja voidaan mahdollisesti kyseenalaistaa joitakin aikaisempia teorioita tai vahvistaa niiden asemaa. Seuraavissa kappaleissa esittelen sosiaalipoliitiikan, sosiaalivakuutuksen, hyvinvointivaltion, kehittyvän maan ja Welfare-mixin käsitteet.

Kyösti Raunion mukaan sosiaalipoliitiikan synty liitetään itsestäänselvyytenä teollistumiseen. On kuitenkin olemassa koulukunta, jonka mielestä sosiaalipoliitiikkaa olisi ollut jo esiteollisella ajalla. Kyösti Urponen on kiteyttänyt asian jo 1970-luvulla seuraavasti: 1) kaikkina aikoina on ollut avuntarvitsijoita, joista yhteisön on pitänyt huolehtia sosiaalipoliitiikan avulla, 2) sosiaalipoliitiikka syntyi teollistuvan yhteiskunnan ongelmien korjaajaksi (Raunio 1979, 460). Sosiaalipoliitiikan synnyn ajoitus liittyy siihen, kumpaa näkökulmaa halutaan painottaa. Kyösti Raunion mukaan:” sosiaalipoliitikassa on kyse poliittisesti säädellystä sosiaalisesta jakoprosessista, jolla lievennetaan teollisen rakennemuutoksen synnyttämää sosiaalista turvattomuutta.” (Raunio 1995, 11 -12) Tässä tutkimuksessa sosiaalipoliitiikka ymmärretään poliittisena jakoprosessina yhteiskunnallisten ilmiöiden kentässä.

Kyösti Raunion mukaan sosiaaliturva käsitteenä kuvaa sosiaalivakuutusta kattavammin kansalaisten toimeentulon turvaamiseksi toteutettavia julkisen vallan toimenpiteitä. Sosiaaliturvan tehtävänä on sosiaalisen turvallisuuden luominen ja ylläpitäminen. (Raunio 1989, 139.) Euroopassa laajalti käytetyn määritelmän mukaan sosiaaliturvaan kuuluvat kaikki julkiset ja yksityiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on keventää erilaisista sosiaalisista

riskeistä tai tarpeista kotitalouksille tai yksilöille aiheutuvaa taakkaa. Kansainvälisen sosiaaliturvajärjestön (International Social Security Association) määritelmän mukaan sosiaaliturvaksi voidaan katsoa kansallinen ohjelma, joka on lainsäädännöllisesti tai muulla vastaavalla tavalla perustettu sekä tarjoaa yksilöille toimeentuloturvaa vanhuuden, sairauden tai vamman, tapaturman, työttömyyden ja perheenlisäyksen tilanteisiin. Tämä määritelmä vastaa kuitenkin enemmän jäljempänä esiteltävän sosiaalivakuutuksen määritelmää.

Sosiaalivakuutus on määriteltävissä julkisen vallan toimenpitein järjestetyksi vakuutukseksi sosiaalisten riskien varalta. Julkisen vallan osallisuus erottaa sen yksityisestä vakuuttamisesta, vaikka vakuutus saattaa kohdistua samaan riskiin. Sosiaalisilla riskeillä tarkoitetaan henkilöriskejä, ei omaisuusvahinkoja. Sosiaalivakuutuksella pyritään turvaamaan toimeentulo työttömyyden, työkyvyttömyyden, sairauden, vanhuuden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Työttömyyden ja sairauden varalta vakuutus korvaa yleensä väliaikaisesti, muiden riskien osalta pysyvästi. (Raunio 1989, 150.)

Yhdysvaltojen sosiaaliturvahallinto (U.S. Social Security Administration) julkaisee keräämäänsä tutkimustietoa säännöllisesti kuuden kuukauden välein mm. Euroopan, Aasian ja Afrikan sosiaaliturvajärjestelmien kattavuudesta. Julkaisussa Social Security Throughout the World yleisesti käytössä olevat vakuutukset ovat vanhuus (Old Age, Disability, and Survivors), sairastuminen (Sickness and Maternity), tapaturma (Work Injury), työttömyys (Unemployment), ja perhe-etuudet (Family Allowances). (Social Security Throughout the World 2011)

Hyvinvointivaltion käsitettä lähestytään tavallisesti joko institutionaalisesta näkökulmasta tai sosiaalimenojen julkismeno-osuuden perusteella. Nämä näkökulmat arvioivat enemmän järjestelmän kattavuutta kuin itse hyvinvointia. Institutionaalisen määritelmän mukaan hyvinvointivaltioilla on lainsäädäntöön perustuvat, väestön kattavat riskiperustaiset sosiaaliturvajärjestelmät, jotka vastaavat yleisesti tunnettuihin sosiaalisiin riskeihin. Menoperustaisen määritelmän mukaan valtio on hyvinvointivaltio, kun se käyttää puolet julkisista menoista sosiaaliturvaan. (Saari 2009, 27.)

Kehityksmaan määritelmä ei ole kansainvälisesti täysin yksiselitteinen, ja monet eri tahot kuten WTO ja Maailmanpankki esittelevät oman määritelmänsä kehitysmaalle omista lähtökohdistaan. Kehitysmaita tai kehittyviä maita verrataan niin sanottuihin kehittyneisiin maihin. Lähtökohtaisesti maat itse nykyään määrittelevät, kuuluvatko ne kehittyviin vai kehittyneisiin maihin. Yleisesti katsottuna kehityksmaa ei ole kyennyt saavuttamaan yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä, joka takaisi materiaalisesti korkean elintason. Tunnusomaisia piirteitä ovat lisäksi alhainen bruttokansantuote, alhainen Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) määrittelemä HDI (Human Development Index), alhainen koulutustaso, heikko lukutaito, korkea lapsi- ja tautikuolleisuus sekä matala elinajanodote. (UN, WTO, Wikipedia.org, Wikipedia.fi)

Welfare-mallin mukaiseksi hyvinvoinnin tuottamiseksi kutsutaan usean eri tuottajan kuten järjestöjen, perheen, kirkon jne. tuottamaa hyvinvointia, valtion tuottaman hyvinvointimallin sijasta. Vapaaehtoista ja kansalaisjärjestöjen toiminnan kenttää nimitetään välittäväksi sektoriksi tai kolmanneksi sektoriksi. (Rönneberg 1998, 10.) Kansainvälisessä tutkimuksessa kolmannen sektorin, vapaaehtoissektorin tai epävirallisen sektorin organisaatioita kuvataan yleisnimikkeillä vapaaehtoisjärjestöt, kansalaisjärjestöt tai yleishyödylliset organisaatiot (Non-profit tai Non-governmental (NGO) – organisations). (Matthieus 1994, 8.) Kolmas sektori toimii valtion rinnalla ja pyrkii samansuuntaisiin päämääriin. Kolmannen sektorin toimijoita voivat olla esimerkiksi piiriyhdistykset, paikallisyhdistykset, liitot ja säätiöt. Welfare-mix tyyppinen hyvinvoinnin tuottaminen on erittäin yleistä kehittyvissä maissa.

3. Yleiset sosiaalipoliittiset kehitysteoriat

Sosiaalipolitiikasta ja hyvinvointivaltioista on monia eri teorioita. Teoriat käsittelevät hyvinvointivaltion oikeutusta, kehitystä, ja institutionaalisen muutoksen ehtoja. Lisäksi ne käsittelevät hyvinvointivaltion yhteiskunnallisia vaikutuksia resurssien jakautumiseen, kotitalouksien hyvinvointiin sekä yritysten ja valtion kilpailukykyyn. (Saari 2009, 13.) Afrikan sosiaaliturvaa tutkittaessa on mielekästä keskittyä sosiaalipolitiikan ja sosiaaliturvajärjestelmän kehityksen teorioihin, joita esittelen seuraavissa luvuissa tarkemmin.

Olli Kankaan mukaan sosiaalipolitiikan kehityksen tutkimuksessa yksi päälinjoista on kausaaliset selitysmallit hyvinvointivaltio kehityksessä. Näistä Kangas vielä painottaa erityisesti tekijöitä jotka ovat vaikuttaneet sosiaaliturvajärjestelmän lainsäädännölliseen kehitykseen (Kangas 2008, 3). Kankaan näkökulma voidaan kuitenkin haastaa ja Afrikan järjestelmiä ja olosuhteita tutkineiden tutkijoiden painopisteet vaihtelevat heidän omien teoriamieltymystensä mukaan. Sosiaalipoliittisten tutkimussuuntauksien laajasta kentästä olen pyrkinyt valitsemaan mielestäni parhaiten aikaa kestäneet teoriat ja näkemykset. Lisäksi pyrin tarkastelemaan niitä Pro gradu- tutkimukseni tutkimusasetelmaa silmällä pitäen. Mallit ja teoriat, joita on jo käytetty ja joihin aikaisemmat Afrikkaa tutkineet tutkijat ovat viitanneet, olen pyrkinyt esittelemään hieman huolellisemmin kokonaiskuvan luomiseksi. Näistä esimerkkeinä Harold Wilensky ja Gøsta Esping-Andersen.

3.1 Sosiaalipolitiikan kehityksen selitysmallit

Sosiaalipolitiikan synnyn ja kehittymisen taustana pidetään teollistumisen aiheuttamia rakenteellisia muutoksia yhteiskunnassa (Raunio 1995, 141). Selitysmallit ovat kehittyneet länsimaisten järjestelmien tutkimuksen myötä ja saaneet näin ollen vahvistusta käyttökelpoisuudelleen. Sosiaalipolitiikan pääselitysmallit ovat funktionalistinen, toimijaperustainen ja institutionaalinen selitysmalli.

Funktionalistisessa selitysmallissa sosiaalipolitiikka nähdään vastauksena yhteiskunnallisiin muutoksiin. Teollistuminen ja modernisaatio ovat sosiaalipolitiikan liikkeelle paneva voima.

”Funktionalististen selitysten mukaan sosiaalipolitiikka on teollistuneiden maiden universaali ominaisuus ja kehittyy samalla tavalla kaikissa teollisissa yhteiskunnissa.” (Raunio 1989, 145 - 151.) Funktionaalinen teoria ei pysty selittämään, miksi yhteiskunnat ja sosiaalipolitiikka ovat kuitenkin erilaisia (Raunio 1989, 50.) Koska rakenteelliset-funktionaaliset teoriat eivät kyenneet selittämään kehittyneiden maiden järjestelmien eroja, ryhdyttiin vastauksia hakemaan Walter Korven nimeämistä valtasuhdeteorioista (Kangas 2008, 3.)

Harold Wilensky'n tutkimus käsittelee taloudellisten, kulttuuristen ja poliittisten tekijöiden suhdetta hyvinvointivaltion kehitykseen. Yleisesti ollaan yhtä mieltä siitä, että hyvinvointivaltion kehittymisen merkittävin taustatekijä on taloudellinen kehitys. Epäselvyyttä ilmenee lähinnä taloudellisen kasvun, ideologioiden, kulttuuristen arvojen, uskomusten ja sosiaalisen rakenteen (poliittinen järjestelmä, taloudellinen järjestelmä) vaikutuksista sosiaaliturvajärjestelmän tasoon, tyyppiin ja toimeenpanevaan hallintokoneistoon. Wilensky'n mukaan mitä rikkaammaksi maa tulee, sitä laajempi on sen sosiaalivakuutusjärjestelmä. Nykyaikaisen elämän seitsemän vakavinta riskiä ovat työtapaturma, sairastuminen ja vanhemmuus, ikääntyminen, invalidisoituminen ja kuolema, alentunut elintaso suurissa perheissä sekä työttömyys. Wilensky'n mukaan modernisaation myötä tapahtuvan keskimääräisen eliniän kasvun seurauksena ikääntyvien ryhmä alkaa kasvaa. Kun järjestelmä on luotu, kasvaa se ajan myötä suurempiin mittoihin kohti laajempaa kattavuutta ja korkeampia etuuksia. Sosiaaliturva kehittyy taloudellisen kehityksen rinnalla ja kiihdyttää vauhtiaan poliittisen eliitin, keskiluokkien ja hyvinvointiviranomaisten toimesta. (Wilensky 1975, 47.) Jos siis sosiaalivakuutusjärjestelmän kehityksen taustalla on Wilensky'n väittämät suuret ikäluokat ja ikääntyvien lisääntyvä määrä, kääntyy se ironisesti myös järjestelmän suurimmaksi uhaksi, sillä eläkeläisten suuret eläkemenot ja terveydenhuollon kuormittuminen nostavat julkiset menot ennen näkemättömiin mittoihin.

Wilensky'n mukaan maiden järjestelmillä on myös tapana erikoistua ajan myötä. Tämä tarkoittaa sitä, että se etuus jota maa kehittää ensimmäiseksi, muuttuu ajan myötä myös tärkeimmäksi ja vahvimmaksi etuudeksi. Esimerkiksi, jos maa alkaa perhe-etuuksien kehittämällä se myös jatkaa sillä linjalla, tai jos se aloittaa eläkejärjestelmän kehittämällä jää esimerkiksi perhe-etuuksien kehittäminen vähemmälle. (Wilensky 1975, 105.)

Wilensky on myös tutkinut sotatilan vaikutuksia sosiaaliturvajärjestelmien ja hyvinvointivaltion kehitykseen. Lopputuloksena on, että sotatila hidastaa maan sosiaaliturvajärjestelmän kehittymistä siitäkin huolimatta, että länsimaiden sosiaaliturvajärjestelmien kehittyminen on saanut alkunsa maailman sotien aikaan ja niiden jälkeisissä oloissa. Wilensky mukaan kyseessä oli kuitenkin ainutkertainen kansainvälinen tilanne. (Wilensky 1975, 80 -85.)

Harold Wilensky mukaan hyvinvointiyhteiskunnan ydin on valtiollisesti taattu minimi toimeentulo, terveydenhuolto, koulutus ja riittävät asumisolosuhteet. Näitä etuja Wilensky pitää kansalaisten poliittisina oikeuksina. (Wilensky 1975, 1.) Wilensky viittaa tässä lähinnä anglo-amerikkalaiseen malliin, jossa valtion rooli on minimaalinen ja kansalaisille taataan tarveharkinnan perusteella minimietuudet. Tällaisessa järjestelmässä korostetaan yksilön vastuuta ja yksityisvakuutusjärjestelmillä varaudutaan yllättäviin tilanteisiin kuten työttömyyteen. Yleisesti yhteiskunnassa apua tarjotaan tällöin vapaaehtoistoiminnan kautta. Vaihtoehtoinen tapa sosiaaliturvan järjestämiselle on institutionaalinen malli, jossa valtion rooli on keskeinen ja kansalaisille tarjotaan universaalit etuudet, laaja palvelujärjestelmä ja elämän eri käänteissä ansioperustaiset etuudet minimietuuksien lisäksi (Raunio 1995, 180-200.)

Toimijaperustaista selitysmallia edustaa poliittiset sekä rakenteelliset-poliittiset teorit. Poliittisessa selitysmallissa reformit ja sosiaalipolitiikan taso määrittyy poliittisessa päätöksenteossa. Poliittiset toimijat voivat ajaa joko perusarvojen toteuttamista tai kannattajiensa etuja, joten tarkastelun keskiössä ovat yleensä poliittiset prosessit. Rakenteelliset-poliittisissa selitysmalleissa merkityksellistä on yhteiskunnallinen luokkarakenne. Sosiaalipolitiikan nähdään muovautuvan luokkien välisessä kamppailussa. Walter Korven valtaresurssiteorian mukaan hyvinvointivaltion nähdään olevan demokraattisen luokkataistelun tulos. (Raunio 1989, 164 -165.)

Institutionaalisessa selitysmallissa instituutioilla on tärkeä rooli sosiaalipolitiikan kehityksessä. Valtion roolin nähdään olevan aktiivinen ja virkamiesten roolin merkityksellinen, toisin kuin poliittisissa selitysmalleissa. Institutionaalisessa selitysmallissa huomioidaan

päätöksentekojärjestelmät vaikuttajina. Näitä ovat puoluejärjestelmä, lainsäädäntäjärjestys, olemassa olevien sosiaaliturvajärjestelmien polkuriippuvuudet ("path-dependencies", "policies make policies"), sekä sosiaalipolitiikan luomat professiot. Esimerkiksi Suomessa hyvinvointivaltion ja sosiaalipolitiikan uudistaminen on polkuriippuvaa, jossa poliittisten järjestöjen valtasuhteet ja sosiaalipoliittisten instituutioiden ympärille rakentuneet valtakeskustelut – eläkelaitokset, sosiaalivakuutuslaitokset, kunnat ja ministeriöt – luovat jatkuvuutta ja ennustettavuutta politiikan muutoksiin (Saari 2009, 45). Institutionaalisen mallin heikkoutena on yhteiskuntaluokkien painoarvon väheksyminen.

3.2 Uskonnollistaustaiset ja kulttuuriset tulkinnat sosiaalipolitiikan kehityksestä

Seuraavaksi käyn läpi muutamien merkittävien tutkijoiden perusnäkemyksiä lähinnä Afrikan sosiaaliturvatutkimuksen kannalta. Ian Gough joka on itsekin tutkinut viime vuosina kehittyviä maita, pohjaa omaa tuotantoaan osittain Gøsta Esping-Andersenin hyvinvointiregiimeihin.

Sosiaaliturvajärjestelmien kehitykseen vaikuttaneina tekijöinä on tutkittu myös kulttuurisia systeemejä, ideoita ja ideologeja sekä epistemologisia yhteisöjä. Näistä Ian Gough mainitsee muun muassa brittiläisen sosiaaliliberalismin ja sosiaalisen katolismin. (Gough 2010, 9.) Ian Goughin mukaan on olemassa vielä viideskin näkökulma, jolla on selitysvoimaa hyvinvointivaltiokehityksessä. Muun muassa maailmansotien jälkeisen tilanteen merkitystä hyvinvointivaltiokehityksessä on tutkittu vähän. Esimerkiksi näitä asioita ei ole tutkittu: voittajien ja häviäjien välisiä eroja, vallattujen tai voitettujen maiden tilanteita, tai pyritty etsimään merkityksiä näistä asioista. Goughin mukaan myös YK:n ja Bretton Woodsin kaltaisten instituutioiden merkitystä valtioiden ulkopuolisina toimijoina on pidetty lähinnä itsestäänselvyksinä. (Gough 2010, 10.)

Tyypillisesti sosiaalipolitiikan ja hyvinvointivaltion kehitys nähtiin 1980-luvulla luokkajaon ja sosiaalidemokraattisen liikkeen tuloksena. Van Kersbergenin mukaan 1990-luvulla alkoi nousta näkemys, jonka mukaan kristillisdemokratia ja sen taustalla voimakkaasti vaikuttava katolilaisuus johtavat hyvinvointivaltiokehitykseen (van Kersbergen, 1995). Erityisesti

katolilainen myötätunto köyhiä kohtaan, oikeudenmukainen perheen tulonjako ja koronkiskonta ovat olleet kehityksen taustalla. Van Kersbergenin ja Kalvyasin mukaan kristillisdemokraatit Keski-Euroopassa kykenivät irrottautumaan kirkosta ja keräämään kannattajia vähän joka puolelta (Kalvyas & van Kersbergen 2010, 197). Erityisesti he ovat nauttineet työväen ja katolisten unionien tukea, joka on mahdollistanut toimimisen politiikan ytimessä. (Kalvyas & van Kersbergen 2010, 187- 198.) Esping-Andersenin regiimijaottelun pohjalta voidaan todeta, että kristillisdemokraattinen päätöksenteko tuottaa oman regiimin, josta Saksa on malliesimerkki. Sosiaaliturva tai hyvinvointi on avokätistä ja tulonsiirto orientoitunutta, mutta muuten passiivista, eikä se pyri luomaan tai säilyttämään työtä, ja perheiden etu ajaa yksilön edun edelle. (Kalvyas & van Kersbergen 2010, 199.)

Kristillisen demokratian ja sosiaalidemokratian huomioon ottaminen Euroopan maiden kehityksen tutkimisessa ja ymmärtämisessä on välttämätöntä. Van Kersbergenin ja Kalvyasin mukaan kristillisdemokraattisten puolueiden kasvamista tapahtui 1950-luvulta lähtien myös Latinalaisen Amerikan maissa kuten Meksikossa ja Chilessä. Tällä voi hyvinkin olla merkitystä kehittyvien maiden sosiaaliturvajärjestelmän tutkimuksen kannalta. (Kalvyas & van Kersbergen 2010, 184.) Kalvyas ja Kersbergen nostavat esiin yhteistyön merkityksen kristillisdemokraattisen liikkeen ja muiden uskontojen välillä. Tästä ovat esimerkkejä yhteistyö islamin kanssa Euroopan ulkopuolella mm. Turkissa ja Algeriassa sekä yhteistyö BJP-liikkeen kanssa Intiassa (Kalvyas & van Kersbergen 2010, 202.)

Uskonnon merkityksen tutkiminen ja tunnistaminen kehitysmaiden historiassa on melko uusi tutkimussuuntaus. Vielä 1990-luvulle asti alan asiantuntijat nojautuivat C. Millsin 1950-luvulla luomaan käsitykseen, ettei uskonnon merkitystä kolmannen maailman yhteiskunnissa tulisi huomioida lainkaan. Syynä tähän on ollut se, että yleisesti kehitysmaiden analyyseinä on käytetty modernisaatioteoriaa, poliittisen kehityksen paradigmaa, riippuvaisuus/alikehittyneisyys, uusmarxilaisuus tai muita radikaaleja näkökulmia. Uskonnon ja etnisyyden on oletettu menettävän merkitystään maan kehittyessä. (Haynes 1993, 3-5.)

Eurooppalaisille kristinuskon levitys on ollut tärkeä elementti läntisen sivilisaation levittäytyessä oletettavasti jumalattomille alkuperäiskansoille. Jo aikaisemmin olivat

levittäytyneet mm. islam ja buddhalaisuus. Leviämisen tavoite on ollut yksinkertaisesti käännäyttäminen. Yksijumalaisia uskontoja ovat olleet kristinusko ja islam. (Haynes 1993, 6-7.)

Islamin levinneisyys seuraa pitkälti aikaisempien kauppareittien kyliä ja kaupunkeja kuten satamakaupunkeja. 700-luvulla ja 1000-luvulla islamin levittäytymistä Egyptistä Marokkoon ja Länsi-Afrikkaan edisti merireitit ja vakiintuneet kaupankäynnin keskukset. Huomionarvoista on, ettei levittäytyminen ole aina ollut rauhanomaista, tästä esimerkkinä on Ghanan kuningaskunnan romahdus 1076, joka oli tuolloin merkittävimpiä Afrikan maita. Islaminuskoisille Almorovadien voitto Ghanan kuningaskunnasta oli sekä psykologisesti, että poliittisesti tärkeä. Se johti muslimieliitin syntymiseen joka taas johti useiden alueiden hallintaan. 1500- ja 1600-luvuilla islamin levittäytyminen johti Afrikan islamilaisten kuningaskuntien luomiseen nykyisen Malin (entisen Timbuktun sivilisaatioon), Songhain ja Hausan (Nigerian pohjoisosa) alueilla. Songhain valtakunnan tuhosi marokkolaisten valloitus vuonna 1591. (Haynes 1993, 8-12.)

Islamilainen herännäisyys-liike antoi Afrikassa muslimiuskolle sysäyksen Euroopan maiden kolonialismin aikana. Islam levittäytyi 1600 – 1900-luvun aikana Mauritaniasta Sudaniin käsittäen Senegalin, Guinean, Pohjois-Nigerin, Nigerian ja Burkina Fason. Länsi-Afrikan islamilaisuus ajoittuu arabien poliittisen vallan ajoille eli 700 – 1200-luvuille jonka jälkeen afrikkalaiset itse jatkoivat islamilaisuuden julistamista. (Haynes 1993, 8-12.)

4. Kansainvälinen vertaileva tutkimus ja aikaisempi Afrikan sosiaaliturvajärjestelmätutkimus

Sosiaaliturvaohjelmien tarkoituksena on siirtää tulonsiirtoina hyvinvointia, eli käytännössä taloudellisia resursseja rikkailta köyhille niin horisontaalisesti kuin vertikaalisestikin. Ideologisena taustana on ihmisen sosiaalinen oikeus johonkin (hyvinvointiin). Taloustieteilijä Amartya Sen on käsitellyt yhteiskunnallista kehitystä yksilön vapautena. Hänen mukaansa, jotta kansalainen voisi olla vapaa tekemään valintoja, tulee hänen elämästään poistua seuraavat vapautta rajoittavat tekijät: 1) köyhyys, 2) tyrannia, 3) taloudellisten mahdollisuuksien puute ja järjestelmällinen sosiaalinen deprivatio, 4) julkisten järjestelmien laiminlyönti, 5) suvaitsemattomuus ja 6) ylitukahduttavat valtiolliset järjestelmät. (Sen 2001, 3.) Lähes kaikki Senin mainitsemat yksilön vapautta rajoittavat tekijät ovat olemassa ainakin joidenkin afrikkalaisten elämässä. Kuitenkin halu parempaan elämään ja kattavampiin järjestelmiin on olemassa, ja vaihtelua maiden tuottamien palvelujen järjestämisessä on havaittavissa. Vertailevan tutkimuksen tarkoituksena on yleistää eli löytää yleisiä kaavoja, tehdä ennusteita, tutkia erilaisuutta, tulkita sosiaalisia ilmiöitä ja pyrkiä selittämään niitä (Kangas 2002). Kansainvälisten järjestelmien vertailujen ongelma on järjestelmien yhdenmukainen vertailu, koska järjestelmien tiedetään olevan erilaisia. Vaikeaa on myös luotettavan tilastotiedon kerääminen. Erityisesti kehittyvien maiden ja Afrikan maiden osalta tilastotietojen keruu on vaikeaa, sillä käytettävissä olevat menetelmät näissä maissa ovat edelleen melko alkeellisia. Tämä johtuu yleisesti alkeellisista olosuhteista, kuten infrastruktuurin puutteesta. Seuraavaksi tarkastelen lähemmin viimeaikaista Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmiin kohdistunutta tutkimusta.

4.1 Saharan eteläpuoleisen Afrikan sosiaaliturvajärjestelmät

Aikaisempaa tutkimusta Afrikan sosiaaliturvajärjestelmistä ovat tehneet 2000-luvun alkupuolella Clive Bailey ja John Turner. He nostavat esiin huomioita siitä, ettei väestön ikääntyminen ole ongelma Afrikan maiden sosiaaliturvan rahoittamiselle, vaan tartuntataudit, kuten HIV/AIDS. He huomauttavat, että maailman 34 miljoonasta aidiin sairastuneesta 24,5 miljoonaa asuu Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Ihmisten eliniän odote laskee 6,5 prosentilla

terveen afrikkalaisen eliniän odotteesta. Pahimmissa tapauksissa kuten Swazimaassa ja Zimbabwessa 25 prosentilla väestöstä on AIDS ja Botswanassa vastaava luku on 36 prosenttia. Suuri työikäisten kuolleisuus tekee merkittävän loven valtion talouteen ja nakertaa pohjaa järjestelmän rahoitukselta. (Bailey & Turner 2002, 3.)

Tutkimus esittelee kuusi erilaista sosiaaliturvajärjestelmän variaatiota Afrikassa. Yksi näistä on kehittynyt Pohjois-Afrikassa ja loput ovat Saharan eteläpuolisen Afrikan järjestelmiä. Heidän mukaansa mallien toteutumiseen ovat vaikuttaneet mm. sotilaalliset konfliktit ja kolonialistiset perinteet. Ensimmäisessä mallissa eläkkeet perustuvat sosiaalivakuutusjärjestelmään. Toisessa mallissa Länsi-Afrikan maat perustivat vapaaehtoisen eläkkeiden rahoitusjärjestelmän. Kolmannessa mallissa eläke maksetaan kertaluonteisena etuutena ja neljännessä mallissa korostetaan järjestelmän myöhäistä kehitystä joka usein kattaa ainoastaan yksityisen sektorin. Viidennessä mallissa järjestelmät puuttuvat kokonaan rauhattoman tilanteen vuoksi ja kuudennessa mallissa maat pyrkivät luomaan universaaleja etuuksia kansalaisilleen. (Bailey & Turner 2002, 6.)

Kun artikkeli keskittyy lähinnä Saharan eteläpuolisen Afrikan maihin, tarkastelin vuonna 2003 proseminarityössäni kaikkia Afrikan maita. Tutkimukseni tutkimusteoreettinen lähtökohta oli Harold Wilenskyn teoria sosiaaliturvajärjestelmän kehityksen vaiheista. Tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan, kuinka monessa Afrikan maassa on sosiaaliturvajärjestelmä. Tarkastelun kohteena oli myös etujen kattavuus jonka pohjalta tehtiin alustavaa maiden välistä vertailua. Lisäksi tutkimuksessa oli tavoitteena tarkastella lainsäädännön kehityksen merkitystä järjestelmätyyppiin (residuaalinen vs. institutionaalinen) sekä etuuksien kattavuuteen. Proseminarityöni tulokset osoittivat, että kahdessa kolmasosassa parhaista sosiaaliturvajärjestelmistä isäntämaana oli ollut Ranska. Viimeisinä järjestelmäkehityksessä olivat Wilenskyn teorian mukaisesti sotatilassa olleet maat. Maantieteellisesti parhaat järjestelmät olivat Pohjois-Afrikan alueella Etelä-Afrikkaa lukuun ottamatta, ja pitkäikäisimmän sosiaalilainsäädännön omaavissa maissa järjestelmä näytti kehittyneen kattavammaksi kuin muissa maissa.

4.2 Lainsäädäntöjärjestelmän merkitys sosiaaliturvajärjestelmän kehitykselle

Olli Kangas on tutkinut mitkä länsimaisen hyvinvointivaltion kehityksen tekijät olisivat sovellettavissa Afrikan maiden tilanteisiin. Tutkimuksen lähtökohta oli rakenteelliskfunktionaalinen. Aikaisempaan tutkimusperinteeseen nojaten Kangas etsi vastauksia sosiaalivakuutusjärjestelmän kehitykseen lainsäädännön ajoituksesta, uskontojen vaikutuksesta ja lainsäädäntöjärjestelmän muodosta. (Kangas 2012, 80-81.) Tutkimuksessa tarkasteltiin yleisimpien sosiaalivakuutusjärjestelmän vakuutuksien, kuten tapaturmavakuutuksen, sairausvakuutuksen sekä eläke- ja perhe-etuuksien eroavaisuuksia Afrikan maiden välillä. Lisäksi siinä tarkasteltiin sitä miten lainsäädäntöjärjestelmä, uskonto tai maan kolonialistinen menneisyys vaikuttavat maan itsenäistymiseen, vaurauteen, demokratiatasoon tai teollistuneisuuteen. Myös väestön koon ja homogeenisuuden vaikutusta tutkittiin. Tutkimustulokset osoittivat, että ne Afrikan maat, jotka olivat olleet Ranskan vallan alaisuudessa, ja joilla oli käytössään kestävä säädösoikeudellinen oikeusjärjestelmä, toimivat sosiaalilainsäädännön edelläkävijöinä. (Kangas 2012, 73.)

Kankaan mielestä on yllättävää, että vertailevassa hyvinvointivaltiotutkimuksessa melko vähälle huomiolle on jäänyt oikeusjärjestelmien tutkimus, sillä jo Max Weber nosti aikoinaan esiin valtion rakenteiden ja oikeusjärjestelmän vaikutuksen talouselämään sekä kapitalismin kehittymiseen valtiossa. (Kangas 2012 81.) Tutkijat Theda Skocpol ja Ritter ovat selittäneet Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian järjestelmäkehityksen jälkeenjääneisyyttä suhteessa Keski-Euroopan maiden hyvinvointivaltiokehitykseen säädösoikeudellisen (civil law) ja tapaoikeudellisen (common law) järjestelmän eroilla. Tutkijoiden mukaan sosiaalilainsäädännön luominen on ollut helpompaa ja nopeampaa säädösoikeudellisissa maissa. (Kangas 2012, 81.) Erään institutionaalisen tulkinnan mukaan hyvinvointivaltio on valtiollisen kehityksen korkein aste. Jo Marshallin (1950) mukaan kansalaisoikeudet laajenevat sosiaalisiksi oikeuksiksi hyvinvointivaltiokehityksessä. (Gough 2010, 8.)

4.3 Afrikan sosiaaliturva- projekti

Kehittyvien maiden sosiaalipolitiikan tutkimusta organisoi mm. Yhdistyneet kansakunnat. YK:n sosiaalipolitiikan ja kehityksen tutkimusosastolla (Social Policy and Development) on ollut vuosina 2002–2004 käynnissä Afrikan sosiaaliturvaan liittyvä projekti Social Policy in Late Industrializers: Sub-Saharan Africa and the Challenge of Social Policy. Tämän projektin alaisuudessa toteutettiin kahdeksan tutkimusta, jotka jakautuivat neljään alueelliseen ja kielelliseen klusteriin ja keskittyivät lähinnä seuraaviin teemoihin: koulutukseen ja työmarkkinoihin sekä saniteettiasioihin eli terveyteen, veteen ja viemärintiin. (Adésinà 2007, 2, sekä UN current program of work) Jimí Adésinà kokosi yhteen nämä tutkimustulokset artikkelissaan Social Policy and the Quest for Inclusive Development Research Findings from Sub-Saharan Africa. Artikkelissa esitettiin niitä mahdollisia kuiluja, joita saattaa jäädä makrotalouden ja sosiaalipolitiikan, sekä sosiaalipoliittisten toimenpiteiden tuotosten väliin. Lisäksi artikkelissa tutkittiin sekä sosiaalipolitiikan tarkoituksellisia että tarkoituksettomia tuotoksia, ja niitä sosiaalisia voimia, jotka vaikuttavat niihin (Adésinà 2007, 5.)

Yksi tutkimuksista esitteli talouden makroekonomista suuntaa keskittyen ideologioihin jotka muovasivat jokaisen Saharan eteläpuoleisen Afrikan maan (Sub-Saharan Africa) jälkikolonialistista historiaa. Tutkimus tarkasteli myös, miten nämä johtavat ajatukset ja ideologiat muovasivat talouspolitiikkaa ja sosiaalipolitiikkaa. Seuraava tutkimusten sarja keskittyi veden, terveyden ja viemärintiin sosiaalipoliittisiin kytkentöihin, ja kolmas tutkimussarja tutki koulutus- ja työpolitiikkaa. Metodeina käytettiin komparatiivisia tekniikoita, ja kohteena olivat maista laaditut klusterit, jotka oli kerätty Itä-Afrikan, eteläisen Afrikan ja Länsi-Afrikan maista. (Adésinà 2007, 5.) Tutkimuksessa sosiaalisen kehityksen indikaattoreina on käytetty elinajanodotetta, lapsikuolleisuutta, aikuisten lukutaitoa, koulutusta ja BNI-indeksiä. (Adésinà 2007, 20.)

Merkittävää Afrikan maiden sosiaalipolitiikan kehitykselle on ollut isänmaallisuuteen liittyvä diskurssi, joka on jakautunut kahteen teemaan: kansalliseen yhtenäisyyteen ja talouden kasvuun. Vuosina 1960–1980 sosiaalipoliittisten indikaattoreiden kehitys oli myönteistä. Muun muassa lukutaidon ja koulutuksen lisääntyminen näkyi parempina elinolosuhteina, mutta ne kuitenkin päättyivät NEO-liberalistiseen aikaan 1980-luvun lopulla. Samanlainen kehitys on

nähtävissä terveydenhuollossa, jossa asiakasmaksujen käyttöönotto köyhtyvien kotitalouksien kohdalla on osoittautunut monin paikoin kohtalokkaaksi. Esimerkiksi HIV/AIDS-pandemian hoitamista asiakasmaksut vaikeuttavat ja hidastavat. Köyhyyden ja epätasa-arvon vähentäminen tarveharkintaisen sosiaaliturvan avulla on Adésínà'n mukaan paradoksaalinen yhdistelmä, jonka aikaisempi sosiaaliturvatutkimus osoittaa mahdottomaksi tehtäväksi. (Adésínà 2007, 6.)

Etelä-Afrikassa, missä yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys lienee pisimmällä Afrikan maista, on tutkittu mm. sosiaalisen tuen vaikutusta motivaatioon ja riippuvuuskulttuurin kehittymistä (Ntshongwana 2010, 203–222). Tämänkaltaisen tutkimus edellyttää tietysti jo toimivan järjestelmän olemassaoloa.

4.4 Etelä-Afrikan sosiaaliturvajärjestelmän historiallisesta kehityksestä

Stephanie Bockerhoffin tarkasteli tutkimuksessaan Etelä-Afrikan sosiaaliturvajärjestelmän kehitystä. Tutkijan mukaan Etelä-Afrikan tärkein sosiaaliturvan tarkastelukohde on *social assistance* sillä sen kattavuus on laajin. Ennen rotuerottelun päättymistä sosiaaliturva kohdennettiin pääasiassa lapsiin, sijoitettuihin lapsiin, vammaisiin ja vanhuksiin. Rotuerottelun päättymisen jälkeen kohderyhmä pysyi samana, mutta avunsaajien määrä lisääntyi etujen piiriin päässeiden mustien ja värillisten takia. (Bockerhoff 2013, 10-11.) Etelä-Afrikan järjestelmän kehityksen alkuvaiheet juontavat juurensa 1657 luvulle Hollantilaisen reformisti kirkon aikoihin, sekä Viktoriaanisen ajan käsitykseen sosiaaliturvasta. Teollistumisen ja kaupungistumisen myötä sosiaaliturvajärjestelmä on kasvanut työperäisistä valkoihoisiin kohdistuvista eläkejärjestelmistä laajempiin kokonaisuuksiin. (Bockerhoff 2013, 20-21.) Järjestelmän muotoutumista on varjostanut valkoisten äänestäjien kalastelu heille suunnatuilla etuuksilla. Vuoden 1994 lainsäädäntö, sekä kehitys- ja kasvuohjelmat paransivat järjestelmää (Social Assistance Act of 1992, White Paper for Social Welfare of 1997, Reconstruction and Development Program (RDP) 1994). Etelä-Afrikan yhteiskuntajärjestelmän puutteiden vuoksi ohjelma ei saavuttanut asetettuja tavoitteita budjetoinnissa ja työllistämisessä, vaikka rahoitus tuli valmiina pääasiassa ulkomaisilta lahjoittajilta ja kehitysohjelmien kautta.

4.5 Tutkimus hyvinvointimallin ja verotuksen yhteydestä

Ian Gough ja Miriam Abu Sharkh selvittivät kehittyvien maiden sosiaalipolitiikkaa länsimaiseen hyvinvointimalliin perustuvan viiden I:n (industrialization, interests, institutions, ideas ja international influences) perusteella. Tarkoituksena oli selvittää hyvinvointijärjestelmän ja valtion verojärjestelmän rakenteiden välinen suhde. (Gough & Sharkh 2010, 6.) Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana on polkuriippuvuus ja menetelmänä klusterianalyysi. (Gough & Sharkh 2010, 18.)

Tutkimustulosten mukaan tutkijoilla ei ollut käytettävissään riittävästi luotettavaa tilastotietoa. Lisäksi tulkintaa vaikeutti kehittyvien maiden heterogeenisuus. Tutkimuksesta nousi esille, että raaka-aineiden viennin varassa olevia maita, tulisi tarkastella lähemmin. Tällaiset maat levittäytyivät kaikille muille klustereille paitsi proto-hyvinvointivaltiomalliksi nimetyille klusterille. Klusterianalyysi ei kyennyt täysin osoittamaan valtion panostuksen, sekä hyvinvoinnin ja sosiaaliturvan lisääntymisen välistä yhteyttä. Ainoastaan yksi muuttuja korreloi proto-hyvinvointimallin kanssa. Tämä muuttuja oli rakennettu julkisista menoista (koulutus ja terveys) sekä sosiaaliturvaan käytetyistä kokonaismenoista. (Gough & Sharkh 2010, 30.)

4.6 Tutkimuksia korkean verotuksen ja tehokkaan sosiaaliturvan yhteydestä kehittyvissä maissa

Ian Gough ja Abu Sharkh jatkoivat analyysia kehitysmaiden verotuksen ja hyvinvointimallien vertailusta seuraavana vuonna (2011). Siinä he tarkastelivat vuoden 2000 aineiston pohjalta 65:n OECD:hen kuulumattoman maan hyvinvointiregiimejä ja verojärjestelmiä, sekä näiden kahden keskinäisiä suhteita. Heidän mukaansa hypoteesi korkeista veroista ja valtion tehokkuudesta sosiaaliturvan järjestäjänä, ei saa täysin tukea kyseisestä klusterianalyysistä. Ainoastaan yksi klusteri osoittaa selkeän yhteyden verotuksen tason ja sosiaalijärjestelmän välillä. Klusteri jakautuu maantieteellisesti kahdelle alueelle, entisen Neuvostoliiton ja sen sosialististen kumppanien alueelle, sekä Etelä-Amerikan eräisiin melko teollistuneisiin maihin. Nopeasti kehittyvät Itä-Aasian maat, eräät keskituloiset latinalaisen Amerikan maat ja MENA-maat (Middle East & North Africa) tuottivat tutkimuksessa tuloksia alhaisista veronsiirroista,

verotuloista, ja sosiaalimenoista, mutta osoittivat korkeita sosiaali- ja hyvinvointituotoksia. Tämä mielenkiintoinen erikoisuus selittynee nopeasti kasvavalla keskitulojen kasvulla tai epävirallisilla instituutioilla. Tutkijoiden mukaan klusterissa on maita, jotka ovat Therbornin teorian mukaisesti teollistuneet pitkän ajan kuluessa. Näillä mailla on laaja infrastruktuuri, mutta ne eivät ole priorisoineet perinteistä sosiaalipolitiikkaa. Tällaisista maista esimerkkejä ovat Kiina ja Korea. (Gough & Sharkh 2011, 289.)

Seuraavassa päinvastaisessa klusterissa on nähtävissä vastakkainen asetelma. Osassa Itä- ja Etelä-Afrikan maita on korkeat sosiaalimenot ja korkea verotus, sekä huono sosiaalituotos (output). Monissa muissa maissa, kuten suurimmassa osassa Saharan eteläpuoleista Afrikkaa, on havaittavissa matala verotus, alhaiset menot sekä vähäiset tai huonosti kohdentuvat sosiaali- ja hyvinvointituotokset. Tutkijoiden mukaan tämä tulos ei kuitenkaan selity pelkästään HIV/AIDS-pandemialla, vaan tarvitaan lisätutkimusta köyhyysmittareiden osalta, tutkimustuloksen pääasiallisen syyn selvittämiseksi. Intian ja Etelä-Aasian maiden osalta suuret sukupuolierot ja vähäinen lukutaito yhdistyvät huonosti kohdentuviin sosiaaliohjelmiin, riippumatta korkeista talouden kasvuluvuista. (Gough & Sharkh 2011, 290.)

4.7 Tutkijoiden näkemykset Afrikan ja kehittyvien maiden sosiaaliturvatutkimuksen haasteista

Philippa Bevanin artikkelissa nostetaan esille Afrikka-tutkimuksen kipupisteitä ja rakentaa mallinnuksen, jonka avulla on mahdollista tarkastella mikro- ja makrotasoilla eri maiden epävarmuustekijöitä (The insecurity regimes). Afrikan mantereeseen suuren koon vuoksi, myös eri maiden epävarmuustekijät vaihtelevat merkittävästi. Lisäksi järjestelmiä ja niiden tuloksia tulisi arvioida juuri kyseisen maan epävarmuustekijöitä ja niihin vaikuttavia mekanismeja ymmärtäen. Joissakin maissa maan korruptoituneisuudella on suuri merkitys. Toisissa maissa taas on paljon kansainvälisesti järjestäytyntä rikollisuutta. Maiden välillä on eroja myös demokratiassa ja hallinnossa (yksinhallitsija vs. kansanvalta). Lisäksi joissakin maissa vallitsee sotatila tai muu konflikti.

Bevanin näkemyksen mukaan sosiaalipoliittiseen tutkimukseen tulisi lisätä ymmärrystä ja näkökulmaa kansainvälisten toimijoiden toiminnan merkityksestä. Tästä esimerkkinä olisi Maailman pankin, Yhdistyneiden kansakuntien, maailman kauppajärjestön ja yksittäisten maiden kehitysmää-avun merkitys autettavien maiden sosiaalipoliittikkaan. Toimijoiden merkitys voi olla monenlainen. Se voi joko auttaa tai estää kehitystä saajasta riippuen, ja juuri tähän Bevanin mukaan tulisi pureutua (Bevan 2001, 62.)

Jimí Adésínà tiivistää kokoavassa artikkelissaan kahdeksan aikaisemman tutkimuksen tuloksista nousseita näkökulmia sosiaalipoliittikan kehitykseen Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa. Adésínàn mukaan sosiaalipoliittikkaa tulisi käyttää valtioiden rakentumisen tukena lisäämään sosiaalista koheesiota, korjaamaan neoliberalistisen talousajattelun seurauksia, tukemaan demokratian ja valtiollisen yhteiskunnan rakentumista, sekä palauttamaan yhteisöllisyys ja toimivalta kunnille, yhteisöille ja valtiolle esimerkiksi terveydenhuollon ja koulutuksen järjestämisessä. (Adésínà 2007, 2–11.)

Adésínà ehdottaa Afrikan maiden kestäväälle sosiaalipoliittiselle ja yleiselle kehitykselle perustaksi seuraavaa kuutta näkemystä: 1) Sosiaalipoliittikka tulisi nähdä sijoituksena yhteiskunnan kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja köyhyyden vähentämiselle. 2) Sosiaalipoliittikka tulisi nähdä yhteiskuntien rakentumisen (itsenäistymiskehityksen ja sisällissotien päättymisen jälkeen) välineenä mm. kansallisen turvallisuuden takaamisessa. 3) Tarveharkintaisesta sosiaalipoliittikasta tulisi irrottautua, koska universaalit etuudet tukevat yhteiskunnallista kehitystä ja tukevat paremmin järjestelmän legitimizeettiä pitkällä tähtäimellä. 4) Rakenteellista syrjintää tuottavat järjestelmät, kuten naisten syrjintä, (työmarkkinoilta poissaolo lapsiperhe ja muissa hoivatehtävissä vs. työperustaiset etuudet) tulisi muuttaa ei-syrjiviksi. 5) Johtajuutta tarvitaan sekä maiden sisällä että ulkopuolisten toimijoiden osalta tukemaan oikeudenmukaisuuteen perustuvaa yhteiskuntakehitystä hyväntekeväisyyden varassa toimimisen sijaan. (Adésínà 2007, 2–11 ja 24–30.) 6) Tutkittavasta alueesta riippuen sosiaalipoliittikan käsite Afrikka-tutkimuksessa tulisi laajentaa koskemaan koulutusta, terveydenhuoltoa ja perusinfrastruktuurin osa-alueita, kuten vettä, sähköä ja viemärointiä (Adésínà 2007,2).

Ian Gough (2010) on luonut viiden kohdan mallin, jonka pohjalta hän on pyrkinyt tarkastelemaan sosiaaliturva- ja hyvinvointivaltiokehitystä. Malli koostuu OECD-maista saadun tutkimustiedon varaan siitä, miten sosiaalipolitiikka ja hyvinvointivaltiot kehittyvät. Tutkimuksessa käsitellään jo esiteltyjen viiden I:n merkitystä kehittyvien maiden järjestelmäkehitykselle (Gough 2010, 7.) ja millaisia mahdollisuuksia kehittyneillä valtioilla on selittää kehittyvien maiden tulevaisuutta ja mahdollisuuksia. Seuraavaksi esittelen lyhyesti hänen esittämiään eroavaisuuksia kehityksen kulusta. Esimerkiksi erot kaupunkien ja maaseudun välillä ovat suuria kehittyvissä maissa. Euroopan 1900-luvun ympäristöstä poikkeaa kehittyvien maiden lisääntyvä alueellinen epätasa-arvo, laajentuvat markkinat ja markkinoiden kahtia jakautuminen. Kiinnostus sosiaaliin oikeuksiin ja oikeudenmukaisuuteen on heikompaa kuin aikoinaan Euroopassa. Tämä johtuu lähinnä siitä, että yhteisöt ja yhteiskunnat ovat pirstaloituneempia kaupunki-maaseutu akselilla. Maanviljelyyn liittyvä työnjako on joustamattomampi ja kaupungeissa vastaavasti epävirallisen ja virallisen työllisyyden vaihtelut suuria. Näistä syistä johtuen esimerkiksi työväenliikettä ei juuri esiinny kehittyvissä maissa. Vaikka sosiaaliturvajärjestelmän instituutiot olisivat olleet omaksuttavissa läntisistä maista, niitä ei ole pyritty ottamaan käyttöön laajassa mitassa. Kuitenkin kehittyvissä maissa on paljon erilaisia tuloksia hyvistä aikeista kattavan sosiaaliturvan luomiseksi, ja toisaalta järjestelmän kuivumisesta kasaan tai autoritääristen johtajien toteuttamista sosiaalipoliittisista uudistuksista kansallisen vakauden turvaamiseksi. Goughin mukaan moni maa on edennyt modernisaatioon ja sosiaaliin oikeuksiin vaikka maassa ei ole kunnollisia kansalaisoikeuksia. Tämä on vastoin T.H. Marshallin olettamusta jonka mukaan kansalaisoikeudet ovat edellytys sosiaalioikeuksien kehittymiselle. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi islamin usko, konfutselaisuus, afrikkalaiset kulttuurit sekä Gandhin kulttuuri sisältävät voimakkaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden sanoman. Kehittyvien maiden ympäristö on myös globaalien vaikutteiden osalta erilainen kuin se ympäristö, jossa Euroopan kehitys aikaisemmin tapahtui. Nämä maat ovat tekemisissä markkinaverkostojen, taloudellisten sopimusten, vaikutusvaltaisten monikansallisten yritysten ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kanssa. Goughin mukaan myöskään ILO:n (International Labor Organization), YK:n ja UNICEF:in (United Nations Children's Fund) merkitystä kansainvälisinä vaikuttajina ei tulisi unohtaa. (Gough 2010, 9-12.)

Toisessa tutkimuksessaan Gough ja Sharkh korostavat verojärjestelmän merkitystä maan kehitysvaiheeseen. Verojärjestelmän kehitykseen vaikuttaa yleisesti sota, joka auttaa verojärjestelmän kehitystä. Kehittyvissä maissa verojärjestelmän kehitystä on hänen mukaansa jarruttanut luonnonvarojen omaavien maiden kauppa ulkomaavaltioiden kanssa ja siitä saatu vauraus, jonka ansiosta veroja ei välttämättä tarvita. Toiseksi kehitystä on hidastanut avustukset ulkomailta ja kolmanneksi keskiluokkien tapa hankkia palvelut yksityiseltä sektorilta ja ulkomailta. (Gough & Sharkh 2011, 280 -283.)

4.8 Johtopäätökset aikaisemmasta tutkimuksesta

Tämän tutkielman pohjalta voidaan todeta, että kehittyvien maiden sosiaalipoliittinen ja sosiaaliturvajärjestelmien kehitykseen liittyvä tutkimus on kymmenessä vuodessa mennyt harppauksin eteenpäin. Asiat, jotka minua askarruttivat silloin ja joihin en kokenut pystyväni tarttumaan, on otettu tutkittavaksi joidenkin tutkijoiden toimesta. Tilanne on edelleen haastava kaltaiseni pro gradu -tutkielman tekijän kannalta. Minkälaista tutkimusta vielä tarvitaan ja miten se olisi toteutettavissa. Adésinà ja Bevan ovat tehneet perusteellista kartoittavaa tutkimusta, ja Gough sekä Kangas tilastollista analyysia käytettävissä olleista aineistoista. Kaikki tuovat haasteena esiin tilastotiedon ja aineistojen epävarmuuden, ja sen merkityksen analyysille. Lisäksi muuttujien valitseminen tutkimusasetelmaan vaikuttaa melko haastavalta. Raija Julkunen mukaan Paul Piersonkin on peräänkuuluttanut selkeitä vertailevia tutkimusasetelmia riippuvia ja riippumattomia muuttujia käyttäen. Riippumattomana muuttujana Pierson mainitsee mm. globalisaation. Raija Julkunen on yhdessä Paul Piersonin kanssa sitä mieltä, että selityksiä tulisi etsiä ennen kaikkea esimerkiksi yleisesti esille otettujen selittäjien kontingenteista suhteista, ja ainutkertaisista kansallisista muodostelmista. (Julkunen 2009, 338.)

Mielestäni tutkimusten loppuyhteenvedoissa nousee kuitenkin toistuvasti esille yksi näkökulma, jota kannattaisi tutkia lisää. Tämä näkökulma on ulkopuolisten taloudellisten vaikuttajien merkitys järjestelmäkehitykselle.

5. Kehitysavun kansainväliset toimijat

Globaalissa maailmassa kaikki maat ovat nykyisin riippuvaisia toisistaan tavalla tai toisella. Kansainväliset kriisit, luonnonkatastrofit sekä tautiepidemiat (esim. ebola) vaikuttavat pitkäkestoisesti, ja osin ennalta arvaamattomasti maiden tilanteisiin. Näihin yllättäviin tilanteisiin kohdennetaan yleensä kriisirahastojen apua, mutta pitkäjänteistä apua tarvitseville maille tarjotaan kehitysapua monin eri keinoin. Kehitysavulla pyritään äärimmäisen köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen maailmanlaajuisesti. Globaali toimintakenttä on monimutkainen verkosto. Tämän kappaleen tarkoituksena on esitellä tärkeimmät kansainväliset toimijat ja organisaatiot kehitysavun osalta.

Kehitysmaiden kehityksen sanotaan lähteneen hyvin erilaisiin suuntiin viime vuosina ja maailmassa väitetään olevan meneillään vallan ja vaurauden uusjako. Osa maailman maista taas on pysähtynyt kehityksessään, usein pitkittyneen konfliktin takia ja näitä maita kutsutaan hauraksi valtioiksi. (global.finland). Hauraiden valtioiden kohdalla on kyse moniongelmaisista valtioista. Näiden valtioiden tunnusomaisia piirteitä ovat demokratian toimimattomuus, huono hallinto, korruptoituneisuus, hallinnon legitimitetin puute, taloudellinen epävakaus sekä ihmisoikeuksien ja sananvapauden puute. (UM ja global.finland.) Toisaalta edellä mainituista ongelmista huolimatta Kiina ja Intia sekä Afrikan maista Etelä-Afrikka ja Namibia ovat nousseet keskitulotason maiden joukkoon. (UM 2013.)

Bruttokansantulo on käsite, jonka perusteella YK asettaa kehitysapua antaville maille tavoitteen annettavan avun suuruudesta. Bruttokansantulo (BKTL) tarkoittaa kotimaisten institutionaalisten yksiköiden yhteensä saamaa ensituloa: palkansaajakorvauksia, tuotanto- ja tuontiveroja miinus tukipalkkioita, bruttotoimintaylijäämää tai bruttosekatuloa sekä omaisuustuloa. Se on yhtä suuri kuin bruttokansantuote miinus kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisille talousyksiköille maksamat ensitulot, plus kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisilta talousyksiköiltä saamat ensitulot. Kansantulo on tulokäsite, joka on usein tärkeämpi nettomääräisenä, kiinteän pääoman kulumisen vähentämisen jälkeen.” (Tilastokeskus 2013) Maailmanpankki jaottelee valtioiden taloudet bruttokansantulon perusteella seuraavasti: matalan bruttokansantulon maat, \$1,025 tai vähemmän, keskitulotaso,

\$1,026- \$4,035; ylempi keskitulotaso, \$4,036- \$12,475 ja korkean tulotason maat, \$12, 476 ja enemmän.

5.1 OECD-maat ja Euroopan unioni

Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvallat antoi merkittävää taloudellista apua Länsi-Euroopan maille. Apua kutsuttiin Marshall-avuksi ja sen tavoitteena oli Euroopan sodanjälkeinen jälleenrakentaminen. Marshall-avun hallinnointia varten perustettiin vuonna 1948 OEEC-järjestö (Organisation for European Economic Cooperation). Vuonna 1961 Länsi-Euroopan ja Pohjois-Amerikan maat perustivat OEEC:n seuraajaksi OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development). OECD:n tavoitteena on lisätä jäsenmaidensa talouskasvua ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Nykyisin OECD:n tavoitteena on myös kestävä taloudellinen kasvu ja työllisyyden edistäminen. OECD:n merkittävin rahoitus tulee jäsenmailta jäsenmaksujen muodossa. (UM) Suomi on liittynyt OECD:n jäseneksi vuonna 1969. (YK.fi)

Euroopan Unioni (EU) on saanut alkunsa vuonna 1951 perustetusta Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä. Nykyinen Euroopan Unioni perustettiin 1992, jolloin yhteistyötä laajennettiin ulottumaan myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä oikeus- ja sisäasioihin. Tällä hetkellä Euroopan Unioniin kuuluu 28 maata. (Avain EU- käsitteisiin 2007, 9-11.) Euroopan Unioni ja sen jäsenmaat ovat merkittävä kehitysavun antaja. Maailmassa annettavasta kehitysavusta Euroopan Unionin ja sen jäsen maiden osuus on yli puolet. Vuonna 2011 EU antoi kehitysapua 53 miljardia euroa ja sen osuus EU:n bruttokansantuotteesta oli 0,42 prosenttia. (EUROPA.EU.)

5.2 Yhdistyneet Kansakunnat (YK)

Yhdistyneet Kansakunnat eli YK on maailman suurin rauhanjärjestö. Se perustettiin toisen maailmansodan jälkeen kansakuntien yhteistyöjärjestöksi jonka tavoite oli suojella maita uusilta sodilta. YK:n peruskirjassa tavoitteeksi on asetettu myös kansakuntien ystävällisten suhteiden kehittäminen. YK toimii rauhan ja turvallisuuden, kehityksen, ihmisoikeuksien, humanitäärisen toiminnan ja kansainvälinen oikeuden aloilla. (YK.fi.)

1960-luvulta alkaen YK on perustanut alajärjestöjä joiden tavoitteena on kehitysmaiden auttaminen. Kehitysmaiden auttamiseen keskittyviä järjestöjä ovat esimerkiksi UNDP kehitysohjelma (United Nations Development Programme) ja väestörahoitus UNFPA (United Nations Population Fund). YK:n alaisuudessa toimivaa kehitysmaiden auttamista johtaa talous- ja sosiaali- ja terveysneuvosto ECOSOC. Avustamisen tavoitteena on esimerkiksi edistää ja helpottaa kansainvälistä kulttuuri- ja koulutusyhteistyötä, pyrkiä löytämään ratkaisuja globaaleihin talous-, sosiaali- ja terveysongelmiin sekä ihmisoikeuksien edistäminen. (YK.fi)

YK pyrkii parantamaan kehitysmaiden asemaa tukemalla niitä kansainvälisessä kaupankäynnissä. Vuonna 1964 perustettu YK:n alainen järjestö UNCTAD tekee tätä työtä. UNCTAD antaa kehitysmaaille esimerkiksi teknistä apua ja tekee tutkimusta. Vuonna 1995 perustettu maailman kauppajärjestö (World Trade Organization, WTO) on järjestö jossa neuvotellaan ja sovitaan kansainvälisen kaupankäynnin säännöistä. Muita samalla sektorilla toimivia järjestöjä ovat esimerkiksi maailmanpankkiryhmä ja kansainvälinen valuuttarahasto IMF (International Monetary Fund). WTO, maailmanpankkiryhmä ja IMF eivät ole YK:n alaisia järjestöjä.

YK:n antaman kehitysavun rahoitukseen osallistuvat valtioiden lisäksi myös yksityiset toimijat. YK:n kehitysmaaille antama apu on vastikkeetonta ja suuruusluokaltaan vaatimatonta jos sitä verrataan kansainvälisten rahoituslaitosten antamaan apuun. Esimerkiksi rahoitusyhtiö IFC:n (International Finance Corporation) kautta kehitysmaihin virtaa rahaa moninkertaisesti suhteessa YK:n antamaan apuun. IFC:n tehtävänä on edistää esimerkiksi yksityisen sektorin sijoituksia kehitysmaihin. IFC kuuluu maailmanpankkiryhmään. (YK.fi.)

5.3 Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Bretton Woods

Maailmanpankkiin kuuluu kaksi eri organisaatiota, Kansainvälinen jälleenrakennus- ja kehityspankki IBRD (International Bank for Reconstruction and Development) sekä Kansainvälinen kehitysjärjestö IDA (International Development Association).

Maailmanpankkiryhmään kuuluvat edellä mainittujen kahden organisaation lisäksi Kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC (International Finance Corporation), Monenkeskisten investointien takauslaitos MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency) ja Kansainvälinen investointiriitojen sovittelulaitos ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes). (VM (2013) ja World Bank.)

Maailmanpankki tavoittelee köyhyyden vähenemistä ja pyrkii edistämään maailmanlaajuisesti kestävästä kehitystä. Maailmanpankki tukee lainoilla jäsenmaiden sosiaalisia ja rakenteellisia uudistuksia, toimii hallitusten neuvonantajana, ja tekee yhteistyötä rahalaitosten, yksityisen sektorin ja kansainvälisten yhteisöjen kanssa. (VM 2013 ja World Bank.)

Bretton Woods -järjestelmä perustettiin vuonna 1944 jolloin 44 maan edustajat sopivat kansainvälisen valuuttayhteistyön periaatteista. Järjestelmän keskusvaluutta oli Yhdysvaltain dollari, jolle oli määrätty kiinteä kulta-arvo. Myöhemmin valuuttajärjestelmää hoitamaan perustettiin Kansainvälinen valuuttarahasto (International Monetary Fund/ IMF). (Suomen Eduskunta, 2013.) Kansainvälisen valuuttarahaston tehtävä on edistää kansallisten ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakautta. (VM, 2013). Kansainvälinen valuuttarahasto seuraa jäsenmaidensa talouspolitiikka sekä valvoo maiden rahoitusjärjestelmien toimivuutta. Maksutaseongelmatilanteissa valuuttarahasto myöntää jäsenmailleen lainoja, lisäksi valuuttarahasto subventoi kehitysmailla annettavia lainoja. Kansainvälinen valuuttarahasto osallistuu myös köyhimpien maiden velkahelpotusohjelmaan (HIPC). Kansainvälinen valuuttarahasto muodostaa yhdessä Maailmanpankkiryhmän kanssa Bretton Woods-instituutiot. Kansainvälinen valuuttarahasto tarjoaa ensisijaisesti väliaikaista maksutaseapua ja keskittyy jäsenmaidensa kokonaistaloudellisiin ongelmakohtiin. Maailmanpankki rahoittaa pääasiassa pitempiaikaisia rakenteellisia uudistuksia. (Suomen Eduskunta, 2013.)

5.4 Kehitysapu, AidFlows ja järjestöt (INGO ja NGO)

Virallinen kehitysapu (Official Development Assistance = ODA) on kehitysmailla annettavaa julkista rahoitusta. Kehitysavun tavoitteena on kehitysmaiden taloudellisen hyvinvoinnin

lisääminen ja maiden kehittymisen turvaaminen. (Ulkoasiainministeriö 2013.) OECD:n alainen kehityskomitea (DAC) määrittelee minkälainen rahoitus on virallista kehitysapua ja mitkä maat sitä voivat vastaanottaa. Kehitysavun kriteerejä tarkastellaan määrä välein, viimeksi tämä tehtiin vuosina 2004-2005. (YK.fi.) Virallisesta kehitysavusta vähintään neljäsosa pitää olla lahjoitettuja varoja ja sitä antavat DAC:in jäsenet sekä monenkeskiset järjestöt. Kehitysapua antavat myös muut kuin DAC:iin kuuluvat maat, kuten keskitulotason maat. DAC:iin kuulumattomien maiden antamaa apua ei tilastoida mutta sen osuus kokonaisavusta on merkittävä. Virallisen kehitysavun osuus kokonaisavusta on pienentynyt ja se oli vuonna 2009 noin 13 prosenttia. (UM 2013.)

Maailmanpankin tai sen alaisuudessa toimivien pankkien lisäksi multilateraalisia ja kansainvälisesti toimivia rahoittajia ovat: African Development Bank (AfDB), Development Bank of Latin America (CAF), Asian Development Bank (ADB), Colombo Plan (CP), European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) ja European Investment Bank sekä Inter-American Development Bank (IADB).(List of development aid agencies, Wikipedia.)

AidFlows organisaatio välittää tietoa ympäri maailmaa tarjotusta ja vastaanotetusta kehitysavusta. AidFlows on OECD:n, Maailmanpankin ja Aasian kehityspankin yhteistyön tulos. Järjestön sivujen kautta on mahdollista tarkastella ja jäljittää avustuksien lähteet ja käytön kohdentuminen. Aineisto koostuu OECD:n DAC-järjestön Showing global development aid:in aineistosta sekä Maailmanpankin ja Aasian kehityspankin rahoitustoiminnan raporteista.(aidflows.org.)

Afrikan ja muiden kehitysmaiden alueilla on monia eri toimijoita. Eräs toimijoiden ryhmä on kansalaisjärjestöt (non-governmental organisation, NGO) ja kansainväliset järjestöt (intergovernmental organisation, INGO). Rahoitusta ja humanitaarista apua tarjoavat monet uskonnolliset ja aatteelliset järjestöt. Yksi esimerkki tästä on World Vision jonka suomalainen osasto määrittelee itsensä kristillishumanitaariseksi kehitysyhteistyöjärjestöksi. (worldvision.fi). Puolet Suomen World Vision:n rahoituksesta tulee ulkoasiainministeriöltä ja toinen puoli yksityisistä lahjoituksista ja yhteistyökumppaneilta. Näin ollen järjestöjenkin

kehitysyhteistyön rahoitus kietoutuu usein valtioiden rahavirtoihin ja monimutkaistaa asian tutkimuksellista tarkastelua. Järjestötasolla toimivat mm. Punainen Risti (Red Cross), Lääkärit ilman rajoja (MSF) sekä kanadalainen HOPE international Development Agency (HOPE international) ja monta muuta toimijaa.

5.5 Yhdistyneen kuningaskunnan kehitysapukäytäntöjä

The Guardian lehden tekemä UKaid1960onwards-tilasto on koottu Yhdistyneen kuningaskunnan kansainväliseen kehitysapuun keskittyvän ministeriön (DfID) ja OECD:n virallisista tiedoista ja tilastoista. UKaid1960onwards- aineisto julkaistiin vuonna 2002 The Guardian lehden silloisen ulkomaisen kehitysavun taloustutkijan Claire Provostin blogi-artikkelin UK aid money: the key datasets you need to know yhteydessä. (Provost, 2012)

Aineistoa tarkasteltaessa käy ilmi, että Kenia on ollut Yhdistyneen kuningaskunnan kohdistaman taloudellisen avunsaajien kärkimaita Intian ohella 1960-luvulta lähtien. Jo vuonna 1961 Kenia vastaanotti kehitysapua 57,32 miljoonaa US dollaria yksistään Yhdistyneeltä kuningaskunnalta. Vuonna 1972 Yhdistynyt kuningaskunta kohdisti Keniaan kehitysapua yli 60 miljoonaa US dollaria. (Provost, 2012.) Vuoden 1972 suuri tuki saattaa liittyä ILO:n tuolloin aloittamaan The Kenya mission of 1972 tehtävään. Kyseessä oli epävirallisen sektorin mahdollisuuksien näkeminen osana yhteiskunnallista kauppasektoria (Bangasser 2000, 8.) Tänä päivänä se tarkoittaisi kehitysavun kohdistamista esimerkiksi naisten yksityisyrityksien tukemiseen.

Aineiston mukaan Etelä-Afrikka sai ensimmäisen kerran tukea Yhdistyneeltä kuningaskunnalta vuonna 1993. Eniten tukea se on saanut vuosina 2003 (127 milj. US dollaria) ja 2007 (177,85 milj. US dollaria). (Provost, 2012.) Koska tämän tutkimuksen puitteissa ei ole mahdollista syventää taustojen selvittelyä syvälle Yhdistyneen kuningaskunnan ja kohdemaiden väleihin, tyydyn ainoastaan tarkastelemaan valitsemani menetelmän avulla mahdollisia indikaattoreita avustusvuosien ja sosiaaliturvajärjestelmää kuvaavien indikaattorien välillä. Toisaalta tarkoituksena ei ole miettiä syitä avustusten eroille vaan selvittää onko näillä taloudellisilla panostuseroilla jotain merkitystä. Etelä-Afrikka liittyi tukiensaajien joukkoon vasta 1990-

luvulla. Tämä tuen saamisen myöhäisyys liittyy maan poliittiseen tilanteeseen ja apartheidiin josta syystä muu maailma oli kohdistanut siihen taloudellisia pakotteita. Vuonna 1990 maan silloinen johtaja Frederik De Klerk laillisti apartheidia vastustaneet järjestöt ja vapautti Nelson Mandelan. Tästä alkoivat hänen ja Nelson Mandelan kanssa käydyt kolmivuotiset neuvottelut maan ja kansalaisten yhdistämiseksi. Vuonna 1994 maassa pidettiin ensimmäiset vaalit, joihin sai osallistua kaikki etniset ryhmät. (SouthAfrica.info 2014.)

Yhdistyneen kuningaskunnan kansainvälisen kehitysyhteistyön osaston tiedotteesta käy ilmi, että se myöntää avustuksia maakohtaisesti monin eri tavoin. Myönnettyjä avustuksia ja maakohtaisia suunnitelmia voi tarkastella erikseen mm. seuraavanlaisten erittelyjen kautta: maatalous ja ruoka, ilmasto ja ympäristö, koulutus, terveys, kaupankäynti sekä velka. Sosiaalipoliittisesti selkein vertailuun otettava kohde olisi (government) eli valtio ja hallinto. (Provost, 2012 ja webarchive.nationalarchives.gow.uk.)

Kuten edellä esitetyistä kappaleista käy ilmi, kehitysavun jakamisen muodot ovat hyvin moninaisia. Kehitysapua annetaan monilla elämän ja yhteiskunnan alueilla joten sen vaikuttavuutta on vaikea arvioida tarkasti. Kehitysavun antaminen on myös kiistanalaista, esimerkiksi vuonna 2007 julkaistun brittiläisen Oxfam- avustusjärjestön tekemässä tutkimuksessa ”Africas Missing Billiones, International arms flows and the cost of conflict” arvioidaan, että sotimiseen kului rahaa osapuilleen yhtä paljon, kuin mitä Afrikka sai samaan aikaan kehitysapua. Selvityksen mukaan Afrikassa vuosina 1990 - 2005 käydyt aseelliset konfliktit maksoivat maanosalle 300 miljardia dollaria eli noin 212 miljardia euroa. Tutkimuksen mukaan sotiminen aiheuttaa 15 %:n menetyksen Afrikan talouteen. (Oxfam.org.)

Yleinen keskustelu on siirtynyt siihen suuntaan, että riippuvuussuhteet kehitysavun antajan ja vastaanottajan välillä tulisi katkaista. Kehittyvien maiden toivotaan ottavan enemmän vastuuta yhteiskuntansa kehityksestä. Tutkimuksille kehitysavun vaikuttavuudesta ja kohdentumisesta on kysyntää ja ne lisääntyvät koko ajan. Entisenä kolonialistisena isäntämaana Yhdistyneen kuningaskunnan rooli kehitysavun antajana on kiinnostava tutkimuksen kohde jota pyrin tässä työssä tutkimaan.

6. Vertaileva tutkimus

Vertailevaa tutkimusta on pyritty tekemään sosiaalitieteissäkin jo useiden vuosikymmenien ajan. Tutkijat ovat pyrkineet yhdistämään sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen piirteitä ja kehittämään metodeja joilla päästäisiin lähemmäksi molempien menetelmien tuomia etuja aineiston analyysin suhteen. Pentti Luoman mukaan vertailevassa tutkimuksessa käytetään yleisesti kvantitatiivisia aineistoja kuten tilastoja ja tilastollisia menetelmiä. Historiallisesti suuntautuneelle sosiaalitieteelliselle tutkimukselle tyypillisempää on käyttää aineistoja ja menetelmiä jotka ovat tyypillisiä laadulliselle sosiaalitutkimukselle. Näiden kahden lähestymistavan suurin metodologinen ero on, että vertailevassa tutkimuksessa käytetään tutkimusyksikkönä tapauksia, kun tilastollisessa tutkimuksessa tapaukset nähdään havaintoyksikköinä. (Luoma 2012, 1.) Yksi vertailevan tutkimuksen uranuurtajia on Charles C. Ragin. Tutkimukseni metodi kvalitatiivinen vertaileva analyysi perustuu pitkälti hänen 1980-luvulla tuottamaansa metodi-kirjallisuuteen.

Ragin (1987) mukaan vertailevan laadullisen tapaustutkimuksen etuja suhteessa tilastolliseen tutkimukseen ovat seuraavat:” 1) Se mahdollistaa invarianssien eli yhdessä esiintyvien parien etsimisen, mutta ei tilastollisessa mielessä, 2) mahdollistaa syy-seuraussuhteiden variaatioiden identifioinnin eri tapausten ja tilanteiden osalta, 3) Se pakottaa tutkijan tarkastelemaan tapausta kokonaisuutena (esim. maa, alue, vallankumous ja mielenosoitus) ja 4) johtaa usein hedelmälliseen dialogiin havaintojen ja teoreettisten ideoiden kesken.” (Ragin 1987, 9.) ”Vertailevan tapaustutkimuksen ongelmana on, että siinä voidaan tarkastella yhtä aikaa vain melko vähäistä määrää tapauksia (esim. pareittaiset vertailut) ja että siinä voidaan tarkastella yhtä aikaa vain suhteellisen vähän vertailtavia piirteitä.” (Ragin 1987, 10) Alasuutarin mukaan Ragin korostaa, että hänen metodillaan tutkitaan tilannetta jossa perinteinen tilastollinen hypoteesien testaaminen ei ole mahdollista tapausten variaatioiden rajallisuuden vuoksi (Alasuutari 1994, 170). Tutkimuksessani tutkittavia tapauksia on seitsemäntoista, ja tapausten määrä soveltuu kvalitatiivisen vertailevan analyysiin hyvin.

Ragin korostaa Alasuutarin mukaan, että hänen menetelmänsä tarkoitus on tuottaa metodi, jota voi käyttää sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa tyypilliseen tilanteeseen, että analysoitavissa

olevien tapausten variaatio on niin rajallinen, että perinteinen tilastollinen hypoteesien testaaminen ei ole mahdollista. Kvalitatiivisessa vertailevassa analyysissä syytekijöitä ei eroteta toisistaan vaan analyysissä säilytetään kausaalisuhteiden systeeminen luonne: jokin tekijä vaikuttaa yhteydessä johonkin toiseen tekijään, mutta ei yksinään. (Alasuutari 1994, 170.) Pysin testaamaan Raginin laadullisen tapaustutkimuksen soveltuvuutta Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmien tutkimiseen.

7. Tutkimusasetelma ja tutkimuksen vaiheet

Tutkimuksen lähtöasetelma on hypoteesit joita pyritään testaamaan kvalitatiivista vertailevaa analyysia käyttäen. Tutkimuksessa pyritään tutkimaan pienellä aineistolla ja vähäisillä muuttujilla usean eri Yhdistyneen kuningaskunnan alusmaan sosiaaliturvan tasoa ja köyhyyttä. Tausta-ajatuksena on, että isäntämaan kiinteällä yhteydellä ja taloudellisella tuella olisi merkitystä järjestelmän kehitykseen. Aikaisemmassa tutkimuksessa on jo kyetty osoittamaan isäntämaan lainsäädännöllisen ja hallinnollisen järjestelmän vaikutuksia järjestelmäkehitykselle. Tässä tutkimuksessa kvalitatiivista vertailevaa analyysia käytetään itsenäisenä menetelmänä ns. kattavana lähestymistapana, jossa QCA:ta käytetään ainoana menetelmänä teorioiden ja hypoteesien testaamiseen (Luoma 2006, 3).

Sosiaaliturvan ja sosiaalipolitiikan kehitykseen vaikuttavista tekijöistä on useita eri teorioita. Tässä tutkimuksessa pyritään valottamaan kolonialistisen kauden isäntämaan mahdollista merkitystä alusmaan sosiaaliturvajärjestelmän tasoon. Tutkimus lisää tietoisuutta Bevanin, Goughin ja Abu Sharkhin toivomaan suuntaan, ulkopuolisen tuen merkityksestä järjestelmän kehitykselle. Lähestymistapa on rakenteellis-funktionaalinen sillä tutkimuksessa testataan taloudellisen avun merkitystä järjestelmän kehitykseen.

Rajasin tutkimuksen koskemaan yhden kolonialistisen isäntämaan alusmaita Afrikassa. Tutkimuksen isäntämaaksi Afrikan kolonialistisesta historiasta valikoituu Yhdistynyt kuningaskunta siksi, että se on ollut pitkään historiallisesti merkittävä vaikuttaja kansainvälisessä kanssakäymisessä. Aineistoa on saatavissa tutkijalle ymmärrettävällä kielellä, ja maita on riittävästi tutkimusasetelman asettamiseksi. Tutkittavat valtiot ovat Botswana, Egypti, Etelä-Afrikka, Gambia, Ghana, Kenia, Lesotho, Malawi, Nigeria, Sambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Swazimaa, Tansania, Uganda ja Zimbabwe. Tutkimuksen kohteeksi valittiin kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan vallan alla olleet Afrikan maat.

Hypoteesini ovat: 1) Maan saaman kehitysavun määrä näkyy kehittyneempänä sosiaaliturvajärjestelmänä, tai maan kansalaisten kokemana alhaisempaa köyhyytenä, 2) Maan vauraudella ja sosiaaliturvajärjestelmän tasolla on yhteyttä keskenään.

Tässä tutkimuksessa tutkimusmetodina käytetään kvalitatiivista vertailevaa analyysiä eli (QCA) metodologiaa. Metodi mahdollistaa suhteellisen pienen tapausmäärän tarkastelun. Yhden isäntämaan seitsemäntoista alusmaata osuu yleisesti metodille suositellun 6-25 tapauksen väliin. QCA-metodissa jokainen asian tilaa kuvaava ominaisuus yksinkertaistetaan binaarisiksi luvuksi. Kullekin ominaisuudelle valitaan luku yksi tai nolla riippuen siitä täyttääkö asian tila valitun ehdon vai ei. Tämän jälkeen tapaukset esitetään totuustaulukkona, joissa erityyppiset tapaukset kuvataan selittävine muuttujineen omilla riveillään (Alasuutari, 1994, 165). Tarkastelun tuloksena esitellään kaikki ne ehtojen yhdistelmät joilla sosiaaliturvajärjestelmä on kehittynyt. Seuraavaksi esittelen tarkemmin QCA- analyysi tietokoneohjelma TOSMANAN, jonka avulla pystyn tuottamaan totuustaulukot tutkimusaineistoni osalta. Lisäksi esittelen tutkimusmenetelmän kannalta oleellisen metodologisen vaiheen: kynnysarvon ja sen määrittelyn.

QCA-analyysiohjelmia on tarjolla internetin kautta kansainväliseltä COMPASS:n (COMPARative Methods for Systematic cross-caSe analySis) vertailevan tutkimuksen metodeihin ja teorioihin keskittyneen yhteisön sivustolta. Sivujen kautta tutkimukseni analyysiohjelmaksi valikoitui Trierin yliopiston professori Lasse Cronqvistin TOSMANA ohjelma, joka on ollut saatavilla yleiseen tutkimuskäyttöön ainakin vuodesta 2005. Cronqvist tarjoaa myös hyvän ohjekirjan ohjelmiston käyttämiseksi. TOSMANA on Raginin QCA-analyysiä toteuttava analyysi-ohjelma. Kynnysarvoa englann. threshold (TH) käytetään, jotta tutkittavat maat voidaan jakaa kahteen tai useampaan toisistaan erottuvaan ryhmään. Tavoitteena on, että samassa ryhmässä olevat maat ovat arvoltaan lähellä toisiaan. Kynnysarvon valinta on haasteellista varsinkin jos aineisto hajaantuu tasaisesti havaintoalueelle. Olisi hyvä jos kynnysarvon lähellä ei olisi minkään maan havaintoarvoja.

7.1 Tutkimus vaiheittain

Aluksi esittelen tutkimuksen vaiheet lyhyesti. Tutkimuksen aluksi päivitin Social Security Program Throughtout the World- tilaston tietoihin perustuen, tutkittavana olevien maiden sosiaaliturvajärjestelmien muutokset sosiaalivakuutusten kattavuudessa. Tämän jälkeen valittiin sosiaaliturvajärjestelmän kehitystä kuvaavat selitettävät ja selittävät tekijät, ja kerättiin

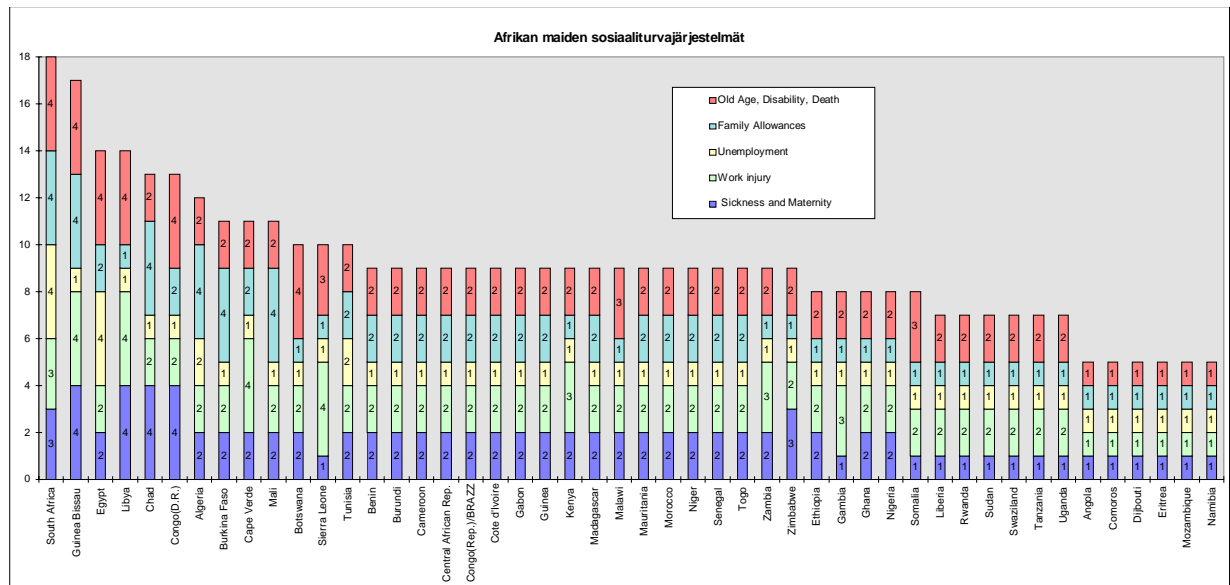
tilastoaineisto. Tämän jälkeen aineisto muokattiin QCA- analyysiin soveltuvaksi. TOSMANA ohjelmalla ajettiin 6 ajoa, ja analysoitiin tehtyjen tutkimusten tuloksia. Lopuksi tarkastelin vielä pareittaisella vertailulla tutkimuksen selitettäviä tekijöitä keskenään, sekä yhteen uuteen muuttujaan nähdäkseni miten selittävät tekijät tähän reagoisivat. Seuraavissa kappaleissa käydään tutkimuksen vaiheet läpi yksityiskohtaisemmin ja perustellaan tarkemmin tehtyjä tutkimuksellisia valintoja. Aluksi esittelen aikaisemman 2000-luvun alussa tekemäni pro -seminaariryöön, jonka pohjalta olen työstänyt aiheen tutkimusta. Pro -seminaariryöön päivitetyt tiedot ovat merkittävä osa tämän tutkimuksen lähtöaineistoa.

7.2 Alustava tutkimus Afrikan maiden sosiaaliturvajärjestelmistä lyhyesti

Social Security Programs Throughout the World tilastoon on kerätty tiedot kaikkien Afrikan maiden sosiaalisten etuuksien kuten eläkejärjestelmien tasosta. Sosiaalivakuutukset jakaantuivat seuraavasti: 1) Vanhuus, vamma tai kuoleman tapaukset, 2) Sairaus- ja raskausajan vakuutukset, 3) Työtapaturmat, 4) Työttömyys ja 5) Perheille tarkoitetut tulonsiirrot. Vuonna 2002 tarkastelin kaikkien Afrikan maiden järjestelmiä tämän tilastotiedon perusteella.

Tutkimuksessa laadin kuvion kaikkien Afrikan maiden paremmuusjärjestyksestä sosiaaliturvajärjestelmän kattavuuteen perustuen. Ensimmäisenä kuvion (kuvio 2.) vasemmassa laidassa esiintyy kattavimman järjestelmän maa ja oikealla laidalla maat joilla ei ole lainkaan sosiaalivakuutusjärjestelmää tai se on hyvin alkeellinen tai toimintakyvytön. Osa maista saattaa sijoittua kuviossa korkealle, vaikka sillä on tarjottavanaan ainoastaan yksi kunnan etuus muiden etuuksien puuttuessa kokonaan. Afrikan 54 maasta seuraavilta mailta ei ole lainkaan tietoja sosiaalivakuutusjärjestelmistä: Angola, Djibouti, Eritrea, Komorit, Lesotho, Mosambik, Namibia, Päiväntasaajan Guinea, Sao Tome ja Principe sekä Seychellit. Nämä maat ovat saaneet arvon yksi teknisistä syistä, koska halusin saada myös kyseiset maat kuvaan mukaan. Kuvion tarkoituksena on saada yleiskäsitys maanosan sosiaalivakuutusjärjestelmistä ja eri maiden välisistä eroista. Saadut tulokset osoittavat, että kiistatta parhaimmat ja kattavimmat

etuudet Afrikassa on Etelä-Afrikalla. Lukuun ottamatta vanhuusiän etuutta eli eläke-etuutta, kaikilla kolmella kärkimaallakin on merkittäviä eroja vakuutuksien ja etuuksien painotuksissa.

Kuvio 2. Afrikan maat sosiaaliturvajärjestelmän kattavuuden mukaisessa järjestyksessä.

Mielenkiintoista on että 18:sta maasta, joiden etuudet yltyvät yhdeksään pisteeseen, kaiken kaikkiaan kaksitoista on ollut Ranskan hallitsemia. Lisäksi taulukon viimeisten 17 maan isäntämaana Ranska on ollut vain kahdelle maalle eli Komoreille ja Djiboutille.

Viimeisistä yhdestätoista maasta taulukossani suurin osa on joko päättänyt sodan aikaisintaan 1990-luvulla, tai ne ovat sotatilassa parhaillaan. Wilensky'n teoria sosiaaliturvajärjestelmän kehityksen viivästyemisestä sotatilan vuoksi näyttää toteutuvan näiden maiden osalta. Kongon Demokraattinen Tasavalta ja seitsemäntenä oleva Algeria olivat tuolloin sisällissodassa ja sijoittuvat silti vertailussa korkealle. Asian selittänee se, että viimeisimmät sodat ovat alkaneet vasta vuosina 1996 ja 1991, jota ennen molemmissa maissa on ollut rauha kolmenkymmenen vuoden ajan, joten näillä valtioilla on ollut aikaa kehittyä.

Järjestelmät jakaantuvat maantieteellisesti siten, että kehittyneimmät järjestelmät sijaitsevat maantieteellisesti Pohjois-Afrikan alueella. Sillä onko maa arabimaa, ei näytä olevan

merkitystä, koska paremmuusjärjestyksessä arabimaat levittyivät tasaisesti jokaiselle eritasolle.

Tarkasteltuani sosiaaliturvajärjestelmien viidestä etuudesta vanhuuden, vamman tai kuolemantapauksen - etuusjärjestelmiä, kävi ilmi, että ainoastaan kahdella maalla on universaalit eläkeetuudet. Sosiaalivakuutustyyppinen järjestelmä on yhteensä 35 maalla, ja viidellä maalla on tarveharkintainen eläkejärjestelmä. Kaikkien tarveharkintaisen järjestelmän maiden isäntämaana on ollut Iso-Britannia joka itsekkin noudattaa tarveharkintaisen mallin mukaista sosiaalipolitiikkaa.

Vanhin lainsäädäntö näyttää olevan mailla, jotka tarjoavat parhaimpia etuuksia, kuten Etelä-Afrikalla jonka eläkejärjestelmä on luotu 1928. Wilenskyn teorian mukaan maiden sosiaaliturvajärjestelmillä on taipumus laajentua sitä kattavammaksi mitä vanhemmaksi järjestelmä ikääntyy. Lakeja tutkittaessa on kuitenkin muistettava, että osalla maista maan sisäinen tilanne on saattanut hidastaa järjestelmän kehittymistä kokonaisvaltaisesti hyväksi. Maan säädettyä lakinsa ja saatuaan hallintokoneistonsa kuntoon, tulisi sen kapasiteetti riittää myös järjestelmän toteuttamiseen. Myöhäsyntyisyys ei siis aina tarkoita alkeellista järjestelmää. Perustuslait ja siinä yhteydessä sosiaaliturvajärjestelmää koskeva lainsäädäntö on usein luotu maan saavutettua itsenäisyyden. Suurin osa Afrikan maista itsenäistyi 1960-luvulla ja tilastollisestikin 19 maata on laatinut eläkelainsäädäntönsä tällä vuosikymmenellä. Se on prosentuaalisesti 47,5 % suhteessa kaikkiin niihin maihin joista lain voimaantulo on tiedossa (40 maata Afrikan 54 maasta).

7.3 Aineisto

Tutkimukseen kerättiin tilastoaineistoa jota voi käyttää tutkimusasetelman mukaisesti selittämään tutkimuskysymystä eli tutkittavan maan sosiaaliturvan tasoa. Aineisto kerättiin Maailman pankista, Kansainvälisestä valuuttarahastosta, the U.S. Social Security Administrationista (SSA), United Nations Statistics Division:sta ja ILO:sta. Erityisesti sosiaaliturvaan liittyvä aineistonkeruu on ILO:n tehtäväaluetta.

Tutkimuskohteeksi valikoituneiden maiden sosiaaliturvan tasoa arvioidaan SSA:n tilastoiman vuosikirjan vuonna 2013 päivitettyjen tietojen pohjalta. Tilaston tiedot on kerätty maiden viranomaisilta ja muilta merkittäviltä tahoilta. Vuosikirjassa esitellään sanallisesti jokaisen maan ilmoittamat sosiaaliturvaan ja sosiaalivakuutukseen liittyvät järjestelmät. Sosiaalivakuutukset jakaantuvat seuraavasti: 1) Vanhuus, vamma tai kuoleman tapaukset, 2) Sairaus- ja raskausajan vakuutukset, 3) Työtapaturmat, 4) Työttömyys ja 5) Perheille tarkoitettut tulonsiirrot. Vuosikirjan tiedot ovat kattavimmat käytössä olevat tiedot tutkittavien maiden järjestelmistä. Aineistolähde on sama kuin 2000-luvun alkupuolella käyttämäni tilasto, ja tilastotieto käsitellään samalla luokittelu menetelmällä.

Selitettäviksi tekijöiksi valikoituivat 1) sosiaaliturvan taso ja 2) köyhyysindeksi. Näitä kahta tekijää pyritään tarkastelemaan useammilla selittävillä tekijöillä. Selittäviksi tekijöiksi valikoitui maiden saama kokonaiskehitysapu, Yhdistyneen kuningaskunnan alusmailleen antama kehitysapu, uskonto, naisten lukutaito, BKT ja yhteiskuntarauhan pysyvyyttä kuvaava stage fragility index- mittari.

7.4 Tekijöiden kalibrointi ja koodaaminen QCA- menetelmään ja TOSMANA- ohjelmaan

Tutkittavien maiden edellä mainitut tilastotiedot syötettiin taulukkolaskenta-ohjelmaan. Maiden tilastotiedot muunnettiin dikotomisiksi muuttujiksi asettamalla maiden havaintoarvoille kynnysarvot. Dikotominen muuttuja voi saada vain arvon yksi tai nolla, arvolla yksi ominaisuus on olemassa, arvolla nolla se ei ole voimassa. Kynnysarvon avulla mitkä tahansa tilastotiedot saavat arvon yksi tai nolla sen perusteella ylittävätkö ne kynnysarvon vai ei. Kynnysarvojen valinnan periaatteet kerron tarkemmin selittävien ja selitettävien tekijöiden esittelyn yhteydessä. Tämän jälkeen valmiit taulukot syötettiin TOSMANA- ohjelmaan. Ohjelmassa suoritettiin halutut ajot valitsemalla selitettävä ja selittävät muuttujat valintakenttiin. Tämän jälkeen tulostettiin analyysia varten visualisointi maiden muuttujien jakautumisesta sekä totuustaulukko.

Tässä työssä käytetään analysointiin pääasiassa TOSMANA- ohjelman visualisointeja, joissa maat jakautuvat enintään kuuteentoista erilaiseen ruutuun. Jokainen ruutu on oma yksilöllinen neljän muuttujan yhdistelmä, ja kukin maa sijoitetaan dikotomisten muuttujiensa perusteella johonkin näistä ruuduista.

7.5 Maiden sosiaaliturvajärjestelmän mukainen luokittelu

Tutkittavien maiden sosiaaliturvajärjestelmän tason pisteytys eli luokittelu perustuu aikaisemmin hyväksi havaitsemaani luokitteluun. Luokittelu on aina metodologinen valinta ja se voidaan tehdä tutkijasta riippuen eri tavoin. Seuraavaksi esittelen miten SSA:n tilastot on pisteytetty tätä tutkimusta varten. Kaikki sosiaalivakuutukset pisteytettiin tilaston antamien tietojen perusteella arvojen 1-4 välillä. Mikäli etuus on kaikki kansalaiset kattava ja valtion kustantama, saa se arvon 4. Jos taas maalla on sosiaalivakuutusjärjestelmä, mutta se kattaa ainoastaan tietyn kohderyhmän ja se on valtion kustantama, saa se arvon 3. Arvon kaksi saa järjestelmä jolla on ulkopuolinen rahoitus, eli siis ryhmän itsensä perustama työttömyyskassa tai eläkekassa, jota ei tueta valtiollisesti. Arvon 1 saivat maat joilla on lainsäädäntö, mutta ei varsinaista järjestelmää, tai maat joista ei ole tietoja. Maksimi pistemäärä on kaksikymmentä pistettä jolloin maalla olisi kaikkien viiden etuuden suhteen valtiollisesti kustannettu järjestelmä. Pisteytetyt sosiaalivakuutukset ovat siis: 1) Vanhuus, vamma tai kuoleman tapaukset, 2) Sairaus- ja raskausajan vakuutukset, 3) Työtapaturmat, 4) Työttömyys ja 5) Perheille tarkoitetut tulonsiirrot. Pisteytyksen kokonaisasteikko on näin ollen 5-20 pistettä.

Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta (taulukko 1.) nähdään maiden saamat pisteet. Sopiva kynnysarvo olisi esim. 15 tai 12, tällöin kynnysarvon lähellä ei ole yhtään maata tai ainakaan yksikään maa ei saa samaa arvoa kuin kynnysarvo. Kynnysarvolla 15 tai 12 dikotomisen muuttujan yksi saa kuitenkin vain 1 (Etelä-Afrikka) tai 2 (Etelä-Afrikka ja Egypti) maata. Lopullinen valinta kynnysarvoksi on 10, jolloin viisi maata saa arvon yksi. Kymmenen ei ole kynnysarvoksi optimaalinen valinta, koska sen läheisyydessä on useita maita. Optimaalisen kynnysarvon valitseminen ei ole tässä tapauksessa mahdollista.

Taulukko 1. Sosiaaliturvajärjestelmien pisteytykset ja dikotomiset arvot

MAA	Sosiaaliturvan taso	Sosiaaliturvan taso
Botswana	11	1
Egypti	13	1
Etelä-Afrikka	19	1
Gambia	8	0
Ghana	8	0
Kenia	9	0
Lesotho	10	1
Malawi	6	0
Nigeria	8	0
Sambia	9	0
Sierra Leone	9	0
Somalia	5	0
Sudan	8	0
Swazimaa	9	0
Tansania	8	0
Uganda	7	0
Zimbabwe	10	1

7.6 Köyhyysindeksi

Tutkimuksessa käytetään toisena selitettävänä tekijänä arvoa, joka kertoo alle kahdella dollarilla päivässä elävien ihmisten määrän tutkittavassa maassa. Tämä indeksi kertoo tarkemmin yksilötasolla koetusta köyhyydestä kuin tieto sosiaaliturvajärjestelmän tasosta. Tavallaan voidaan ajatella köyhyysindeksin kertovan onko sosiaaliturvajärjestelmä onnistunut tehtävässään. Mitä enemmän on alle kahdella dollarilla päivässä eläviä, sen köyhempi ja kehittymättömämpi kyseinen maa on. Näiden dollariarvojen laskennassa ei ole käytetty normaaleja valuutan vaihtokursseja, vaan vaihtokursseja jotka on painotettu ostovoimapariteetilla. Ostovoimapariteetin avulla otetaan huomioon kunkin maan hintatason mukainen ostovoima. Matalan hintatason maassa kahdella dollarilla voi ostaa enemmän hyödykkeitä kuin korkean hintatason maassa.

Alla olevassa taulukossa on esitelty Maailman Pankin tilastoista kerätyt köyhyysindeksit tutkimuksen kohteena oleville Afrikan maille. Matalin köyhyysindeksi on Egyptillä. Egyptin

luku 15,4 tarkoittaa, että vähän yli 15 % väestöstä elää alle kahdella dollarilla päivässä. Verrokkimaihin verrattuna tämä on hyvä arvo. Huonoin tilanne on Malawissa jossa indeksin perusteella yli 88 % asukkaista elää alle kahdella dollarilla päivässä.

Köyhyysindeksin perusteella kolme vähiten köyhyydestä kärsivää maata erottuvat selkeästi. Näissä maissa köyhyysindeksi on alle 30%, kaikissa muissa vertailun maissa köyhyysindeksi on vähintään 44%. Köyhyysindeksin perusteella maat jakautuvat selkeästi rikkaisiin ja köyhiin maihin joten köyhyysindeksin kynnysarvon asettaminen onnistuu hyvin koska havaintovälillä 28% - 44% ei ole yhtään maata. Edellä olevan perusteella kynnysarvoksi valitaan 35%. Zimbabwe ja Somaliasta ei ole tilastotietoa saatavilla, joten ne saavat tarkastelussa arvon 0. Erityisesti Somalian osalta on erittäin todennäköistä, että maan sekasortoisen tilanteen takia, suurin osa kansasta elää valitun köyhyysindeksin alapuolella.

Taulukko 2. Maiden köyhyysindeksit ja dikotomisat arvot.

MAA	TULOS köyhyys indeksi	TULOS köyhyys indeksi
Botswana	27,8	1
Egypti	15,4	1
Etelä-Afrikka	26,2	1
Gambia	55,9	0
Ghana	51,8	0
Kenia	67,2	0
Lesotho	73,4	0
Malawi	88,1	0
Nigeria	82,2	0
Sambia	86,6	0
Sierra Leone	82,5	0
Somalia	ei tietoa	0
Sudan	44,1	0
Swazimaa	59,1	0
Tansania	73,0	0
Uganda	62,9	0
Zimbabwe	ei tietoa	0

7.7 Selittävät tekijät

Seuraavaksi esittelen tutkimukseen valitut viisi selittävää tekijää ja perustelut niiden valinnoille. Oletuksena on että selittävällä tekijällä on vaikutusta siihen asiantilaan jota selitettävä tekijä kuvaa. Selittävistä tekijöistä pyritään löytämään ne selittävät tekijät tai niiden yhdistelmät jotka johtavat tiettyyn selitettävän tekijän arvoon.

7.7.1 Uskonto

Uskonnon merkitystä järjestelmäkehitykselle on tutkittu jonkin verran. Joissakin tapauksissa uskonnolla saattaa olla suurempi merkitys järjestelmäkehityksen kannalta ja joissakin toisissa taas vähäisempi. Olli Kankaan tutkimuksessa merkittäväksi osoittautui maan omaksuma oikeusjärjestelmä. Alustavassa aineiston tarkastelussa kävi ilmi, että kaikki uskonnot ja niiden kansalliset yhdistelmät ovat otoksessa edustettuina. Näyttää siltä, että alusmaat ovat kyenneet säilyttämään uskontonsa kolonialistisesta aikakaudesta huolimatta. Taulukossa 3 esittelen uskontojen jakautumisen maittain sekä antamani luokitteluarvot uskonnon mukaan. Osassa maista on kaksi lähes tasavahvaa uskontoa. Arvon yksi saavat maat joissa kristinusko on valtauskonto, ja arvon nolla saavat maat joissa valtauskonto on islam. Arvon nolla saavat myös maat joissa ei ole selkeää valtauskontoa.

Taulukko 3. Maiden uskonnot ja dikotomiset arvot.

MAA	Kristinusko %	Islam %	Pääuskonto
Botswana	71		1
Egypti		90	0
Etelä-Afrikka	73		1
Gambia		95	0
Ghana	50		1
Kenia	83		1
Lesotho	90		1
Malawi	68	25	1
Nigeria	40	50	0
Sambia	87		1
Sierra Leone	27	71	0
Somalia		99	0
Sudan		97	0
Swazimaa	83		1
Tansania	30	30	0
Uganda	85		1
Zimbabwe	65		1

7.7.2 Bruttokansantuote/henkilö korjattuna ostovoima pariteetilla

Bruttokansantuote valikoitui selittäväksi tekijäksi siksi, että se on yleisin käytettävissä oleva yksikkö jolla verrataan valtioiden taloudellista varallisuutta. Tilastotieto on Kansainvälisen valuuttarahaston tilastoista. Tässä tutkimuksessa käytettiin tilastoarvoa, joka on asukaskohtainen bruttokansantuote ostovoima pariteetilla korjattuna. Ostovoima pariteetilla korjattu BKT arvo kuvaa paremmin ihmisten hyvinvointia heidän kotimaassaan kuin yleinen BKT. Bruttokansantuotteen osalta kynnysarvoksi valittiin 5000. Maiden lukuja tarkasteltaessa havaitaan, että arvot asettuvat tasaisesti koko havaintoalueelle eikä optimaalista kohtaa kynnysarvolle voida valita. Ainoastaan kaksi maata erottuu tulotasoltaan muista selkeästi, ne ovat Botswana ja Etelä-Afrikka. Ei ole kuitenkaan järkevää valita sellaista kynnysarvoa jossa seitsemäntoista maan joukosta vain kaksi maata ylittäisi kynnysarvon ja saisi siten dikotomisen muuttujan arvoksi yksi. Valitulla kynnysarvolla 5000 neljä maata ylittää kynnysarvon ja saa dikotomisen muuttujan arvoksi yksi.

Taulukko 4. Maiden BKT:t ja dikotomiset arvot.

MAA	BKT \$ per henkilö korjattuna ostovoimapariteetilla	BKT \$ per henkilö korjattuna ostovoimapariteetilla
Botswana	16 377	1
Egypti	6 579	1
Etelä-Afrikka	11 259	1
Gambia	1 962	0
Ghana	3 461	0
Kenia	1 812	0
Lesotho	2 255	0
Malawi	879	0
Nigeria	2 831	0
Sambia	1 754	0
Sierra Leone	1 542	0
Somalia	Ei tietoa	0
Sudan	2 631	0
Swazimaa	6 218	1
Tansania	1 715	0
Uganda	1 484	0
Zimbabwe	788	0

7.7.3 Naisten lukutaito

Naisten lukutaito valikoitui selittäväksi tekijäksi koska se on helposti mitattavissa oleva, ja siitä löytyy tilastotietoa. Mielestäni naisten lukutaito kuvaa naisen asemaa yhteiskunnassa, ja sitä kautta kuvaa maan sosiaalista kehitystasoa. Yleisesti on tiedossa, että naisten lukutaitoon ja koulutukseen kannattaa panostaa mm. kehitysavun muodossa.

Naisten lukutaidon kynnysarvoksi valitsin 80 %. Kynnysarvo haluttiin asettaa kohtaan jossa se edustaa selkeästi korkeaa lukutaitoa. Lukutaito katsotaan perusihmisoikeudeksi joka tukee yksilönkehitystä ja vaikuttaa sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Naisten korkean lukutaidon voi olettaa aikaisempien tutkimustenkin perusteella olevan yhteydessä maan yhteiskunnalliseen kehitykseen ja näin ollen sen voisi olettaa näkyvän maan sosiaaliturvan tasossa.

Kuten alla olevasta taulukosta 5. näkyy, viisi parasta maata saavuttavat yli 80 % lukutaidon. Somaliasta ei tälläkään kertaa ole saatavissa tilastotietoa, joten se saa luokittelussa arvon 0. On erittäin epätodennäköistä, että pitkään sisällissodassa olleessa Somaliassa naisten lukutaito olisi hyvällä tasolla.

Taulukko 5. Naisten lukutaito prosentteina ja kynnysarvot.

MAA	Naisten lukutaito %	Naisten lukutaito
Botswana	88	1
Egypti	66	0
Etelä-Afrikka	93	1
Gambia	48	0
Ghana	71	0
Kenia	75	0
Lesotho	88	1
Malawi	59	0
Nigeria	49	0
Sambia	56	0
Sierra Leone	38	0
Somalia	1	0
Sudan	63	0
Swazimaa	89	1
Tansania	65	0
Uganda	71	0
Zimbabwe	84	1

7.7.4 Vakausindeksi

Yhteiskunnan vakausindeksillä pyrin saamaan selville vaikuttaako maan sisäinen tilanne sosiaaliturvan tasoon tai kehitykseen. Aikaisemmin tutkimuksessa esitellyn Wilenskyn perushypoteeseista yksi on, että sotatila tai muu konflikti hidastaa maan kehitystä.

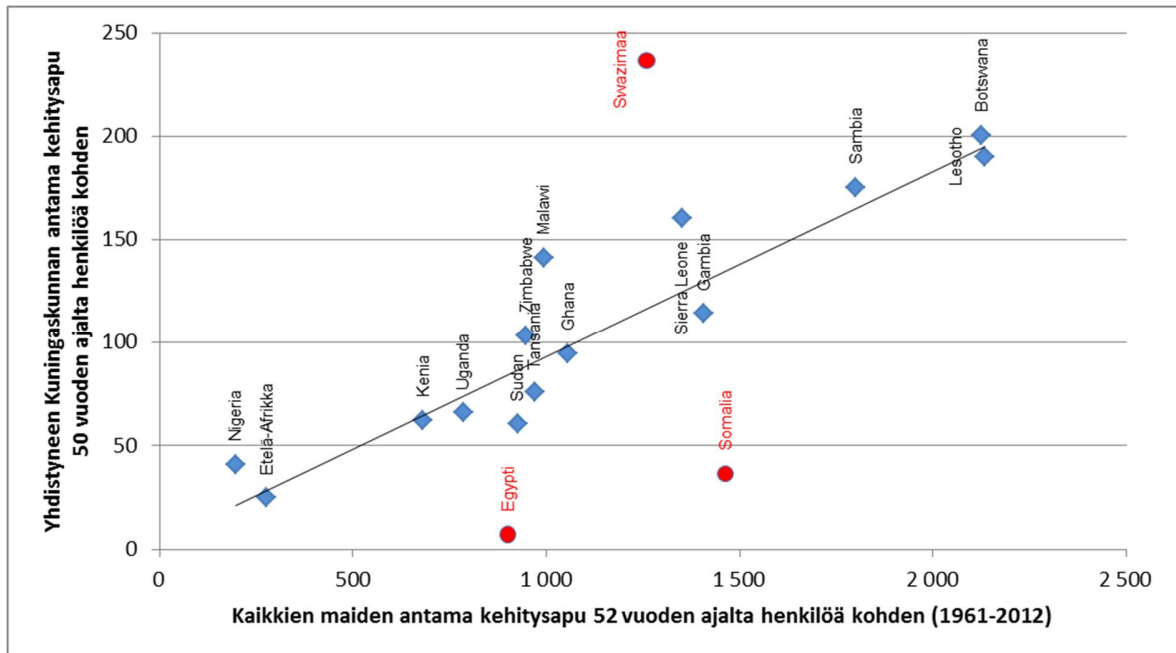
Mitä pienempi vakausindeksin luku, sen rauhallisempi tilanne maassa vallitsee. Lukuja tarkasteltaessa nähdään, että rauhallisinta näyttää olevan Botswanassa, ja levottominta Somaliassa. Vertailtavista maista vain Botswana erottuu selvästi omaksi ryhmäkseen. Kynnysarvon asettaminen siten että vain Botswana saa dikotomisen muuttujan arvoksi yksi, ei kuitenkaan ole järkevää. Kynnysarvoksi valitaan yhdeksän. Neljä maata saavuttaa vakausindeksin arvon yhdeksän tai vähemmän, ja ne saavat dikotomisen muuttujan arvoksi 1.

Taulukko 6. Maiden vakausedeksit ja kynnysarvot.

MAA	Yhteiskunnan vakausedeksi	Yhteiskunnan vakausedeksi
Botswana	3	1
Egypti	12	0
Etelä-Afrikka	8	1
Gambia	14	0
Ghana	11	0
Kenia	10	0
Lesotho	8	1
Malawi	16	0
Nigeria	17	0
Sambia	13	0
Sierra Leone	15	0
Somalia	20	0
Sudan	21	0
Swazimaa	9	1
Tansania	11	0
Uganda	18	0
Zimbabwe	17	0

7.7.5 Vastaanotettu kehitysapu 50 vuoden ajalta

Tutkittavista maista oli saatavissa heille suunnatun kehitysavun määrä dollareina 50 vuoden ajalta. Tämän tilastotiedon testaamisella pyritään saamaan selville kehitysavun määrän mahdollinen vaikutus sosiaaliturvan tasoon kyseisessä maassa.

Kuvio 3. Yhdistyneen Kuningaskunnan entisten alusmaiden saama kehitysapu asukasta kohden

Yllä olevassa kuviossa 3 verrataan Yhdistyneen kuningaskunnan entisille alusmailleen antamaa kehitysapua ja näille maille annetun kokonaiskehitysavun määrä. Kuvasta nähdään että Yhdistyneen kuningaskunnan kehitysapu on noin 10 % kokonaiskehitysavusta. Kuviossa pallolla merkityt kolme maata ovat kuitenkin poikkeus. Näiden maiden osalta Yhdistyneen kuningaskunnan antaman kehitysavun määrä poikkeaa merkittävästi yleisestä trendistä. Egyptille ja Somalialle Yhdistynyt kuningaskunta on antanut poikkeuksellisen vähän kehitysapua, ja Swazimaaalle poikkeuksellisen paljon. Tarkastelu osoittaa, että Yhdistyneen kuningaskunnan antama keskimääräinen apu on noin 10 % kaikesta annetusta avusta. Yhdistyneen kuningaskunnan antamien avustussummien osuus kokonaiskehitysavusta on merkittävä, mutta ei kuitenkaan niin suuri, että entisen isäntämaan antaman kehitysavun määrää voitaisiin käyttää selittävänä tekijänä kokonaiskehitysavun sijaan. Tästä syystä hylkään tarkastelusta Yhdistyneen kuningaskunnan entisille alusmailleen antaman kehitysavun, ja tarkastelun kohteeksi valitaan maiden saama kokonaiskehitysapu.

Taulukossa 7 on esitetty maiden saama kokonaiskehitysapu yhtä henkilöä kohden 52 vuoden aikana. Kehitysavun suuruus jakautuu tasaisesti koko havaintoalueelle joten optimaalista

kynnysarvoa ei ole mahdollista valita. Kynnysarvoksi valitaan 900 dollaria henkilöä kohden. Mitä pienempi maan vastaanottama summa, sen vähäisempi on kehitysavun määrä yhtä henkilöä kohti. Nigeria on erittäin väkirikas maa (noin 175 miljoonaa asukasta), jolloin sen vastaanottama kehitysapu per henkilö on suhteellisen pieni. Tilastoa tarkasteltaessa voidaan havaita, että Nigerian yhtä kansalaista kohtaan on kohdistunut tämän tilaston perusteella kymmenen kertaa vähemmän kehitysapua, kuin esimerkiksi Botswanan kansalaiseen (noin 2 miljoonaa asukasta).

Taulukko 7. Kokonaiskehitysapu 52 vuoden aikana ja kynnysarvot.

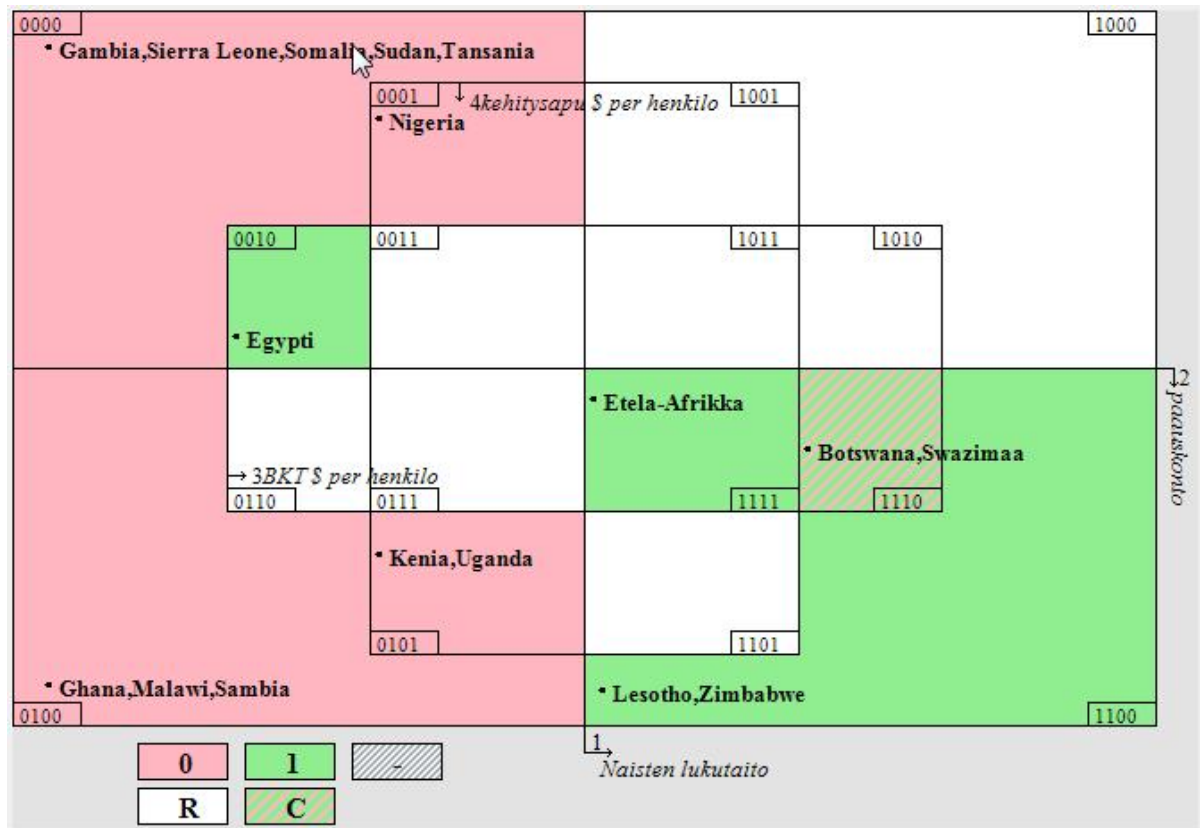
MAA	Kaikkien maiden antama kehitysapu 52 vuoden ajalta henkilöä kohden (1961-2012)	Kaikkien maiden antama kehitysapu 52 vuoden ajalta henkilöä kohden (1961-2012)
Botswana	2 125	0
Egypti	900	0
Etelä-Afrikka	277	1
Gambia	1 409	0
Ghana	1 056	0
Kenia	681	1
Lesotho	2 134	0
Malawi	993	0
Nigeria	196	1
Sambia	1 801	0
Sierra Leone	1 351	0
Somalia	1 464	0
Sudan	926	0
Swazimaa	1 260	0
Tansania	970	0
Uganda	785	1
Zimbabwe	948	0

8. QCA- analyysi ja tulokset

Alla esittelen ajokohtaisesti TOSMANA- ohjelmassa tekemäni ajot. Ohjelma tuottaa nelikenttä taulukon jossa on kuusitoista ruutua. Näistä visualisoinneista nähdään tutkittavien 17 Afrikan maan jakautuminen eri selittävien tekijöiden mukaisesti suhteessa selitettävään asiaan. Lisäksi ohjelma tuottaa totuustaulukon josta nähdään kyseisen maan saamat binääristen muuttujien arvot kunkin ominaisuuden osalta.

8.1 Sosiaaliturvan tason tarkastelu

QCA- analyysin ensimmäisessä ajossa selitettävänä tekijänä on sosiaalivakuutuksen taso ja selittäviä tekijöitä on neljä. Selitettävän tekijän sosiaalivakuutuksen kynnysarvoksi engl. threshold (jatkossa TH) asetan arvon 10. Tämä tarkoittaa sitä, että maa joka saa sosiaalivakuutus pisteytyksessään 10 tai enemmän, saa QCA- analyysissä arvon 1. Selittävistä tekijöistä ensimmäinen on naisten lukutaito jossa kynnysarvoksi asetetaan 80 %. Tämä tarkoittaa, että ne maat saavat arvon yksi joissa naisista 80 % tai enemmän on lukutaitoisia. Toisena selittävänä tekijänä on pääuskonto jossa arvon yksi saa maa jossa kristinusko on valtauskonto. Kolmantena selittävänä tekijänä on bruttokansantuote jossa kynnysarvo on 5000\$ / henkilö. Neljäntenä selittävänä tekijänä on luku joka kertoo maan saaman kehitysavun kokonaismäärän suhteutettuna maan väkilukuun. Kehitysavun määrä on summa viimeisen 52 vuoden ajalta. Kehitysavun kynnysarvoksi valitaan 900\$ / henkilö, jos saatu kehitysapu on alle 900\$ / henkilö saa maa QCA- analyysissä arvon yksi.

Kuvio 4, TOSMANAN kuvio ajosta 1.

Yllä olevan kuvion 4. perusteella huomataan seuraavia asioita: Useimmissa maissa joissa sosiaalivakuutusten taso saa arvon 1, on naisten lukutaito 80 % tai parempi. Egypti on ainoa maa jossa sosiaalivakuutusten taso saa arvon 1, vaikka lukutaitoisten naisten osuus ei saavuta lukua 80 %. Pääuskonnolla ja sosiaalivakuutuksen tasolla ei ole selkeää riippuvuutta. Islamilaisista maista vain Egypti saavuttaa sosiaalivakuutusten tasossa luvun 1, muut ykkösen saavat ovat kristittyjä maita. Nollia saavuttavat kuitenkin useat maat riippumatta siitä onko maan pääuskonto islam vai kristinusko. Bruttokansantuotteen perusteella mitattu maan varallisuus vaikuttaa ainakin jossain määrin maan sosiaalivakuutusten tasoon. Maita jotka saavat bruttokansantuotteen osalta arvon 1 on neljä, ja kolme näistä maista saa arvon yksi myös sosiaalivakuutusten osalta. Maan saaman kehitysavun ja sosiaalivakuutusten tason välillä ei ole suoraa riippuvuutta kuvion 4. perusteella.

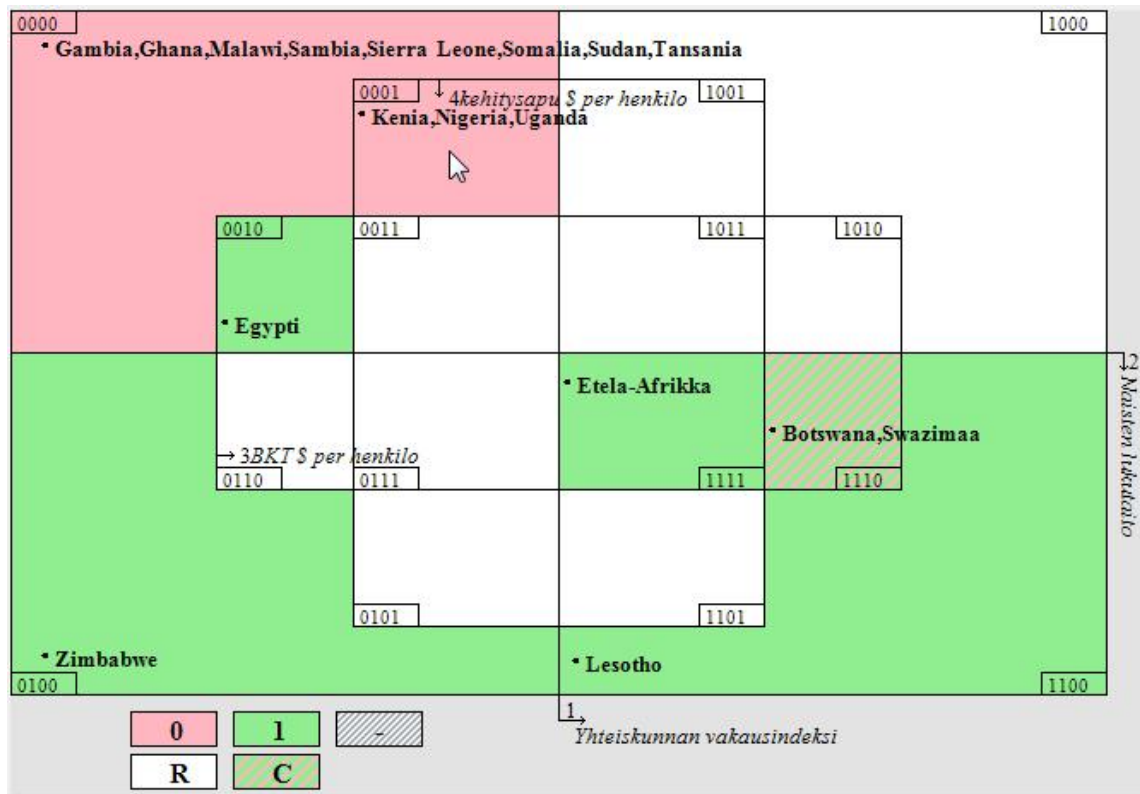
Alla olevasta taulukosta 8. nähdään, että ajossa 1. muodostui kahdeksan erilaista maaryhmää. Ryhmien määrä on kohtuullisen suuri. Botswana ja Swazimaa ovat konfliktissa (taulukossa K) mikä tarkoittaa että kaikki selittävät tekijät ovat yhteneväisiä, mutta maiden sosiaaliturvan tasossa on eroa. Sosiaaliturvan tason luokittelussa Botswana sai 11 pistettä ja Swazimaa 9. Vaikka pisteytykset ovat lähekkäin, on niissä kuitenkin kahden pisteen ero mikä tarkoittaa, että järjestelmätasolla Swazimaalta puuttuu jotain oleellista Botswanan järjestelmään verrattuna. Kaikkien muiden maiden osalta tietty neljän selittävän tekijän yhdistelmä johtaa aina samaan selitettävän tekijän arvoon.

Taulukko 8, Ajo 1. totuustaulukko.

TOTUUSTAULUKKO

MAARYHMÄ	naisten lukutaito	pääuskonto	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS sosiaalivakuutukset
Botswana, Swazimaa	1	1	1	0	K
Egypti	0	0	1	0	1
Etelä-Afrikka	1	1	1	1	1
Gambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tansania	0	0	0	0	0
Ghana, Malawi,ambia	0	1	0	0	0
Kenia, Uganda	0	1	0	1	0
Lesotho, Zimbabwe	1	1	0	0	1
Nigeria	0	0	0	1	0

Ajossa kaksi selittävän tekijän pääuskonto tilalle vaihdetaan yhteiskunnan vakausedeksi. Maat joiden vakausedeksin arvo on 9 tai alle saavat dikotomisen muuttujan arvon yksi. Muut selittävät tekijät ovat edelleen naisten lukutaito, kokonaiskehitysapu ja bruttokansantuote.

Kuvio 5. TOSMANAN kuvio ajosta 2.

Yllä olevasta kuvioista 5. nähdään, että maat joiden selitettävän tekijän (sosiaalivakuutusten taso) arvo on nolla, ovat nyt kuviossa selkeästi samassa paikassa (vasemmassa ylänurkassa) lukuun ottamatta yhtä poikkeusta joka on Swazimaa. Kuvaajasta nähdään että ne maat joiden sosiaalivakuutusten taso on hyvä (verrattaessa valittuja maita) ovat valittujen selittävien tekijöiden osalta jakaantuneet useampaan ”laatikkoon”. Tämä tarkoittaa sitä, ettei mikään selittävien tekijöiden yhdistelmä erityisesti johda hyvään sosiaaliturvan tasoon. Tutkittavien maiden joukossa hyvä sosiaaliturvan taso voidaan saavuttaa siis useilla eri tavoilla. Hyvä sosiaaliturvan taso (arvo 1.) saavutetaan, jos yksikin muu selittävä tekijä kuin kehitysapu saa arvon yksi. Poikkeus tästä on ”säännöstä” on Swazimaa.

Taulukko 9, Ajon 2. totuustaulukko.

TOTUUSTAULUKKO

MAARYHMÄ	Yhteiskunnan vakaussindeksi	naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS sosiaalivakuutukset
Botswana, Swazimaa	1	1	1	0	K
Egypti	0	0	1	0	1
Etelä-Afrikka	1	1	1	1	1
Gambia, Ghana, Malawi, Sambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tansania	0	0	0	0	0
Kenia, Nigeria, Uganda	0	0	0	1	0
Lesotho	1	1	0	0	1
Zimbabwe	0	1	0	0	1

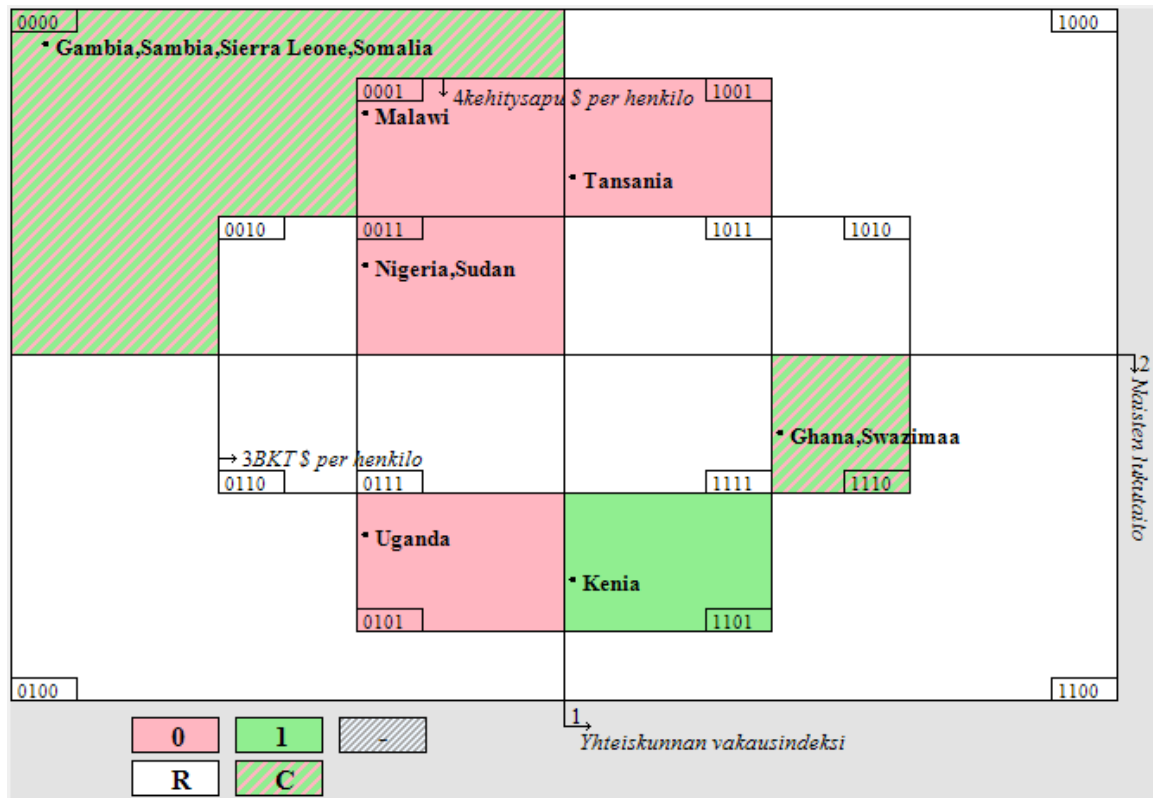
Totuustaulussa (taulukko 9.) maaryhmien määrä putosi vain yhdellä, kahdeksasta maasta seitsemään. Tutkimuksen kannalta olisi hyvä jos ryhmiä olisi vähän. Se osoittaisi että asioiden syy-yhteyksiä on enemmän, ja samat tekijät tuottavat saman lopputuloksen. Tilanne totuustaulussa on sama kuin ajossa 1. Botswana ja Swazimaa ovat konfliktissa, ja kaikkien muiden maiden osalta tietty neljän selittävän tekijän yhdistelmä johtaa aina samaan selitettävän tekijän arvoon.

Maat, jotka saavat sosiaaliturvan tason osalta arvon yksi eli niin sanotut hyvät maat, sijoittuvat Afrikan kartalla Egyptiä lukuun ottamatta Afrikan eteläosaan. Nämä hyvät maat ovat Etelä-Afrikka, Egypti, Botswana, Zimbabwe ja Lesotho. Tutkituista maista kaikki jotka sijaitsevat Afrikan keskiosassa saavat selitettävän tekijän, eli sosiaaliturvan tason osalta arvon nolla. Ajossa 3. poistetaan edellä mainitut hyvät maat ja keskitytään etsimään eroja ja yhdistäviä ominaisuuksia näistä ns. huonoista maista.

Taulukko 10. Ajon 3 dikotomiset muuttujat.

	9 tai yli = 1	11 tai alle =1	70% tai yli = 1	2500\$ tai yli = 1	1000\$ tai alle = 1
MAA	Sosiaaliturvan taso	Yhteiskunnan vakausedeksi	Naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö korjattuna ostovoimapariteetilla	Kaikkien maiden antama kehitysapu 52 vuoden ajalta henkilöä kohden (1961-2012)
Gambia	0	0	0	0	0
Ghana	0	1	1	1	0
Kenia	1	1	1	0	1
Malawi	0	0	0	0	1
Nigeria	0	0	0	1	1
Sambia	1	0	0	0	0
Sierra Leone	1	0	0	0	0
Somalia	0	0	0	0	0
Sudan	0	0	0	1	1
Swazimaa	1	1	1	1	0
Tansania	0	1	0	0	1
Uganda	0	0	1	0	1

Ajossa kolme tarkastellaan siis tutkittavista maista kaikkein matalimman sosiaaliturvan omaavia maita. Analyysiä varten kaikkia kynnysarvoja muutetaan erojen saamiseksi esiin. Sosiaaliturvan tasosta saa nyt arvon 1 pisteillä 9 tai enemmän. Naisten lukutaidon kynnysarvoksi asetetaan 70 %, BKT:n kynnysarvo lasketaan 5000:sta 2500:aan, kehitysavun kynnysarvoksi asetetaan 1000 dollaria / henkilö sekä vakausedeksi 11 tai alle saa arvon 1. Taulukossa 10. on listattu maiden uudet dikotomiset muuttujat jotka perustuvat edellä mainittuihin uusiin kynnysarvoihin.

Kuvio 6. TOSMANA ajo 3.

Kuviosta 6. nähdään, että ajosta 3. ei pystytä tekemään merkittäviä johtopäätöksiä. Maat jakautuvat kuvassa siten, että mitään selkeää yhtäläisyyttä ei voida löytää maiden sosiaaliturvan tason ja sitä selittävien tekijöiden välille. Sama voidaan päätellä myös alla olevasta totuustaulusta (taulukko 11.), jossa suuri osa maista kuuluu konflikti ryhmään tai ne muodostavat ryhmän jonka ainoa jäsen on kyseinen maa itse. Selitettävän tekijän arvon 1. saavat neljä maata, Kenia, Swazimaa,ambia ja Sierra Leone. Näistä maista kuitenkin puolet eliambia ja Sierra Leone saavat kaikissa selittävissä tekijöissä arvon nolla. Ajossa 3. kaikkien maiden arvot ovat niin huonoja, ettei maiden sosiaaliturvan tason osalta voida tehdä selkeää jakoa hyviin ja huonoihin maihin. Lisäksi selitettävän tekijän arvon 1. saavuttamiseen ei löydy syytä edes yksittäisistä selittävien tekijöiden arvoista.

Taulukko 11. totuustaulukko ajosta 3.

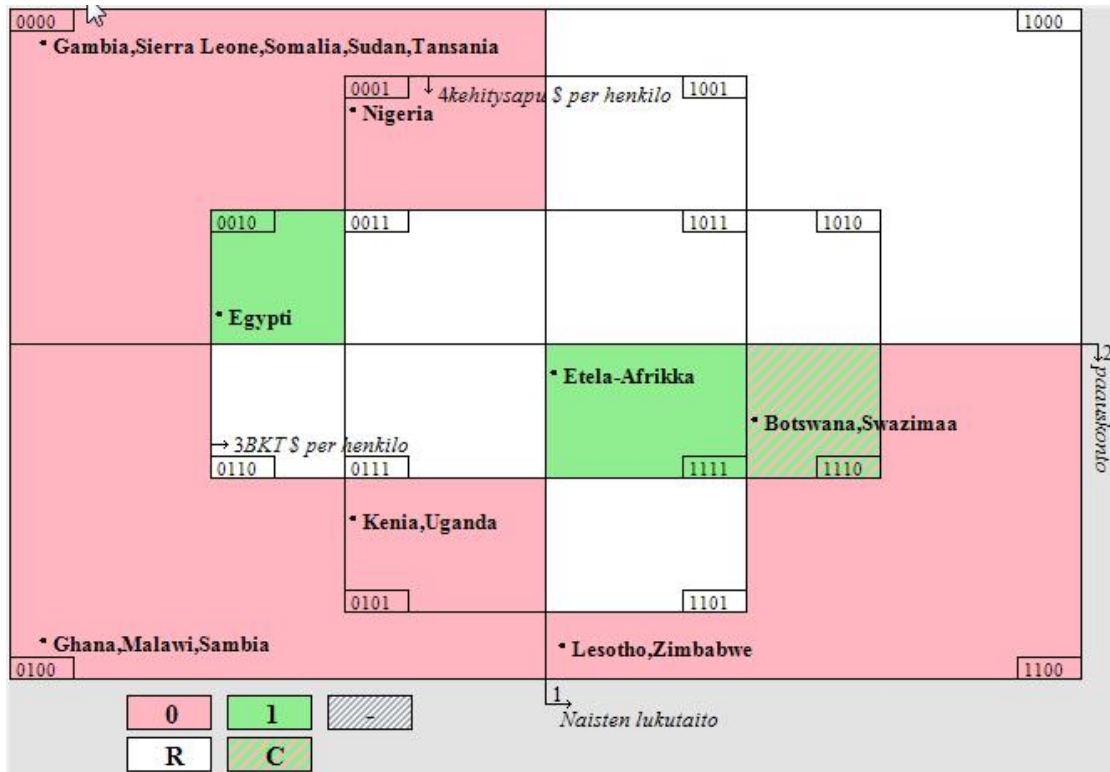
TOTUUSTAULUKKO

MAARYHMÄ	Yhteiskunnan vakaussindeksi	naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS sosiaalivakuutukset
Gambia, Sambia, Sierra Leone, Somalia	0	0	0	0	K
Ghana, Swazimaa	1	1	1	0	K
Kenia	1	1	0	1	1
Malawi	0	0	0	1	0
Nigeria, Sudan	0	0	1	1	0
Tansania	1	0	0	1	0
Uganda	0	1	0	1	0

Ajon 3. tuloksista voidaan yleisesti ottaen todeta, että tarkasteluun valitut indikaattorit eivät kykene selittämään maiden välillä vallitsevia eroja. Tämä voi tarkoittaa sitä, että valitut indikaattorit ovat joko liian yleisluonteisia tai niiden tulisi olla kokonaan toisenlaisia.

8.2 Köyhyysindeksin tarkastelu

Sosiaaliturvajärjestelmän ja selittävien tekijöiden välille ei syntynyt vahvoja yhteyksiä, joten seuraavaksi tarkastellaan köyhyyden ja selittävien tekijöiden yhteyttä. TOSMANAN ajossa 4 selitettävänä tekijänä on siis köyhyysindeksi. Valittu köyhyysindeksi on alle kahdella dollarilla päivässä elävien henkilöiden määrä. Köyhyysindeksin kynnysarvoksi valitaan 35 %. Mitä korkeampi prosentti, sitä enemmän köyhyyttä ja päinvastoin. Selittävinä tekijöinä ajossa 4. ovat samat tekijät kuin ajossa 1. Naisten lukutaito kynnysarvolla 80%, pääuskonto, bruttokansantuote korjattuna ostovoimapariteetilla (kynnysarvo 5000 dollaria) sekä kehitysapu 50 vuoden aikana \$/henkilö (kynnysarvo 900 dollaria).

Kuvio 7. TOSMANA ajo 4.

Yllä olevasta kuviosta 7. nähdään, että maat jotka saavat köyhyysindeksin osalta arvon nolla, muodostavat kuusi erilaista selittävien tekijöiden yhdistelmää. Köyhyysindeksin arvo 1 annettiin vain kolmelle maalle (Egypti, Etelä-Afrikka ja Botswana). Tämä voi olla osittain syynä siihen, ettei merkittäviä johtopäätöksiä voida kuvasta 6. tehdä. Köyhyysindeksin kynnysarvon valinta on kuitenkin perusteltavissa koska kolme parasta maata erottuivat selvästi omaksi ryhmäkseen suhteessa muihin tutkittaviin maihin.

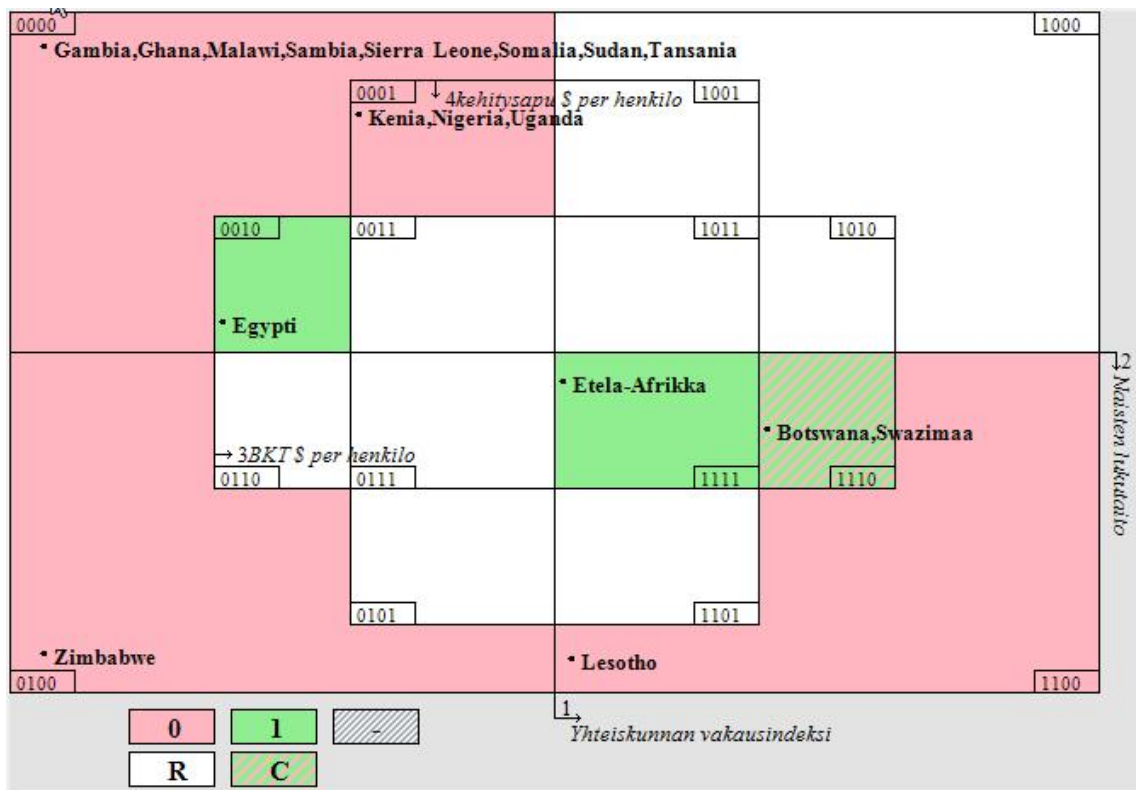
Alla olevasta taulukosta 12. nähdään, että ajossa 4. muodostui kahdeksan erilaista maaryhmää. Ryhmien määrä on kohtuullisen suuri. Botswana ja Swazimaa ovat konfliktissa mikä tarkoittaa, että kaikki selittävät tekijät ovat yhteneväisiä, mutta maiden köyhyysindeksin tasossa on eroa. Kaikkien muiden maiden osalta tietty neljän selittävän tekijän yhdistelmä johtaa aina samaan selitettävän tekijän arvoon.

Taulukko 12. Ajon 4. totuustaulukko.

TOTUUSTAULUKKO

MAARYHMÄ	naisten lukutaito	pääuskonto	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS köyhyysindeksi
Botswana, Swazimaa	1	1	1	0	K
Egypti	0	0	1	0	1
Etelä-Afrikka	1	1	1	1	1
Gambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tansania	0	0	0	0	0
Ghana, Malawi, Sambia	0	1	0	0	0
Kenia, Uganda	0	1	0	1	0
Lesotho, Zimbabwe	1	1	0	0	0
Nigeria	0	0	0	1	0

Ajossa 5. köyhyysindeksin tarkastelua muutetaan siten, että selittävästä tekijöistä valtauskonto korvataan yhteiskunnan vakausindeksillä, kuten tehtiin aiemmin sosiaaliturvajärjestelmän tasoa tarkasteltaessa.

Kuvio 8, TOSMANA ajo 5.

Ajossa 5. (kuvio 8.) Selitettävä tekijä on köyhyysindeksi. Selittävät tekijät ovat yhteiskunnan vakaussindeksi, naisten lukutaito, kokonaiskehitysapu ja bruttokansantuote. Ajossa 5. tulos ei parane merkittävästi suhteessa ajoon 4. Valtauskonnon korvaaminen vakaussindeksillä ”siirtää” huonot maat selkeämmin yhteen nurkkaan (kuvion 5 vasempaan ylänurkkaan, jossa kaikkien selittävien tekijöiden arvo on nolla). Tilanne on täysin sama kuin sosiaaliturvan taso ajoissa (ajot 1 ja 2). Tämä on luonnollista koska muutettiin vain selitettävää tekijää ja selitettävän tekijän arvon yksi sai sellaiset maat jotka saivat aikaisemmassa sosiaaliturvan taso tilanteessa myös arvon 1.

Seuraavalla sivulla olevassa totuustaulussa (taulukko 13) on seitsemän erilaista ryhmää. Vastaavassa ajossa sosiaaliturvan tason osalta (ajo 2) todettiin, että maa saa todennäköisesti selitettävän tekijän osalta arvon 1, jos yksikin muu selittävä tekijä kuin kehitysapu, saa arvon yksi. Ajon 5. perusteella näyttää siltä, että köyhyysindeksin parantuminen alle 35 % tason, vaatii enemmän, kuin yhden selittävän tekijän arvon 1. Egypti on jälleen poikkeus, se saa arvon 1 vain yhdessä selittävässä tekijässä (bruttokansantuote), mutta sen köyhyysindeksi on tutkittavien maiden paras, noin 15 %.

Taulukko 13. Ajon 5. totuustaulukko.

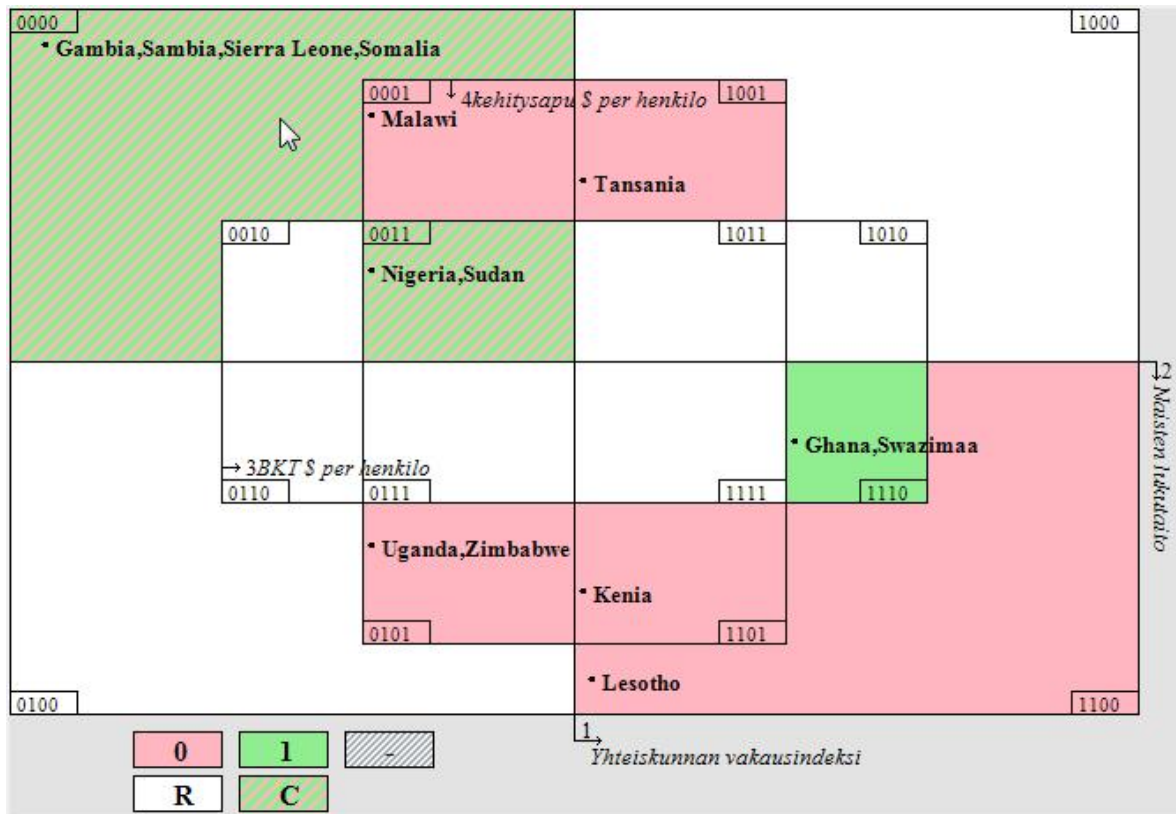
MAARYHMÄ	Yhteiskunnan vakaussindeksi	naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS köyhyysindeksi
Botswana, Swazimaa	1	1	1	0	K
Egypti	0	0	1	0	1
Etelä-Afrikka	1	1	1	1	1
Gambia, Ghana, Malawi, Sambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tansania	0	0	0	0	0
Kenia, Nigeria, Uganda	0	0	0	1	0
Lesotho	1	1	0	0	0
Zimbabwe	0	1	0	0	0

Kuudentena ajona tarkastellaan jälleen ns. huonoja maita. TOSMANA -ajosta poistetaan kolme parasta maata joiden köyhyysindeksi on alle 30 % (Botswana, Egypti ja Etelä-Afrikka). Tällä uudella jaottelulla keskitytään etsimään köyhyysindeksin ja valittujen selittävien tekijöiden eroja ns. huonoista maista. Myös kynnysarvoja muutetaan erojen saamiseksi esiin. Selitettävän tekijän eli köyhyysindeksin kynnysarvoa muutetaan (uusi arvo 60 %). Naisten lukutaidon

kynnysarvoksi asetetaan jälleen 70 %, bruttokansantuotteen kynnysarvoksi 2500 \$/hlö, kehitysavun määrä 1000\$/hlö, sekä vakausindeksin kynnysarvoksi 11. Taulukossa 14. on listattu maiden uudet dikotomisat muuttujat jotka perustuvat edellä mainittuihin uusiin kynnysarvoihin.

Taulukko 14. Ajon 6. dikotomisat arvot.

MAA	köyhyysindeksi	Yhteiskunnan vakausindeksi	Naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö korjattuna ostovoimapariteetilla	Kaikkien maiden antama kehitysapu 52 vuoden ajalta henkilöä kohden (1961-2012)
Gambia	1	0	0	0	0
Ghana	1	1	1	1	0
Kenia	0	1	1	0	1
Lesotho	0	1	1	0	0
Malawi	0	0	0	0	1
Nigeria	0	0	0	1	1
Sambia	0	0	0	0	0
Sierra Leone	0	0	0	0	0
Somalia	0	0	0	0	0
Sudan	1	0	0	1	1
Swazimaa	1	1	1	1	0
Tansania	0	1	0	0	1
Uganda	0	0	1	0	1
Zimbabwe	0	0	1	0	1

Kuvio 9. TOSMANA ajo 6.

Ajossa 6. (kuvio 9.) selitettävä tekijä on köyhyysindeksi. Selittävät tekijät ovat yhteiskunnan vakausindeksi, naisten lukutaito, kokonaiskehitysapu ja bruttokansantuote. Ajon 4. ja 5. ns. hyvät maat on poistettu.

Taulukko 15, totuustaulukko ajosta 6.

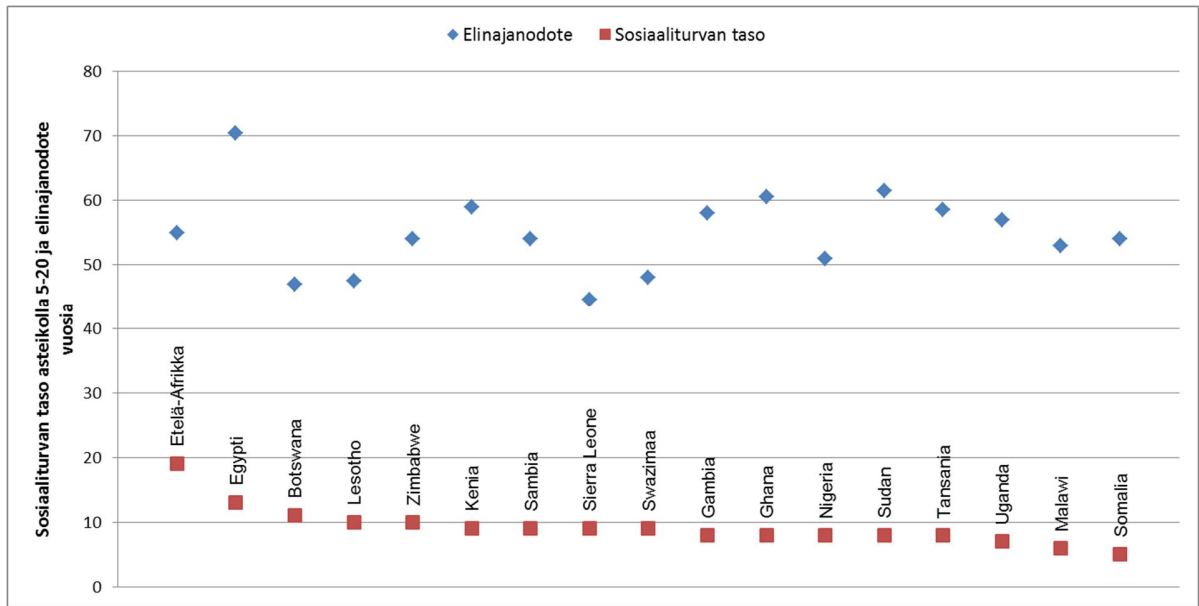
TOTUUSTAULUKKO

MAARYHMÄ	Yhteiskunnan vakausindeksi	naisten lukutaito	BKT \$ per henkilö	kehitysapu \$ per henkilö	TULOS köyhyysindeksi
Gambia, Sambia, Sierra Leone, Somalia	0	0	0	0	K
Ghana, Swazimaa	1	1	1	0	1
Kenia	1	1	0	1	0
Lesotho	1	1	0	0	0
Malawi	0	0	0	1	0
Nigeria, Sudan	0	0	1	1	K
Tansania	1	0	0	1	0
Uganda, Zimbabwe	0	1	0	1	0

Edellisellä sivulla olevasta kuviosta 9. nähdään että ajosta 6. ei pystytä tekemään merkittäviä johtopäätöksiä. Maat jakautuvat kuvassa siten, että mitään selkeää yhtäläisyyttä ei voida löytää maiden köyhyysindeksin ja sitä selittävien tekijöiden välille. Sama voidaan päätellä myös edellä olevasta totuustaulusta (taulukko 15.), jossa suuri osa maista kuuluu konflikti ryhmään tai ne muodostavat ryhmän jonka ainoa jäsen on kyseinen maa itse. Selitettävän tekijän arvon 1 saavat neljä maata, Gambia, Ghana, Sudan ja Swazimaa. Näistä maista Ghana ja Swazimaa saavat muissa selittävissä tekijöissä arvon 1 paitsi kehitysavun määrässä, toisaalta Gambian kaikkien selittävien tekijöiden arvo on nolla. Ajossa 6. kaikkien maiden arvot ovat niin huonolla tasolla, ettei selkeää jakoa hyviin ja huonoihin maihin pystytä tekemään. Lisäksi selitettävän tekijän arvon 1. saavuttamiseen ei löydy syytä edes yksittäisistä selittävien tekijöiden arvoista.

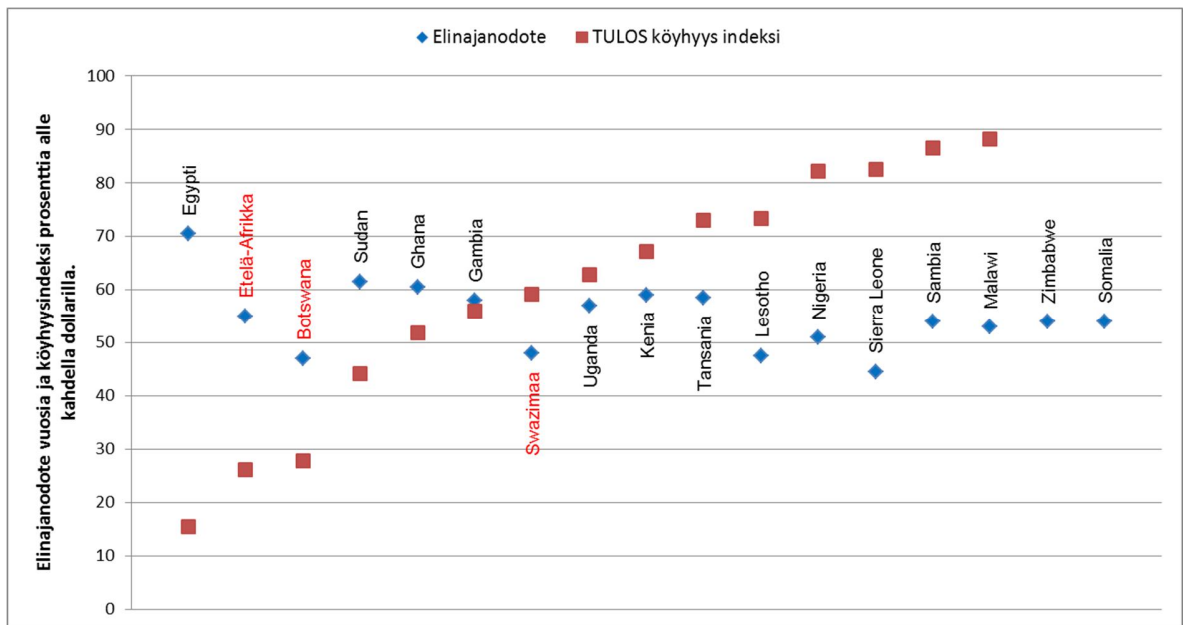
8.3. Selitettävien tekijöiden vertailua

Sen lisäksi, että sosiaaliturvan tarkoitus on sosiaalisen turvallisuuden luominen ja ylläpitäminen (Raunio 1989, 139), on sen tarkoitus mielestäni myös köyhyyden vähentäminen ja esimerkiksi elinajanodotteen pidentäminen sekä hyvän elämän saavuttaminen. Tämän innoittamana tarkastelen lopuksi tutkimukseni selitettäviä tekijöitä keskenään pareittaisella vertailulla. Selitettävät tekijät ovat sosiaaliturvan taso ja köyhyysindeksi ja lisäksi otan tarkasteluun mukaan elinajanodotteen. Vertailun tarkoituksena on selvittää onko näillä tekijöillä yhteyttä keskenään. Ensimmäisenä tarkastelen sosiaaliturvan ja elinajanodotteen yhteyttä.

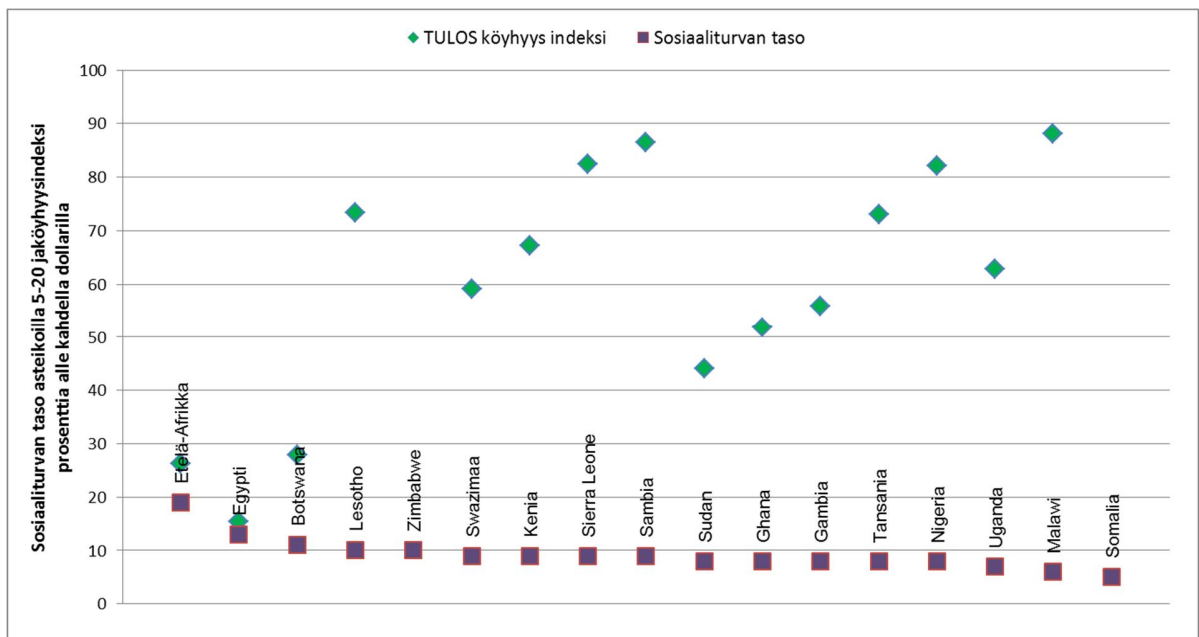
Kuvio 10. Elinajanodotteen ja sosiaaliturvan tason vertailu.

Kuvasta 10 nähdään että elinajanodote ei ole merkittävästi riippuvainen sosiaaliturvan tasosta. Ainoa maa jossa elinajanodote on selvästi yli 60 vuotta (jopa yli 70) on Egypti.

Kuvio 11. Elinajanodotteen ja köyhyysindeksin vertailu.

Kuviosta 11. nähdään että elinajanodote on jossain määrin riippuvainen köyhyysindeksin tasosta. Maat joissa köyhyysindeksi on erittäin korkea (yli 70 %) ovat elinajanodotteeltaan noin 5-10 vuotta matalammalla tasolla, kuin muut tutkitut maat. Poikkeuksena ovat punaisella tekstillä merkityt kolme maata (Etelä-Afrikka, Botswana ja Swazimaa) joissa kohtuullisesta köyhyysindeksistä huolimatta elinajanodote on matala. Tärkeimpänä syynä tähän on eteläisen Afrikan HIV-epidemia.

Kuvio 12. Köyhyysindeksin ja sosiaaliturvan tason vertailu.

Yllä olevaa kuviota 12. tarkastelemalla nähdään, että sosiaaliturvan tasolla ja köyhyysindeksillä ei ole suoraa riippuvuutta. Kolme parasta maata erottuvat kuitenkin kuvaajassa selkeästi ja ne ovat: Etelä-Afrikka, Egypti ja Botswana. Näissä kolmessa maassa sosiaaliturvan taso on paras, ja myös köyhyysindeksi on merkittävästi matalampi kuin muissa vertailun maissa.

9. Johtopäätökset

QCA- analyysi on siinä mielessä hyvä menetelmä tutkia Afrikan (ja samalla maailman) köyhimpiä maita, koska siinä ei välttämättä tarvita tarkkaa numerotietoa valtion ominaisuuksista. Esimerkiksi Somaliasta ei löydy tietoja kaikista ominaisuuksista. Maan huonon yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi sille voidaan kuitenkin antaa ilman merkittävää epävarmuutta QCA- analyysissä arvo nolla niissä ominaisuuksissa joista tarkkaa tietoa ei ole olemassa. Toisaalta on erittäin hankalaa tutkimuksellisesti, jos maiden tutkittavien tekijöiden arvot jakaantuvat helminauhamaisen tasaisesti mitta-asteikolle. Tutkimuksessa on tällöin haasteellista löytää kynnysarvo jonka molemmiin puoliin ei olisi verrokkimaita lähellä kynnysarvoa. Lisäksi voidaan olettaa, että joku maa lähellä kynnysarvoa tulee kaltoin kohdelluksi, jos se jää kynnysarvon jommallekummalle puolelle ns. rimaa hipoen. Tutkimusmaailmassa tämä on tietysti arkipäiväistä rajanvetoa. Kynnysarvon asettaminen ja kahteen luokkaan jakaminen on kuitenkin kvalitatiivisen vertailevan analyysin peruselementti jota lähdin tässä tutkimuksessa tarkastelemaan ja sen toimivuutta tutkimusmetodin arvioimaan.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kehitysmaiden tutkiminen ja vertailu on mielestäni erittäin hankalaa. Muuttuvia tekijöitä on runsaasti, ja ne vaikuttavat oleellisesti vertailujen lopputulokseen. Kuten QCA -analyysin kehittäjä Charles Ragin (1987) on todennut, liittyy tilastolliseen vertailevaan tutkimukseen joukko ongelmia. Näitä ovat hänen mukaansa esimerkiksi käsitteiden määrittely ja operationaalistaminen (tilastojen saatavuuden ja vertailukelpoisuuden puutteista johtuen), ja ettei poikkeustapauksiin yleensä kyetä kiinnittämään riittävää huomiota.

Tutkimuksessa olisi hyvä olla käytössä myös tutkittavien maiden sosiaaliturvan historian kehityskulkuja. Historiasta voisi löytyä mielekkäitä indikaattoreita tutkittavaksi, tai osaksi tutkimusasetelmaa. Yleisellä tasolla tehty järjestelmätutkimus antaa heikon signaalin siitä millä asioilla saattaa olla yhteyttä toisiinsa. Valitsemaani tutkimusaihetta jatkettaessa tulisi tutkimuksen kohteena olevien maiden historiaan perehtyä tarkemmin. Analyysi ei mielestäni ole mahdollista ilman jonkinlaista kohdemaan historian ja yhteiskunnallisen tilanteen

ymmärrystä. Viimeisessä kappaleessa esittelen joitakin maakohtaisia johtopäätöksiä tutkimistani maista.

Yhdistyneiden kuningaskuntien osalta olisi ollut mahdollista tarkastella tilastotietoa jossa oli eriteltynä eri yhteiskunnan alueille kohdistettu kehitysapu. Tämä oli ennakkoon ajateltuna juuri se mitä olisin halunnut tarkastella tässä tutkimuksessa. Tutkimusta tehdessäni osoittautui kuitenkin, että Yhdistyneiden kuningaskuntien antaman kehitysavun määrä oli noin 10 % maiden saamasta kokonaiskehitysavusta, joten tätä tilastotietoa ei ollut mielekästä tarkastella, vaan tarkastelun kohteeksi valikoitui maiden saama kokonaiskehitysapu. Olisi ollut melko rohkeaa vetää johtopäätöksiä kymmenen prosentin kehitysavun jakaantumisen perusteella koko maan sosiaaliturvaan vaikuttaneesta kehityksestä. Selvää on, että kohdemaiden sisäisiä tilastoja tarvittaisiin selventämään tilannetta. Näihin ei tutkielman tekijällä kuitenkaan ollut pääsyä, tai niitä ei ole edes olemassa. Kvalitatiivista vertailevaa analyysiä voidaan mielestäni käyttää kehitysmatutkimuksessa, mutta havaintoyksiköiden määrää tulee pohtia ja tilastotietojen soisi olevan tarkempia ja yksityiskohtaisempia esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän tasoon vaikuttavien tekijöiden löytämiseksi. Tämän tutkimuksen perusteella ei voida todeta yhteyttä isäntämaan antaman kehitysavun merkityksestä alusmaan sosiaaliturvan tasoon tai muidenkaan tutkittujen selittävien tekijöiden vaikutuksesta. Kvalitatiivisen vertailevan analyysin tulokset eivät siis vahvista minkään tekijän selkeää yhteyttä maan sosiaaliturvan tai väestön köyhyyden (köyhyysindeksi) välillä. Ajossa numero kaksi saatiin kuitenkin seuraava tulos: Hyvä sosiaaliturvan taso (arvo 1.) saavutetaan lähes poikkeuksetta jos yksikin seuraavista kolmesta selittävästä tekijästä saa arvon 1. Nämä kolme selittävää tekijää olivat yhteiskunnan vakausindeksi, naisten lukutaito ja bruttokansantuotteen taso asukasta kohden. Tästä voidaan jossain määrin tehdä johtopäätös, että kehitysapua kannattaa kohdistaa moniin erilaisiin kohteisiin. Yhteiskunnan sosiaaliturvan tason parantuminen ja köyhyyden pienentäminen näyttäisi siis onnistuvan usealla eri tavalla.

Annetulla kehitysavulla ei ollut suoraa yhteyttä maan sosiaaliturvan tasoon tai köyhyysindeksiin. Kehitysavun tavoitteena on usein äärimmäisen köyhyyden tai jopa ihmisten akuutin kuoleman estäminen. Saattaa olla että tällaisen avun antaminen ei näy käytetyissä selitettävissä tekijöissä (sosiaaliturvan taso ja köyhyysindeksi), tai se näkyy niissä vasta

vuosien tai jopa vuosikymmenien viiveellä. Niin Suomessa kuin muuallakin kyseenalaistetaan tällä hetkellä perinteisen kehitysavun tarpeellisuutta. Teollistuneissa maissa on nostettu keskusteluun suoran raha-avustuksen jakamisen sijasta yhteistyö ja kaupankäynti kohdemaiden kesken. Suomen nykyinen hallitus on päättänyt leikata kehitysapumäärärahoja 300 miljoonaa euroa, lisäksi hallitus aikoo vähentää merkittävästi kehitysapuprojektien lukumäärää. Kehitysavun vaikutusten merkitystä on vaikea mitata ja näkyvyyttä saada esille siinä mielessä, että Afrikan maissa on käytetty lähes saman verran rahaa sodankäyntiin, kuin mitä ne ovat saaneet kehitysapua muilta mailta. Intressit avun jakamisen taustalla voivat olla monenlaiset. Suurvallat perinteisesti tukevat itselleen tarpeellisten alueiden ja yhteistyökumppaneiden tavoitteita. Kilpailu luonnonrikkauksien hallinnasta ei ole hävinnyt mihinkään sadassa vuodessa, pikemminkin tiukentunut luonnonvarojen huvetessa.

Maakohtaisia johtopäätöksiä

Lopuksi esittelen ajatuksia joidenkin tutkittavana olleiden maiden tilanteesta. Aloitan Egyptistä joka on muutenkin poikkeus tutkittavien maiden joukossa, koska se on ainoa maa joka sijaitsee Afrikan pohjoisosassa Välimeren rannalla. Egyptissä sosiaaliturvan kattavuus on hyvä suhteessa verrokkimaihin, vaikka ainoastaan yksi selittävä tekijä eli BKT saa arvon yksi. Tähän saattaa olla syynä Euroopan läheisyys ja vaikutus Egyptiin. Egyptin sosiaaliturvan kehitykseen on saattanut vaikuttaa positiivisesti myös Hosni Mubarakin kohtuullisen vakaa, mutta diktatuurinen 30-vuoden valtakausi 1981- 2011. Vuoden 2011 Arabikevään seurauksena Egyptissä on ollut viime vuosina jatkuvia valtataisteluja, ja yhteiskunnan vakausindeksi on huono=12, ja se saa jaottelussani arvon nolla. Arabikevään vaikutuksia sosiaalivakuutusten kehittymiseen ei tässä tutkita, mutta todennäköisesti jatkuva valtataistelu ei ainakaan paranna maan kansalaisten sosiaaliturvaa.

Toinen poikkeus hyvien maiden joukossa on Zimbabwe. Zimbabwe saa selittävästä tekijästä arvon yksi vain yhdessä tekijässä eli naisten lukutaidossa, joka on yli 80 %. Zimbabwen tilanteessa on samankaltaisuutta Egyptiin siinä mielessä, että maata on hallittu vuodesta 1980 alkaen Robert Mugaben toimesta diktatuurisesti. Vaikka maan sosiaalivakuutusten taso onkin

nimellisesti ns. hyvä, on selvää että Zimbabwen kansalla ei mene hyvin. Mugaben valtakaudella maan elinajanodote on pudonnut 60-vuodesta 37-vuoteen. Tärkeimmät syyt tähän ovat HIV/ AIDS- epidemia sekä talouden romahdus Mugaben toimien seurauksena.

Egyptin ja Zimbabwen jälkeen jää vielä jäljelle 3 ns. hyvää maata (Botswana, Etelä-Afrikka ja Lesotho) joilla on kaksi yhdistävää tekijää selittävissä tekijöissä. Nämä yhdistävät tekijät ovat maan yhteiskunnan vakaus ja naisten korkea lukutaito. Myös Swazimaassa nämä tekijät ovat kunnossa mutta sosiaalivakuutusten taso saa jaottelussani luvun nolla. Swazimaan luku on kuitenkin hyvin lähellä kynnyksarvoa (Swazimaa=9, kynnyksarvo=10). Swazimaasta voidaan vielä todeta että yhteiskunnan vakauden perustana on ollut vuosikymmeniä diktatuuri kuten Egyptissä ja Zimbabwessa. Edellä olevan perusteella näyttää että perusvaatimuksia vähintään kohtuulliselle sosiaaliturvan tasolle ovat maan yhteiskunnallinen vakaus (jopa vakaa diktatuuri) ja kansalaisten lukutaito.

Etelä-Afrikan sosiaaliturvan taso on Afrikan maiden joukossa hyvä. Maan harjoittama apartheid-politiikka loppui 1990-luvun alkupuolella. Maan sosiaaliturvajärjestelmä on todennäköisesti osittain perintöä vain valkoisille ihmisille apartheid-kauden aikana tarjotusta järjestelmästä. Maan suurena ongelmana on kuitenkin edelleen suuret varallisuus- ja hyvinvointierot valkoisten ja maan valtaväestön mustien välillä.

Lesotho on pieni maa joka on täysin Etelä-Afrikan ympäröimä. Maa on merkittävästi riippuvainen Etelä-Afrikasta. Maan sosiaaliturvan taso saattaa olla kohtuullinen osittain Etelä-Afrikan vaikutuksesta. Maan yhteiskunnallinen vakaus on ollut viimeiset 10 vuotta kohtuullinen, ennen sitä maassa oli noin 15 vuoden jakso jonka aikana oli useita vallankaappauksia ja kapinoita.

Botswana on Afrikan maiden joukossa harvinainen poikkeus, koska maassa on ollut vuosikymmeniä kohtuullisen tasoinen demokratia ja Afrikan maille tyypillistä köyhyyttä ja nälkää maassa ei ole merkittävästi. Vaurauden merkittävin syy on timanttikaivokset ja muu kaivostoiminta.

Edellä olevien hyvien maiden kehitys on rohkaiseva esimerkki siitä, että myös Afrikassa sosiaaliturvan kehittyminen on mahdollista, kunhan yhteiskunnan kehittyminen tapahtuu oikeaan suuntaan. Useat edellä olevat ns. hyvät maat ovat olleet yhteiskunnallisesti vakaita osittain diktatuurin ansiosta. Egyptin ja Zimbabwen esimerkki kuitenkin osoittaa että diktatuuri ei ole kestävä hallintomalli vaan se johtaa joko valtataisteluihin tai muulla tavalla maan talouden ja elinolosuhteiden romahdukseen. Egyptiä lukuun ottamatta kaikki ns. hyvät maat sijaitsevat Afrikan eteläosassa kuten jo aikaisemmin todettiin. Näiden eteläisen Afrikan maiden kohdalla ei voida ohittaa niiden kohtamaa HIV/AIDS-epidemiaa, jonka seurauksena kaikkien näiden maiden elinajanodote on pudonnut merkittävästi. Riippumatta maan yhteiskuntajärjestelmästä tai sen sosiaaliturvan tasosta yksikään näistä maista ei ole pystynyt estämään HIV/AIDS- epidemian leviämistä.

Useat tämän tutkimuksen maista ovat Saharan eteläpuoleisen Afrikan köyhiä maita. Tutkittavina olevista maista Somaliassa, Sudanissa ja Nigeriassa on meneillään konflikti tai sotatila mikä vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Sierra Leone ja Somalia kuuluvat tutkittavista maista hauraiden valtioiden g7+ ryhmään. Elämisen olosuhteet ovat suuressa osassa tutkituista maista huonot. Äärimmäinen köyhyys on maailmassa vähentynyt viime vuosikymmeninä nopeasti. Äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten osuus maailman kokonaisväestöstä on vähentynyt, ja myös köyhien absoluuttinen määrä on pienentynyt jatkuvasti, huolimatta maailman väestönkasvusta. Maailmanpankin viimeisin määritelmä äärimmäisen köyhyyden rajaksi on 1,90 dollaria, joka on lähes sama kuin tässä työssä käytetty köyhyysindeksin raja (2 dollaria) (World Bank, 2016). YK on asettanut kunnianhimoisen tavoitteen poistaa äärimmäinen köyhyys maailmasta vuoteen 2030 mennessä. Ratkaisevaa tämän tavoitteen kannalta on, pystytäänkö äärimmäinen köyhyys poistamaan Afrikan keskiosan erittäin köyhistä maista. Useat tässä työssä tutkitut maat ovat juuri näitä maailman köyhimpiä maita joissa alle kahdella dollarilla päivässä eläviä ihmisiä on yli 50 prosenttia tai jopa 80 prosenttia. Äärimmäisen köyhyyden poistaminen Afrikasta vaatii koko maailman huomion ja avun. Köyhyyden poistamistavoitteen tueksi tarvitaan myös lisää Afrikan köyhimpiin maihin kohdistuvaa sosiaaliturvan ja köyhyyden tutkimusta.

LÄHTEET

Adésínà, 'Jimí O. (ed.) (2007) Social Policy in Sub-Saharan African Context: In Search of Inclusive Development. [online] www.unifi.it/confsp/papers/pdf/adesina.pdf, Luettu 10.9.2012.

Adésínà, 'Jimí O. (2007) Social Policy and the Quest for Inclusive Development Research Findings from Sub-Saharan Africa, Social Policy and Development Programme Paper Number 33 May 2007 United Nations Research Institute for Social Development. [online] [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=4B70757049D381F9C1257324002FBE53&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/4B70757049D381F9C1257324002FBE53/\\$file/Adesina-paper.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=4B70757049D381F9C1257324002FBE53&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/4B70757049D381F9C1257324002FBE53/$file/Adesina-paper.pdf). Luettu 21.10.2012.

Adésínà, 'Jimí O. (2010) Rethinking the Social Protection Paradigm: Social Policy in Africa's Development. Commissioned Background Paper for the European Report on Development 2010. (European University Institute, Florence, Italy) [online] <http://erd.eui.eu/media/2010/Rethinking%20the%20Social%20Protection%20Paradigm.pdf>, Luettu 10.9.2012.

AidFlows (2013), <http://www.aidflows.org/>. Luettu 5.6.2013

Alasuutari, Pentti (1993). Laadullinen tutkimus. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Bailey, Clive and John Turner (2002). Social Security in Africa: A brief Review. Journal of Aging & Social Policy, Vol. 14 (1) 2002.

Bangasser, Paul E, EMPLOYMENT PAPER 2000/9, The ILO and the informal sector: an institutional history. http://www.ilo.int/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/documents/publication/wcms_142295.pdf Luettu 30.10.2014.

Bevan, Philippa (2001) The Dynamics of African In/Security regimes and some implications for 'Global Social Policy' Draft in progress: for comments, February 2001. <http://people.bath.ac.uk/hsspgb/pdfs/pip-africa.pdf> . Luettu 11.9.2012.

Brockerhoff, Stephanie (2013) A Review of the Development of Social Policy in South Africa, Monitoring the Progressive Realisation of Socio Economic Rights Project, SPII, Studies in Poverty and Inequality Institute. Working Paper 6. http://spii.org.za/wp-content/uploads/2014/01/Working-Paper-6_Social-Security-policy-review.pdf. Luettu 30.10.2014.

Castles, F.G. (1998) Comparative Public Policy. Patterns of Post-war Transformation. Cheltenham: Edward Elgar, Cheltenham, UK.

Cooper, F (1996) Decolonization and African society. The labor question in French and British Africa. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.

Cronqvist, Lasse, Tosmana, Tool for SMAL-N analyses version 1.2, User Manual, 2005.
http://tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosophische_fakultaet/ifpw/polsys/lehre/lva/folder.2005-11-23.0489976133/Fraktionsdisziplin/tosmana.pdf Luettu 17.11.2014.

Cronqvist, Lasse (2011) *Tosmana: Tool for Small-N Analysis [Computer Programme]*, Version 1.3.2.0. Trier: University of Trier.

Cronqvist, Lasse, Presentation of TOSMANA, Adding Multi-Value Variables and Visual Aids to QCA. Paper prepared for presentation at the COMPASSS Launching Conference 16-17 Sept. 2003 in Louvain-La-Neuve and Leuven.

DFID, (Department for International Development)
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20090505152237/http://www.dfid.gov.uk/Media-Room/Publications/Country-Plans/>. Luettu 16.6.2014.

Esping-Andersen, Gösta (1990) The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge: Polity Press.

Europa.eu.http://europa.eu/pol/dev/index_fi.htm,http://europa.eu/legislation_summaries/development/index_fi.htm. Luettu 3.8.2013.

Erkkilä Tero ja Tiilikainen Teija (2007) Avain EU-käsitteisiin, 150, IV päivitetty painos, EUROOPPA-TIEDOTUS

Forma, Pauli, Sosiaalipolitiikan selitysmallit luentosarja, 2006, Sosiaalipolitiikan laitos, Turku: Turun yliopisto.

global.finland.fi, Ulkoministeriön kehitysviestintä,
<http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15827&contentlan=1&culture=fi-FI> Luettu 23.9.2013

Globalis, YK-liiton sivusto, (www.globalis.fi/Maat/Kenia) Luettu 3.12.2014.

Gough, Ian ja Abu Sharkh, Miriam (2010) Financing Welfare Regimes: A Literature Review and Cluster Analysis, background paper commissioned for the UNRISD Flagship Report on Poverty, February 2010, Geneva.

Gough, Ian ja Abu Sharkh, Miriam (2011) Financing Welfare Regimes: mapping heterogeneous revenue structures, International Journal of Social Welfare ISSN 1369-6866, 280-291.
<http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=1F0758A2EFC42C2DC12576CC0059113F&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BC>

[CF9/%28httpAuxPages%29/1F0758A2EFC42C2DC12576CC0059113F/\\$file/draftGough.pdf](http://www.issa.int/Topics/About-social-security).
Luettu 11.9.2012

Haynes, Jeff (1993) Religion in the third world politics. Buckingham: Open University press.

HOPE International, [online] <http://www.hope-international.com/index.php>, Luettu 3.12.2014

ISSA. [online] <http://www.issa.int/Topics/About-social-security>, Luettu 9.9.2012.

Jalava, Janne (2009) Toiminnallinen hyvinvointivaltio - Niklas Luhmanin systeemiteoreettinen tarkastelutapa. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Gaudeamus, 122 - 147.

Julkunen, Raija (2009) Hyvinvointivaltion uusi politiikka – Paul Piersonin historiallinen institutionalismi. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Gaudeamus, 228 - 251.

Julkunen, Raija (2001) Hyvinvointivaltion suunnanmuutos. <http://www.ennenjanyt.net/4-01/julkunen.htm>. Luettu 24.11.2012.

Kajanoja, Jouko (2009) Hyvinvointi ja hyvinvointivaltio – Len Doyalin ja Ian Goughin hyvinvointiteoria. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Gaudeamus 93 - 121.

Kalyvas Stathis N. ja Kees van Kersbergen, Christian Democracy. Annual Review of Political Science 2010. 13:183 – 209

Kangas, Olli, Transition countries lecture series 2002, the Department of Social Policy, University of Turku, Turku: Turun yliopisto.

Kangas, Olli, Vertaileva tutkimus luentosarja 14.10.2009, Sosiaalipolitiikan laitos, Turku: Turun yliopisto.

Kangas, Olli (2012) Testing old theories in new surroundings: The timing of first social security laws in Africa. International Social Security Review, Vol. 65 (2012): 73-97.

Kangas, Olli (2009) Oikeudenmukaisuutta tietämättömyyden verhon takana – John Rawls ja suomalainen hyvinvointivaltio. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Gaudeamus, 66 - 92.

Karttapallo, <http://www.maailmanympari.net/karttapallo.5.5.2003>. Luettu 5.5.2003.

van Kersbergen Kees (1995) Social Capitalism A Study of Christian Democracy and the Welfare State. London/New York: Routledge.

Kuivalainen, Susan (2007) Malliperhemetodin käyttö ja anti kansainvälisessä vertailussa. Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja C18:2007. Turku: Turun yliopisto

Laitinen-Kuikka, Sini (2009) Euroopan sosiaalinen malli- Gösta Esping-Andersen ja tulevaisuuden hyvinvointivaltio. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Gaudeamus, 302 – 331.

Luoma, Pentti (2012) Johdatusta kvalitatiiviseen vertailevaan analyysiin. <http://www.oulu.fi/sosiologia/node/5047>. Luettu 4.6.2013

Ntshongwana, Phakama (2010) Social assistance and dependency in South Africa: Analysis of attitudes to paid work and social grants. Journal of Social Policy 2010, vol. 39(2), 203 – 222.

OECD (2013), <http://www.oecd.org/dacfragilestates/aboutthefragilestatesprinciples.htm> Luettu 24.2.2013

Oxfam, Africa's missing billions, International arms flows and the cost of conflict. Briefing paper 107, IANSA, Oxfam, and Safeworld, October 2007. <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/africas%20missing%20bils.pdf>. Luettu 10.11.2015.

Pierson, Paul (2001) The New Politics of the Welfare State. Oxford: Oxford University Press.

Provost, Claire (2012), UK aid money: the key datasets you need to know, The Guardian, <http://www.theguardian.com/global-development/datablog/2012/sep/26/uk-aid-money-key-datasets>. Luettu 27.10.2014

Ragin, Charles C. (1987) The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies. Berkley: University of California Press.

Ragin, Charles C. (1994) Constructing Social Research. The Unity and Diversity of Method. California: Pine Forge Press, Thousand Oaks.

Raunio, Kyösti (1989) Sosiaalipolitiikan peruskysymyksiä, Turku: Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Raunio, Kyösti (1995) Sosiaalipolitiikan lähtökohdat. Helsinki: Gaudeamus.

Ritakallio, Veli-Matti (1993) Johdatus sosiaalipoliittiseen tutkimukseen. Opas sosiaalipoliittisen tutkimuksen perusteisiin, menetelmiin ja käytäntöihin. Turun yliopisto sosiaalipolitiikan laitos, sarja C:7. Turku: Turun yliopisto.

Ritakallio, Veli-Matti (2009) Vertaileva tulonjako- ja köyhyystutkimus LIS (Luxembourg Income Study), Luento TOPSOS-III, 11.9.2009 , Turku: Turun yliopisto.

Saari, Juho (toim.) (2009) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia nro 60, Helsinki: Gaudeamus, HUP.

Saari, Juho (2009) Epävarmuuden ajan hyvinvointivaltio- Karl Polanyin teoria yhteiskunnan murroksen sääntelystä. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia nro 60. Helsinki: Gaudeamus, 148 – 178.

Saari, Juho (2009) Uusi sosiaalipoliitiikka – Julian Le Grandin sosiaalitaloudellinen näkökulma. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia nro 6., Helsinki: Gaudeamus, 406 - 444.

Sen, Amartya (1999) Development As Freedom. Oxford: University Press.

Skocpol, Theda (1995). Protecting Soldiers and Mothers. The political origins of social policy in the United States. Harvard: The Belknap Press of Harvard University Press 1995.

SouthAfrica.info (2014), Brand South Africa's information gateway to South Africa, http://www.southafrica.info/about/history/history.htm#.Uy_0ic6KDmI , Luettu 24.3.2014

SouthAfrica.info (2014), South African history: the death of apartheid, http://www.southafrica.info/about/history/521109.htm#.VFJCV_msVbd, Luettu 30.10.2014.

Suomen Eduskunta (2013), Eduskunnan sivu <http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+261/1996+Yleisperustelut+2/2&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>, Luettu 6.6.2013.

Suomen Ulkoasiainministeriö, Kehityspoliitiikka, Kehityspoliitiikan ja kehitysyhteistyön periaatteet, <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15318&culture=sv-FI#1>, Luettu 24.2.2013.

Suomen Ulkoasiainministeriö, Uutiset, OECD: Kansainvälinen kehitysapu ennätyslukemissa 2010, (<http://www.finoecd.org/public/default.aspx?contentid=217396&contentlan=1&culture=fi-FI>), Luettu 23.9.2013.

Suomen Ulkoministeriön kehitysviestintä, Global Finland, <http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=42257&contentlan=1&culture=fi-FI>, Luettu 24.2.2013.

Suomen Valtionvarainministeriö (2013), Valtiovarainministeriön sivut: http://www.vm.fi/vm/fi/11_rahoytysmarkkinat/07_kansainvalinen_yhteistyoy/02_imf/index.jsp, http://www.vm.fi/vm/fi/11_rahoytysmarkkinat/07_kansainvalinen_yhteistyoy/01_maailmanpankki/index.jsp. Luettu 18.8.2013.

Tilastokeskus, <http://www.stat.fi/meta/kas/bktl.html>, Luettu 24.2.2013.

UK government, Department for International Development,
<https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-international-development>.
Luettu 30.10.2014.

UK government webarchives,
<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20090505152237/http://www.dfid.gov.uk/Media-Room/Publications/Country-Plans/> Luettu 24.11.2014.

United Nations Development Program, 2014,
<http://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/HDR/2013GlobalHDR/English/HDR2013%20Report%20English.pdf>. Luettu 24.11.2014.

United Nations Development Program, 2014, <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>. Luettu 24.11.2014.

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division,
http://unstats.un.org/unsd/trade/imts/historical_data.htm. Luettu 25.11.2014.

U.S. Social Security Administration (1999) Social Security Programs Throughout the World. SSA Publication No.13-1180005, August 1999.

U.S. Social Security Administration (2011) Social Security Programs Throughout the World: Africa. SSA Publication No.13-11803, August 2011.

U.S. Social Security Administration [online] <http://www.ssa.gov/> Luettu 9.9.2012.

Uusitalo, Hannu (1991) Tiede. Tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Helsinki: WSOY

Valtionvarainministeriö.http://www.vm.fi/vm/fi/11_rahoytusmarkkinat/07_kansainvalinen_yhteistyoy/01_maaailmanpankki/index.jsp. Luettu 17.8.2013.

van Kersbergen, Kees (1998) Social Capitalism. A study of Christian democracy and the welfare state. Routledge: First published 1995 by Routledge.

Wikipedia.fi, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kehitysmaa>. Luettu 14.10.2012.

Wikipedia,http://en.wikipedia.org/wiki/Human_Development_Index. Luettu 14.10.2012

Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_development_aid_agencies. Luettu 15.6.2014

Wilensky, H.L. (1975) The Welfare State and Equality. Structural and Ideological Roots of Public Expenditures. Berkley: University of California Press.

Wilensky, H.L. (2002) Rich Democracies. Political economy, public policy and performance. California: University of California press Berkley and Los Angeles.

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do>, Luettu 17.8.2013.

WORLD BANK, Net official development assistance received (current US\$),
<http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.CD>. Luettu 3.12.2014.

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2015/10/04/world-bank-forecasts-global-poverty-to-fall-below-10-for-first-time-major-hurdles-remain-in-goal-to-end-poverty-by-2030>. Luettu 24.1.2016.

World Vision, <http://www.worldvision.fi/suomen-world-vision/kansainvalinen-world-vision>,
Luettu 15.6.2014.

WTO, http://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/d1who_e.htm. Luettu 14.10.2012.

YK, <http://www.yk.fi/>. Luettu 17.8.2013.

YK-liitto, Globalis.fi. <http://www.globalis.fi/Maat/Kenia>. Luettu 25.3.2014.